

PUITLING SABBATH SIKUL ZIRLÂI

Sabbath School Lesson

ဟောပြောခန်း

CHANCHIN THA

ပုံနှိပ်သူ

ဦးဖုန်းနိုင် (၀၀၃၅၄)

မန်နေဂျာ

ကင်းစောင့်ပုံနှိပ်တိုက်

၂၀၆ ရွှေသစ္စာလမ်း၊ ရန်ကင်းမြို့နယ်

ရန်ကုန်မြို့

MARKA ZIAK

ထုတ်ဝေသူ

ဦးဖိုးဖိုးလှ (၀၀၅၉၀)

ဥက္ကဋ္ဌ

မြန်မာပြည်သတ္တမနေ့ဥပုသ်အသင်းတော်

၆၈ ဦးဝိစာရလမ်း၊

ရန်ကုန်မြို့

Thomas R. Shepherd

အုပ်စု - ၇၀၀

July, August, September

ဓမ္မဒါန

2024

ပထမအကြိမ်

ZIRLÂI THUPIITE

1. Chanchin Tha Marka Ziak Intanna **7**
(June 29-July 5)
2. Isua Rawngbâwlnaa Thil Thlengte **19**
(July 6-12)
3. Inhnialnate **33**
(July 13-19)
4. Tehkhin Thute **45**
(July 20-26)
5. Dîl Chhehvêla Thilmak Tihte **57**
(July 27-August 2)
6. Thinlung A Pawimawh Zâwk **70**
(August 3-9)
7. Zirtîrte Zirtîrin: Then 1 ..... **83**
(August 10-16)
8. Zirtîrte Zirtîrin: Then 2 ..... **96**
(August 17-23)
9. Jerusalema Inhnialnate **109**
(August 24-30)
10. Ni Hnuhnûngte **122**
(August 31-September 6)
11. Man A Ni A, A Chungthu Ngaihtuah A Ni **135**
(September 7-13)
12. A Chungthu Ngaihtuah A Ni A, Khenbeh A Ni **148**
(September 14-20)
13. Tho Leh Lalpa Chu **162**
(September 21-27)

Chanchin Tha Marka Ziak

Chanchin Tha Marka ziak tîr lamah hian Isua chu Messia—Pathian Fapa a ni tih sawi lan nghâl a ni a (*Marka 1:1*). Nimahsela, a hun lâia mite khân tu nge a niha, eng ti tûrin nge he khawvêlah hian a lo kal tih an hre hlei thei tlat lo nia! Chutih lâiin, ramhuaite erawh chuan tu nge a nih an hre chiang hle thung a. A thu sawi ropui tak takte an han hriat khân hlauvin an khûr thîn ngh nghe.

Amaherawhchu, amah Isua ber hian Pathian Fapa a nih thu hi sawi chhuak lo tûrin thu a pe tlat a. Eng vângin nge sawi chhuah a phal loh? He zawhna hi Bible zir mite pawhin hmân atangin chhân an lo tum tawh thîn a. A hming pawh phuahin, Messia Thurûk tiin an sawi thîn. Eng vângin nge chanchin tha hian Isua nihna chungchâng hi ngawihpui tlat tûra min duh le?

Chanchin Tha Marka ziak kan zirna atanga thil chiang tak lo lang tûr chu, he lehkhabu-ah hian thurûk a awm a ni tih ni mai lovin, thupuan chhuahna ropui leh mak tak pawh a awm tel bawk tih hi a ni a. Chuvâng chuan, Inpuanna/Thurûk ti pawhin sawi ila a dik chiah tho ang. He thupui hi Chanchin Tha Marka ziakah hian a inzam chhuak vek a. Chûng thurûk zawng zawng chu a bu tâwp lamah hian mak tak maia tihtâwp niin, Isua inpuanna ropui takin a rawn luahlân ta a ni.

Marka lehkhabu hi hlâwm hniha then theih a ni a. A hlâwm hmasa zâwk, bung khatna atanga bung riatna tâwp dâwn hnaih thleng hian zawhna pawimawh tak, *Isua hi tu nge ni?* tih chu chhân a tum a. A chhâna chu Isua zirtîrnaahte leh a thilmak tihahste târ lanin a awm. A rawngbâwl chhûng khân vawi tam tak sual dovin a hneh zêl a, hnehchhiaha awmte hnêna beiseina a pe a, mihringte thinlung hnehtu thutak ropui tak tak a zirtîr

thîn bawk. Hêng zawng zawng hian Krista a nihzia a puang a, Hebrai miten kum za tam tak an lo nghah tawh Messia ngei chu a ni tih kan lo hre thei ta a ni.

Amaherawhchu, Marka lehkhabu chanve vêlah chauh hian *ramhuai zâwl* ni lo, mi pângngâiin a nihna dik tak puangin, a bu hlâwm khatnain Krista nihna chungchânga zawhna a lo siam kha a chhâng a. Chu zawhna chhângtu chu Petera, “Krista chu i ni” (*Marka 8:29, ESV*) tih sawitu hi a ni.

Marka lehkhabu hlâwm hnihna, Marka 8:31 atanga a tâwp thleng hian zawhna dang, *Khawiah nge Isua a kal dâwn?* tih chu a chhâng ve thung a. A chhâna erawhin mite mak tih a hlawh hle. Rom sawrkâr awp ram hrang hranga thih dân zahthlâk leh hmuhsitawm ber chu tuarin krawsah khenbeh a ni dâwn a. A thil tawn tûr hi Messia, amah zuituten Rom sawrkâr hnehin Israel hnam chu thiltithe i takah a la siam dâwn nia an lo beiseia tân chuan a makin âwih a har hle ang.

Isua thil sawi hi a zirtîr, mihring mihrinnaa mâwl ve angreng tak takte kha chuan an hre thiam lo hle mai. Mahse, an han inzui tam telh telh a, he thil lungchhiatthlâk tak chungchâng hi an zâwt tlêm tial tial a, an duh loh tawp thil a lo thlen tâkah phei kha chuan ngawih an chuh ta tawp mai a ni.

Isuan amah dah bo dân kawng zawng ngar ngartu sakhaw hruaitute an han hmachhawn tâk atang chiah khân thil a kal fuh lo tan ta a. Man a nih a, a chungthu rêl a nih a, krawsa khenbeh a han nih leh tâk zêlah phei kha chuan lalram ropui tak a la din dâwn a ni tih beiseitu a zirtîr chu an tliak hnâwp a ni ber mai.

Nimahsela, hêng zawng zawng kârah pawh hian Isua khân a kalna tûr hmun chu a hre chiang hle a, a thihna leh a thawh lehna chuan eng nge a thlen dâwn tih pawh a

theihngihl ngâi hek lo. Zanziah Hnuhnûng an kil ho tuma chhang leh no an chan tlân khân a taksa leh thisen a entîr a. Ani chu mi tam tak tlan nâna a nun petu tûr a ni (*Marka 10:45*).

Nimahsela, kraws lamah khân rilru dam tak leh thlamuang takin a kal bik hauh lo thung. Gethsemani huana a awm lâi pawhin thutlûkna a lo siam tawh chu sût leh mai a duh ve deuh rum rum tho a (*Marka 14:32–42*); tin, krawsa khâi kân a nih hnu phei kha chuan, “Ka Pathian, ka Pathian enga ti nge mi kalsan a?” (*Marka 15:34, NKJV*) tiin a au chhuak hial a nih kha. Chanchin Tha Marka ziak hian chhandamna kan chan theihna tûra Kristan a lo tawrh thimna chu eng nge ni tih min hrilh a. Amaherawhchu, kraws kha a zinkawng zawh tâwp ber a ni lo. Thlân ata a thawh leh hnu khân a zirtîrte nêh Galili rama an inhmuh khâwm theih nân ruahmanna a siam a—tichuan, kan hriat angin Kristian kohhran hi a lo ding ta a ni.

He thawnthu hi thawnthu azawnga chhinchhiah tlâk ber, tâwi kim tēja sawi, amah Chanchin Tha ziaaktu Marka ngeiin a awmzia a hrilh fiah nghâl vek bawk a ni a. Ani chuan Isua chanchin a sawi mai a; tichuan, Isua thu sawi, a thiltih leh nun dân te chuan Nazereth Isua nun leh thihna awmzia chiang takin min hriat thiamtîr ta a nih hi.

Zirlâi bu ziaaktu Thomas R. Shepherd-a (PhD, DrPH) hi Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University-ah Thuthlung Thar zirtirtu a ni a. A nupui Sherry-i nêh fa puitling tawh pahnih neiin, tu paruk an nei tawh bawk.

Zirlâi 1

June 29–July 5

Chanchin Tha Marka Ziak Intanna**SABBATH CHAWHNU**

Chhiar tûrte: *Tirhkohte 13:1–5, 13; Tirhkohte 15:36–39; Marka 1:1–15; Isaia 40:3; Daniela 9:24–27.*

Chângvawn: “**Tin, Johana an man hnu-in, Isua chu Pathian Chanchin Tha hrilin, Galili ramah a lo kal a, ‘Hun chu a thleng ta a, Pathian ram pawh a lo hnâi ta; sim ula, Chanchin Tha hi ring rawh u’ a ti zêl a”** (*Marka 1:14, 15*).

Chanchin Tha Marka ziak hi tu ziah nge ni a, eng vânga ziah nge a nih?

Chanchin Tha bu pali-te hi a ziaktu hming târ lan a ni lêm lo hlawm a. A ziaktu hming târ lan teuh ber chu Johana hi niin, chumi pawh chuan “Isuan a hmangaih zirtîr” ti chauhin a insawi (*Johana 21:20, 24 chhiar ang che*).

Amaherawhchu, hmânlai ata tawh hêng Bible-a telh ve ni ta Chanchin Tha bute hi tirhkohte emaw, tirhkohte zin kualpui thin mi tute emaw nêna inzawmna nei nia ngaih a ni char char thin tho a. Entîr nân, Chanchin Tha Luka ziak hi Paula nêna inzawm tlat niin (*Kol. 4:14, 2 Tim. 4:11, Phil. 1:24 en la*), Chanchin Tha Marka pawh hi Petera nêna inzawm tlat bawh (*1 Pet. 5:13 en rawh*).

Marka lehkhabu ziaktu hian a chhûng thu-ah ama hming sawi lang miah lo mah se, Kristian hmasate khân Chanchin Tha Marka ziak hi Paula leh Barnaba te lo zin chhuahpui thintu (*Tirh. 13:2, 5*), a hnua Petera thawhpuitu

lo ni ve leh ta Johan Marka ziah niin an lo sawi thin a (*1 Pet. 5:13*).

Tûn kâra kan tih hmasak ber tûr chu Bible-a a chanchin kan hmuh Marka hi tu nge a nih tih a ni a, a nun hmasa lama thil a lo tih sual tawhte leh a hnua a lo pianthar tâk dân te hmuh kan tum dâwn a ni. Chumi zawhah chuan, Marka lehkhabu tîr lam hi chhiarin a thawnthu ziahin a hawi lam chu kan thlîr chho ang a; tin, tûn hmaa thil lo ti sual tawh leh chumi hnua lo piangthar ta chanchin tha hriltu-in hetiang lehkhabu a lo ziah chhan hi hriat kan tum bawh dâwn a ni.

SUNDAY

June 30

Chanchin Tha hriltu hlawhchham chu

Tirhkohte 12:12 chhiar la. Tirhkohte bu-ah hian engtin nge Marka chanchin sawi a nih?

Chanchin Tha Marka ziak ziaktu nia ngaih Johan Marka hi Tirhkohte 12-a kan hmuh thil thlengte a thlen lai, A.D. 45 vêl kha chuan tlangvâl upa vak lo a la nih hmêl a. Châng 12-naah hian hmeichhe pakhat, a hming Mari a tih fapa nia sawi niin, Mari chu hmeichhe awm thei tak, kohhran tâna thahnem ngâi êm êm bawh si a ni. A inah hian kohhranhoten tawngtâi inkhâwm an nei niin a lang a, chumi chungchâng chu Tirhkohte 12-ah hian kan hmu nghe nghe. Tân in atanga Petera a tlân chhuah dân leh chumi hnua thil thleng te, a hnu leha Heroda a thih thu sawi a nih dân te hi a ngaihnaawm mai pawh ni lovin, a mak angreng khawp mai. Petera leh Heroda chan inan loh tâkzia a sawi dân phei hi chu nuihzatthlâk letling zâwk. Hêng a thil sawi hrang hrangahte hian Johan Marka thil tih sawi lan a ni ve lêm lo va; chutih rual chuan, hemi

bunga a hming lo lang ve nawlh hian a hnua Barnaba leh Saula te nêh rawng an bâwl ho theih nân kawng a lo sial reng a lo ni.

Tirhkohte 13:1–5, 13 chhiar la. Engtin nge Johan Marka hian Saula leh Barnaba kha a lo hmêlhriata rawng a bâwlpui tan tâk le? Anni nêna rawng an bâwl hona rah chu eng nge ni?

Tirhkohte 13 hian chanchin tha hrila Suala leh Barnaba te an zin chhuah tum khatna chanchin min hrilh a, chu chu A.D. 46 vêl kha a ni maithei. Johan Marka hming chu châng 5-naah sawi lan tan ve chauh niin, a hna pawh Saula te thian dún tirhchhiah emaw, tanpuitu emaw mai a la ni nghe nghe. Tichuan, he tlangvâl hming hi sawi lan a ni lo leh vang vang a; mahse, châng 13-ah hian lo lang leh chutah chuan Jerusalema a kîr leh tâk thu kan hmu.

Eng vânga kîr leh nge ni tih chu sawi lan a ni lo va, a rilru emaw, a ngaihtuahna emaw-a thil awm eng mah sawi lan a ni lo hian chanchin tha hril hna a râlbânsan tâk daih chhan ni thei âwm hrang hrang min zêldintîr a. Eng pawh ni se, an zin kawng zawh kha a hlauhawmin a hautak hle ang tih erawh a Chiang. Ellen G. White-i chuan, “Marka chu hlauhna leh beidawnnain a hneh tâk avângin Lalpa hna atâna a inpumpêkna pawh a lo chuai zo ta a. Harsatna la tâwk thang lo tak a ni bâwk nêh, an zinkawng a thil hlauhawm an tawnte leh an tlâkchhamnate khân a tizâm ta vek mai a ni” tiin a lo sawi a.—*Tirhkohte Thiltih*, p. 169. A tâwi zâwng a sawi chuan, a tân thil a lo khirhkhân ta êm mai a; chuvâng chuan, bânsan mai a duh ta a ni.

Thil eng emaw, a bîk takin thlarau lamah emaw, Kristian nun kawng i zawhnaah emaw atanga râlbân daih tum emaw, a nih loh leh hlauhchhamsan daih tum emaw

i lo nei ve tawh em? Chu i thil tawn atang chuan eng thil nge i zir chhuah le?

THAWHTANNI
Hun tha dang

July 1

Tirhkohte 15:36–39 chhiar la. Paulan an zin chhuahnaa Johan Marka hruai ve a duh loh chhan hi eng nge ni? Chutih lâiin, eng vângin nge Barnaba erawhin hun tha dang a pêk ve thung si?

Paulan an zin chhuahnaa Marka hruai ve a duh loh chhan chu Tirhkohte 15:38-ah hian kan hmu a. An zin chhuah hmasak tum khân Pamphulia ram an thlenin a lo hawsan daih tawh a, khami hnu kha chuan chanchin tha hril hna a thawk zui ta lêm lo baw a ni âwm e. Chutiang chu a nih avângin, Paula rilru put hmang pawh hi a hriathiamawm ve khawp mai tho. Chanchin tha hril hna thawh hi hmânlâi hunah phei kha chuan a harsa leh zual hle ang tih a Chiang a, inpêkna thûk tak neih ngei ngei a ngâi thîn (*2 Kor. 11:23–28 nêh khâikhin rawh*). Paula hian chutiang hna thawh hahtlâk leh hrehawm tak takte chu thawka a phurritte chhâwk thensaktu atân chanchin tha hril ve duh tho mi tu tute emaw a sâwm thîn a. Ama thlîrna atang chuan hrehawm tuar peih lova râlbâng mai thîn chu sial sipaite dotu chanchin tha hril pâwla tel ve tlâk an ni lo.

Mahse, chutiang chu Barnaba ngaih dân a ni ve hauh lo va. Marka hian theihna a nei tih a hriat avângin hnutchhiah ngawt a duh lo. Johan Marka chungchânga an ngaih dân a inan loh avâng hian nasa takin an inhnial ta a; a tâwpah phei chhuan an inthathen ta ngawt mai a. Chutichuan, Paula chu Sila hruaiin a kal ta a, Barnaba erawhin Marka a hruai ve thung.

Tirhkohte Thiltih bu hian Barnaban Marka hruai a duh tlat chhan hi a sawi lêm lo va. Dik tak phei chuan, he lâi thu-ah bâk hi chuan he mite thian dũn hming hi a lang zui tawh lo. Mahse, thil ngaihnawm deuh mai a awm tho thung a, chu chu hemi bung hi Thuthlung Thar lehkhawua Marka hming sawi lanna hnuhnũng ber a ni lo tih hi a ni.

Kolosa 4:10, 2 Timothea 4:11, Philemona 24, leh 1 Petera 5:13 chhiar la. Hêng Bible chângte hian engtin nge Marka chanchin an sawi hlawm?

Marka nunah hian thil inthlâkthleng ropui tak a awm niin a lang. Hêng Bible châng hrang hrangahte hian a hmaa lo hruai duh lo tawhtu Paula ngei khân atân leh a rawngbâwlina kawnga Marka hlutzia min hrilh a. A rawngbâwlpui pakhat ni-ah ngâiin, a hnêna rawn hruai tûrin Timothea kha a chah hial nghe nghe. Petera Lehkhathawn Pakhatna pawh hian Petera leh Marka te khân inzawmna tha tak an nei tih a sawi a. Hêng lehkhawu pahnih, Paula ziah leh Petera ziahte hi A.D. 60 chho chawhma lama ziah niin, chu chu Tirhkohte 15-a thil thleng sawi lante (Mara chungchânga Paula leh Barnaba te inhnial thu) a thlen hnu kum 15–20 vêl a ni. Marka hi a lo hlawhchham tawhna atangin a inhmuh chhuak chiang hle a, a inhmuh chhuah theih chhan pawh a unaupa Barnaban amaha rinna a nghah tlat vâng a ni tih chiang viau bawk.

Nangmah emaw, i thian tu emaw in lo hlawhchham tawh tum leh, chumi hnua hun tha dang pêk leh in nih dân kha ngaihtuah la. Chu i thil tawn chuan engtiangin nge nangmah leh nangmah tanpuitu che a thlâk danglam che u? Mi dangte hnêna rawng i bâwl dân phung pawh a thlâkdanglamsak bawk che em?

**THAWHLEHNI
Tirhkoh chu**

July 2

Marka 1:1–8 chhiar la. Hêng Bible châng pariatate hian tu tute nge lo lang a, chũng mite chuan eng nge an sawia eng thil nge an tih?

Hêng châng pariatte hian mi pathum chanchin min hrilh a, chũngte chu Marka 1:1-in a sawi Isua Krista te, Pa Pathian (Marka 1:2 thua “ka” ti tawngkam hmangtu hi Pa Pathian a ni) te leh thuchah kengtu leh puangtu Baptistu Johana te niin, ani phei hi chu he lâi thu tâwp lamin a sawi lan tum ber a ni nghe nghe.

Marka 1:2, 3 hian Thuthlung Hlui thu sawi chhâwngin, chu chu Isua nuna thil thleng tûrte sawi fiahna atân a hman a. Hêng thu a sawi chhâwnte hi Bible châng pathum: Exodus 23:20, Isaia 40:3 leh Malakia 3:1 te rem taka suih khâwm a ni.

Exodus 23:20, Isaia 40:3 leh Malakia 3:1 chhiar la. Hêng Bible châng pathumten an sawi theuh chu eng nge ni?

Exodus 23:20 thu hian Israel fate chu Pathianin an hmaah Kanaan rama anmahni hruai lûtta tûr vântirhkoh a tirhsak tûr thu a sawi a. Isaia 40:3 hian thlalêra Pathian lo lan thu leh a tân lamlian (kawngpui) buatsaih a nih thu a sawi ve thung a. Tin, Malakia 3:1 hian Lalpa hmaah Lalpa kalna tûr kawng buatsaih tûra tirhkoh tirh a nih thu a sawi bawk.

Isaia lekhhabu atanga lâk chhuah Bible châng hian Baptistu Johana rawngbâwlina nênzawmna tam tak a nei a, a sawi tum ber pawh *Lalpa Kawng* chungchâng a ni. Chanchin Tha Marka ziakah hian Lalpa Isua chu zin kawng zawh mêk anga târ lan niin, Isua nuna thil thleng leh a thil tawnte chu a tlângpui a sawi deuh puat puat a, chu chuan zin kawng zawh mêk a nihzia a tichiang leh zual nghâl bawh. Chu a zin kawng chuan kraws a hruai thleng dâwn a, chutah chuan kan tâna sual thâwina ni tûrin a thi ang.

Nimahsela, kraws a thlen hma hian thil dang tam tak a thlen hmasak phawt a tûl a. Zin kawng chu la zawh tan chauh niin, Marka hian chûng zawng zawng chu min hrilh vek dâwn a ni.

Marka 1:2, 3-a Thuthlung Hlui thu a ziah chhâwn dung zui hian Baptistu Johana khân simna thu a tlângaupui a, mite chu sual kalsana Pathian lam hâwi tûrin a sâwm thîn (*Marka 1:4*). Hmâsâng zâwlnei Elija thawhnaw hâk ang kha ha ve-in (*2 Lalte 1:8*), a hnunga lo kal mēka chu amah âia ropui zâwk a ni thu a sawi a (*Marka 1:7, 8*). Lo kal tûra pheikhawk hruai phelh tlâk pawh a nih loh thu a sawi hian Isua kha a ngâisângin a dah chungnung hle tih a tilang.

NILAINI

July 3

Isuan baptisma a chang

Marka 1:9–13 chhiar la. Isuan baptisma a chan lâi hian tu nge lo awm a, eng thil nge lo thleng?

Isua hi Jordan luihah Johanan a baptis a. Baptisma a chang zo, tui atanga a lo chhuak chuan vân inhawng leh chumi atanga lo chhuk Thlarau Thianghlim, thuro pianhmang ang pu a chung a rawn fu hi a hmu a. Chumi

rual chuan vân atanga lo chhuak Pathian âw hian, “Nang ka Fapa duh tak i ni a, i chungah ka lâwm êm êm a ni” (*Marka 1:11*) a rawn ti bawh a. Hêng thil thlengte hian Isuan baptisma a chang kha a pawimawh hle a ni tih min hrilh.

Pa leh Fapa leh Thlarau Thianghlim te chu rawn langin, an pathum hian he leia Isua rawngbâwlina chu a intan ta tih an puang a. Hemi tuma thil thlengte hi krawsa khenbeh a nih hunah pawh a rawn thleng leh dâwn a (*Marka 15*), chu chuan a pawimawhzia a tilang chiang hle âwm e.

Baptisma a chan hnu hian Thlarauvin thlalêrah a tîr chhuak ta daih a. Heti lâia “tîr” tih hi Grik tawnga ziah Bible-ah chuan *ekbollo* tih niin, Chanchin Tha Marka ziakah hian ramhuai hnawh chhuah thu sawina atâna hman thin a ni. Thlarau tirha kal a nih thu a sawi hian Thlarau Thianghlim thiltihtheihna chang a ni tih entîr bawh. Lalpa hian a rawngbâwlina kawng chu zawh tanin, Setana pawh a hmachhawn nghâl mai dâwn nghe nghe a. A thil hmachhawnte hautakzia chu ni sawmli chhûng zet thlêm chung a awm te, ramsa zînga a awm te leh vântirhkohten a rawng an rawngbâwlsak te hian chiang takin a lantîr.

Chanchin Tha Marka ziak tîr lama thil danglam tak pakhat lo lang chu Pathian leh mihring ni kawp anga Isua a sawi hi a ni. Pathian a nihna lamah chuan: Krista, Messia (*Marka 1:1*), tirhkohin a lo puan Lalpa (*Marka 1:2, 3*), Johana âia ropui zâwk (*Marka 1:7*), a chûnga Thlarau rawn fûtina Fapa duh tak a ni a (*Marka 1:10, 11*). Mihring a nihna lamah chuan hêngte hi kan hmu ve thung: Johanan baptisma a chantîr a (*Marka 1:9*), Thlarauvin a hruai a (*Marka 1:12*), Setanan a thlêm a (*Marka 1:13*), ramsa zîngah a awm a (*Marka 1:13*), vântirhkohten a rawng an bawlsak bawh (*Marka 1:13*).

Eng vângin nge Pathian nih leh mihring nih chu a kawp le? Hei hian Krista nihna dik tak min hrilh a, ani chu kan Lalpa leh Chhandamtu, kan Pathian ni mah se, mihring dik tak, kan unaupa leh kan entawn tûr pawh a ni tho bawk. He thutak ropui êm êm mai hi engtin nge a famkimin kan lo hriat thiam theih ang? A famkim chuan kan hre thiam thei ngâi dâwn lo. Nimahsela, rinnain kan pawm tawp mai thung a, he thutakin mihringte Pathianin min hmangaihzia a puan chhuah hi mak kan ti êm êm bawk a ni.

Isua kha Pathian ni mah se, mi a chhandam theih nân keimahni mihring angah a rawn chang duh hian Pathian hmangaihna makzia leh ropuizia engtin nge min hrilh le?

NINGANI

July 4

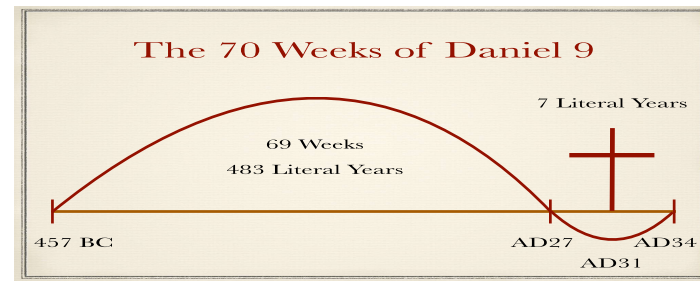
Isuan a rawn thlen Chanchin Tha chu

Marka 1:14, 15 chhiar la. Isuan a puan chanchin tha thuchaha bung hrang hrang pathum awmte chu eng nge ni

Marka hian Isua thuchah tâwitê leh hriat thiam awlsam tak ni bawk chu a khâikhâwm a. A hnuaih hian chu thuchaha bung hrang hrang pathum awmte chu târ lan a ni:

Bung hrang hrangte	A awmzia
Hun hrilhlawkna	Hun chu a lo thleng ta.
Thuthlung thutiam	Pathian lalram chu a hnâi ta.
Zirtîr ni tûra sâwmna	Sim ula, chanchin tha hi ring rawh u.

Isuan hun hrilhlawkna a sawi hi Daniela 9:24–27-a kan hmuh hapta 70 hrilhlawkna a ni a. He hrilhlawkna hi Isuan baptisma a channaah khân lo thleng famkimin, khami tum khân Thlarau Thianghlina hriak thih a ni a, a rawngbawlina a tan nghâl bawk (*Tirh. 10:38*). Hapta 70 hrilhlawkna chu heti hian lo sawi fiah ila:

Hun hrilhlawknaah chuan ni khat tih hian kum khat a entîr thîn a (*Num. 14:34, Ezek. 4:6*). He hrilhlawkna hi B.C. 457-a Persia lal Artezarzian Jerusalem tung ding leh sa tha tûra thupêk a chhuah khân a intan ve nghâl a ni (*Ezra 7 en la*).

Hrilhlawknaah hapta sawmruk leh pakua chuan A.D. 27 thleng kha a huam a, khami kumah khân Isuan baptisma changin, a rawngbawlina a tan theih nân Thlarau Thianghlim hriak thihna a dawng bawk a nih kha.

Khenbeh a nihna chu kum thum leh a chanve a vei leh hnu-ah a thleng a. Tichuan, hapta sawmsarihna tâwpna chu A.D. 34-ah khân thlengin, khami kumah khân Stephena chu den hlum a ni a; tichuan, chanchin tha thuchah chu Juda-te hnênah chauh ni bik tawh lovin, Jentel-te hnênah pawh puan darh a lo ni ve ta a ni.

Engtik kha nge hapta 70 hrilhlawkna chungchâng i zir hnuhnûn ber ni le? Engtiangin nge he hrilhlawkna

awmzia hriat thiamna hian Isua i rinna mai pawh ni lovin, hrilhlawkna Thu i rinna pawh a tichak sauh bawk?

ZIRTAWPNI

July 5

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu, *Chatuan Nghahfak* phêk 89–103-a, “Thlalêra Mi Au Râwl” tih leh *Tirhkohte Thiltih* phêk 166–176-a, “Chanchin Tha Tlângapuitute” tihte hi chhiar ni se.

Thil ngaihnaawm deuh mai chu Thupuan 14:6, 7-a kan hmuh vântirhkoh pakhatna thuchah leh Marka 1:15-a kan hmuh Isua chanchin tha thuchah inzûl êm êm hi a ni.

Vântirhkoh pakhatna hian ni hnuhnungah khawvêl hriat tûr chatuana chanchin tha chu a puang a, chu thuchah chu Isua Krista lo kal lehna atâna an lo inbuatsaihna tûr a ni. Isua thuchah ang chiahin vântirhkohin a puan tâwpna hun atâna chanchin tha pawh hi bung hrang hrang pathumah then theih a ni a, chûngte chu:

Marka 1	Bung hrang hrang	Thupuan 14
Hun chu a thleng ta (<i>Daniela 9</i>)	Hun hrilhlawkna	Rorêl hun (<i>Daniela 7, 8</i>)
Lalram lo thlen hun chu a hnâi tawh e	Thuthlung thutiam	Chatuana chanchin tha
Sim ula, ring rawh u	Zirtîr ni tûra sâwmna	Pathian chu hlau ula chawimâwi ula, chibai bûk bawh rawh u

Vântirhkoh pakhatna thuchah hian Daniela 8:14-a kan hmuh ni 2,300 hrilhlawknain a lo sawi Isua lo kal hmaa ro lo rêl lawkna, kum 1844-a intan chu tan a ni ta tih a puang a, a intan kum pawh 1844 kha a ni. He rorêlna hian ram

chu tihduhdah tuar Pathian mite hnênah a pe ang (*Dan. 7:22*). Vântirhkoh pakhatnain Pathian chu hlau a, chawimâwi a, chibai bûk bawh tûra mi a sâwmna hi zirtîr ni tûr sâwmna niin, chu sâwmna chu ni hnuhnunga chêng khawvêl hnêna pêk a ni a. Hetih lâi hian Thupuan 13-a kan hmuh sakawlte pawh hian hlauh a, chawimâwi a chibai bûk tûr pathian suak an lo siam ve tho bawh.

Marka 1-a Isua thuchah puan hi Daniela hrilhlawknate nên chanchin tha puan darhna bultannaah hnâi taka a inzawm ang bawkin vântirhkoh pakhatna thuchah pawh hi Daniela lehkhabu nên tâwpna hunah a inzawm ve leh chiah bawh a ni.

Sawi ho tûrte:

1. Marka 1:1–13 chhiar la, Baptistu Johana leh Isua hi khâikhinin an inan lohna han sawi teh. An nihna leh hnathawh tûr a sawi dân atang hian eng zirlâite nge zir chhuah theih kan neih?

2. Baptisma tih hi eng nge ni a awmzia? Rom 6:1–4 leh Johana 3:1–8 chhiar la, hêng baptisma-te hi Marka 1:9–13-a kan hmuh Isua chan baptisma nên hian khâikhin ang che. Inanna leh danglamna eng eng nge awm? Chûng an inannate leh danglamnate chuan engtiangin nge Chiang zâwka baptisma awmzia hre thiam thei tûrin a tanpui che?

3. Marka 1:14, 15-a kan hmuh Isua hril chanchin tha leh Thupuan 14:6, 7-a kan hmuh vântirhkoh pakhatna thuchah hi khâikhin la, an inan lohna lâi sawi bawh rawh. Hêng thuchah pahnihte awmzia hriat thiamna hian engtiangin nge tûn lâi hun rawng i bawh dân tûr hre tûrin a tanpui che.

Zirlâi 2*July 6–12***Isua Rawngbâwlnaa Thil Thlengte****SABBATH CHAWHNU****Chhiar tûrte:** *Marka 1:16–45, Johana 1:29–42, Marka 5:41, Luka 6:12, Leviticus 13.***Chângvawn:** “**Tin, Isuan an hnênah, ‘Mi zui rawh u; tichuan, mihring mantu-ah ka siam ang che u’ a ti a**” (*Marka 1:17*).

Chanchin Tha bu hrang hrangte hian Isua rawngbâwl tan dân an ziak theuh a; mahse, an ziah dân erawh a inang diak diak lo thung. Matthaia chuan Isuan zirtirte a koh thu sawi hmasa berin, chumi hnu chuan tlâng chungah thu a sawi ta niin min hrilh a.

Luka ziak kan chhiar chuan, Sabbath ni a lo thlenin Nazareth khuua inkhâwmna inah Isuan thu a hril thu kan hmu hmasa ber ve thung.

Hetih lâi hian Johana chuan Isua zirtir rawn ni hmasate koh an nih thu leh Isuan *chhinchhihna* a lantir hmasak berna hmun Kana khuua inneihna chanchin a sawi a.

Chutih lâiin, Chanchin Tha Marka ziak erawh hi chuan zirtir pali-te koh an nih thu sawi hmasa berin, Kapernaum khuua Sabbath a hman dân min hrilh leh a, chumi zawh chuan a hnua thil thleng hrang hrangte pawh a ziak ta a ni.

Marka lehkhabu tir lama “Isuan Sabbath a hman dân” kan hmuh atang hian Isua hi tu nge ni a, eng ang mi nge a nih tih chu kan lo hre thei mai âwm e. Tûn kâr zirlâi inngahna Bible châng hrang hrangahte (*Marka 1:16–45*)

hian Isua thil sawi kan hmu tam lo hle a. Kan hmuh chhunte chu: zirtir ni tûra sangha mantu pali-te a koh thu te, ramhuai hnêna thu a pêk thu te, khaw danghte pawh kal zêl a tum thu te leh a tihdam tâk phâr pakhat hnêna a lo thianglim theihna tûra puithiam hnêna va inentir tûra a hrilh te kha a ni. Hemi bunga a sawi uar duh ber chu Isua thiltihte kha niin, chutah pawh mi a tihdam thu hi a ni leh zual bik nghe nghe. Marka hian *nghâl* tih tawngkam a hmang ngun hle a, a chhan pawh Isua khân rawng a bawlin a bawl thuai thuai thin a ni tih hria se min duh vâng a ni ang.

SUNDAY*July 7***“Mi zui rawh u”****Marka 1:16–20 chhiar la. Isuan zirtir ni tûra a kohte hi tute nge ni a, chu mite chuan engtin nge an lo chhân?**

Marka 1-ah hian Isua thu sawi kan hmu tam lêm lo va. Amaherawhchu, Marka 1:17 hian sangha mantu pahnih, “Petera” tia an la koh tûr Simona leh a unaupa Andria te hnêna thu a sawi min hrilh tlat mai. He mite unau hian Galili dil kamah lên an lo deng mêk a.

Lawnglêng an neih thu leh sangha manna chi hmanraw dang eng emaw an neih thu sawi lan a nih loh dân atang hian sum leh pây lamah an chu ti lua lo a ni ang tih a rin theih. Marka 1:19, 20 kan chhiar chuan, Isuan zirtir ni tûra a koh ve tho Jakoba leh Johana te kha chu an pa leh Zebedeia leh a hlawhfa rawihte nêl lawngah lên siam thain an lo awm tih kan hmu ve thung a. Anni uanu hi chu Petera leh Andria te unau âi ngawt chuan an awm thei zâwk a ni ngei ang. Luka ziak kan chhiar phei chuan Petera hian ama pualin lawng pawh a nei lo niin a lang a,

an unau hian Jakoba leh Johana te lawng an tâwm ve mai a nih hmêl (*Luka 5:1–11 en la*). Nimahsela, Chanchin Tha Marka ziaak hian a sawi tum ber chu lawng neih leh neih loh chungchâng ni lovin, chhûngkaw pahnihte dinhmun inan loh thu zâwk niin a lang a. Hêng chhûngkaw khawsak inang lo tak pahnihte atang hian Isua chuan khawsak harsa deuhthe leh awm thei deuhthe pawh zirtîr ni tûrin a ko vek a ni tih kan hre thei âwm e.

Isuan hêng mite a koh dân hi a chiangin, a fiah êm êm mai hlawm a; tin, a koh rual hian an thawh tûr pawh an lo hre nghâl vek thei bawk ang. Amah zui tûrin a ko va, a awmzia chu, a zirtîrte ni tûrin a sâwm tihna a ni. A kohna chu an chhâng a nih chuan, sangha ni lovin, mihring zâwk man dân a lo zirtîr dâwn tih pawh a hrilh nghâl bawk.

Hêng mi pali-ten an thil neihte kalsana Isua an zui nghâl mai theih chhan hi eng nge ni ang (*Marka 1:16–20*)?

Hêng mi pali-te koh an nih dân hi Chanchin Tha Johana ziaakah Chiang zâwkin kan hmu a (*Johana 1:29–42*). A hma chuan Petera te unau hi Baptistu Johana zirtîrte an ni a, Johanan Isua chu “Pathian Berâmno, khawvêl sual kalpuitu tûr a ni” (*Johana 1:29*) tia a lo sawi thin pawh kha an hre ngei ang. Jordan lui kamah hian Isua chu hmu-in, a bulah pawh rei vak lo chu an awm khawmuang ngeiin a rinawm a. Chutiang chu a nih avângin, rawngbâwl tûra Isuan a kohna an lo pawm pawh hi an fiamthu emaw, an tider emaw ni lovin, ngun taka an ngaihtuah hmasak phawt hnua zui ta an ni.

Nimahsela, eng vângin nge Marka hian chipchiar deuh hlekin a ziah ve si loh le? Isua thiltihtheihzia, kohna a

siamin mi a hneh thinzia sawi uar a duh a ni maithei e. Kohna a siam a, chu kohna chu a chhâng duh hêng sangha mantu pali-te hian an lo chhâng a, an chhân tâk hnu chuan anmahni nun leh khawvêl pawh a lo danglam ta vek mai a ni.

Isua i zui theih nâna i sim emaw, i kalsan emaw ngâi eng thilte nge awm? (I chhânain a huam tel leh khawih theih thilte ngaihtuah ang che).

THAWHTANNI

July 8

Theihngilh theih tawh loh inkhâwmna chu

Marka 1:21–28 chhiar la. Kapernaum khaw inkhâwmna ina theihngilh theih tawh loh tûr thil thleng chu eng nge ni a, chu thil thleng atang chuan thlarau lam thutak eng engte nge kan chhar chhuah theih ang?

Kristiante zînga a tam zâwk daihte hi chuan Kristian nun kawng kan zawhna lamah kan theihngilh theih tawh ngâi loh tûr thil eng eng emaw kan lo tawng tawh hlawm ngeiin a rinawm. Isua zui tûra thutlûkna kan siam te, bapisma kan chan ni te, Pathian awmpuina kan chang ngei a ni tih kan lo hriat phahna sermon ropui tak kan ngaihtlâk tum te te kha kan la hre reng hlawm ang a. Chûng zînga thenkhat phei chu kan theihngilh theih tawh ngâi loh tûr a nih mai bâkah, kan nun thlâk danglam hlawktu pawh a ni nghe nghe bawk âwm e.

Chutiang chu Sabbath nia rawn inkhâwm Kapernaum khuaa mite thil tawn pawh hi a ni maithei. “A thu zirtîr chu mak an ti hle a; a chhan pawh lehkhaziaktute ang lova, thuncihna nei âwm taka anmahni a zirtîr avângin a

ni” (*Marka 1:22, NKJV*). Isuan a zirtîr mawlh mawlh lâi hian, ramhuai bawlhhlawh pâi mi pakhat lo awm ve chu, Isua thu zirtîr thiltihtheihnain a chawh thawh avângin, “Nazareth Isu, engtia min tih nge i tum? Min tiboral tûrin i lo kal em ni? Tu nge i nih kan hria asin—Pathian Mi Thianghlim i nih kha” (*Marka 1:24, ESV*) tiin a au ta vak vak mai a. Nimahsela, a kawchhûnga ramhuai awmte chu Isuan a hnawt chhuak ta a ni.

Ramhuaiin thil a sawite hi eng nge a awmzia ni le?

A hmasa berin, ramhuai hian Isua chu “Pathian Mi Thianghlim” a ni tih a hria a. Isua chu Pathian tirh palâi thianghlim, Setana tirhkoh bawlhhlawh tak takte dotu a ni tih pawh a pawm bawk. Pathian chibai bûk inkhâwmnaah chuan thil thianghlimte leh mi thianghlimte chauh awma tel tûr niin kan ngâi theuh a, thil thianghlim lo leh thil bawlhhlawh rêng rêng chu lâk luh kan duh ngâi lo. Chutiang chuan, he thawnthu-ah hian thil tha leh thil soal inan lohzia chiang takin a lo lang a. Indona ropui chu a taka thleng ngei a ni tih pawh kan hmu thei bawk. Hemi tuma inkhâwm ve thenkhat hi chuan Isua kha tu nge a ni tih an la hre lo pawh a ni mai thei a; nimahsela, ramhuaite chuan an hre chiang hle pawh ni mai lovin, an hriatzia an puang chhuak nghe nghe a ni.

A pahnihnaah, a pâitu kawchhûng atanga chhuak tûra thu a pe hi chu a hriat thiam theih mai a; mahse, eng vângin nge “Ngâwi la” tih thu hi a sawi tel kher le? Hetah hian a vawi khatna atân Isuan a tih fo pakhat kan hmu a, chu chu tu nge a nih tih chungchâng puangzâr lo tûra mite hrilh a ni. Hei hi Bible zir mite chuan “Messia Thurûk” tiin an sawi.

Isuan tu nge a nih tih sawi lo tûra mite a hrilh chhan hi a hun lâia miten Messia an beisei dân dik loh vâng a ni a. Hetih hun lâia politics inlûm leh dân, Messia an lo beisei

dân enin messia nih kha a hlauhawm thei tlat a; ngawih chuh rih mai a finthlâk ang. Chutih rual chuan, a nihna sawi lo tûrin mite hrilh thîn mah se, a nihna dik tak puan chhuahna erawh a awm fo tho bawk a. Hun lo kal zêla lang Chiang cho zêl tûr chu, Isua nihna hi thup tak tak theih a ni lo tih leh, tu nge a nih rêng tih hi chanchin tha thuchah laipui ber leh pawimawh ber a la ni dâwn tih te hi a ni a. Isua hi tu nge ni tih kan hriat a tûl mai bâkah, khawvêla a lo kal hian kan tân eng nge pawimawhna a neiha, engtin nge kan lo chhân dâwn tih thu-ah thutlûkna kan siam pawh a ngâi bawk a ni.

Mi dangte hnêna chanchin tha hrilh dân tûr kan ngaihtuah hian, “tûn hun atâna thutak” chungchânga kan rin dân hi a kip a kâwia sawi vek kher loh a tûl hun a awm thei ang em?

THAWHLEHNI

Sabbath nia rawngbâwlina dang

July 9

Marka 1:29–34 chhiar la. Engtin nge Petera te chhûngkua hi Isuan a tanpui? He thawnthu atang hian thlarau lamah eng zirlâite nge zir chhuah theih awm?

Inkhâwmna mak leh hriat reng tlâk an neih zawh hnu khân Isua chu a zirtîr mi tlêmtê-te (Petera, Andria, Jakoba leh Johana) nêl Petera te inah châwl hahdam tûrin an lût a, thian hova inkâwm khâwm pahin chaw ei khâwm an tum a nih hmêl.

Nimahsela, in chhûng an han lût chiah chu ngaihven loh theih loh thil an hmu nghâl a: Petera nupuia nu chu khawsikin a lo na hle mai a, hetih hun lâia khawsik nei rêng rêngte chu that lam an pan a nih loh vêk chuan an

thi nge nge mai thîn. Isua hnênah hian a chanchin an lo hrilh nghâl a; tichuan, Petera pizawn damlo kut chu va chelhin, a kâi tho ta a. A dam hi a Chiang âwm hle mai, a khawsik a reh rual rualin an inlêngte ei tûr a siamsak nghâl thei nia le! Ni e, Isuan a chhandam, a tihdamte chu an dam Chiang êm êm thîn hlawm a, an dam rual rualin mi dangte tihdam hna, chhandam hna an thawk chhonzawm ve nghâl fo rêng a ni.

Marka lehkhabu-ah hian Isuan damlote taksa a khawih a, an na a lo dam tâk thu kan hmu tam hle a (*Marka 1:41; Marka 5:41*). Chutih rual chuan, a khawih lova damna chang ve tho pawh an awm nual bawk niin a lang (*Marka 2:1–12, Marka 3:1–6, Marka 5:7–13*).

Hemi ni hian Petera pizawn lo pawh mi dang tihdam tûr a la nei teuh a. Ni a tlâk hnu chuan damna beisein Petera inah hian mi tam tak an rawn kal a. Hêng mite hian inkhâwmna ina thil thleng kha an hmu a; tin, hmu ve chuang lo, mite sawi atanga lo hre chhâwng ve pawh eng emaw zât an awm ang. Chanchin Tha ziaktu Marka hian Petera ina lo kalte hi Sabbath dârkâr a liam hun an nghah phawt avânga tlâi a ni tih a sawi lo hian a lehkhabu chhiartute chu Sabbath chungchâng hre sa vek tûrah a ngâi tih a lang a. Hei hian a lehkhabu chhiartute chu Sabbath serhtute an ni tih Chiang takin min hrilh nghâl bawk.

Marka sawi dân chuan hemi tlâiah hian a khaw nâwtin an rawn thawk chhuak a, kawngkhâr bul vélahte chuan an inhnawh hung mai ni tûr a ni (*Marka 1:33*). Isua tân pawh tihdam hna thawh chhûng a rei ve khawp ang.

“Tidamtu chu a tûk thlengin a la châm dâwn nge châm dâwn loh tih an hriat loh avângin damna beiseite chu an rawn kal belh zêl a, tihdam tawhte leh tihdam beiseite chu an insûl pêl zut zut mai a ni ber. Hemi nia thil thleng ang

hi Kapernaum khua mite khân an la tawng ngâi lo va. Damna an chan tâk avânga lâwm au ri chu a ri chuah chuah mai a ni. Chhandamtu ngei pawh chu miten amah avânga lâwmnaah an lo chanah chuan a lâwm ve êm êm tho a. Amah rawn pawntute hrehawm tawrhete chu a lo hmuhin a lo lainat êm êm a, hrilhsêlna leh hlimna an lo neih theihna tûra a thiltihtheihna han hman kha nuam a ti êm êm bawk a ni.

“Isua chuan damna duha amah rawn pantu zawng zawng a tihdam kim vek hma chuan hna a thawk chhonzawm zêl a. Mipui an han tîn darh fel meuh chuan zân tlâi tak a lo ni tawh a, Simona in pawh a lo reh duai ta mai. Chhûn ni rei tak, phûr taka tihdam hna a thawh hun chu a lo liam ta a, chawlh hahtam pawh a mamawh ve hle ang. Nimahsela, khawpuia chêngte an la mut tui êm êm lâi chuan “zingah, khawvâr hma daihin a tho a, a chhuak a, tumah awm lohna hmunah a va kal a, chutah chuan a tawngtâi ta a.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 276.

NILAINI

July 10

Isua rawngbawl hlawhtlinna thurûk chu

Marka 1:35–39 chhiar la. Hemi tuma thil thleng atanga kan zir chhuah theih thil pawimawh tak takte chu eng nge ni?

Isua chu ni chhuah hma daihin a tho a, mi kal ngâi zen zen lohna thlalêr hmun rehah chuan tawngtâi tûrin a han kal a. Marka 1:35 thu hian a sawi uar duh ber chu tawngtâi pawimawhna niin, chu chu Isua pawhin a lekham ber a ni bawk. He lâi châng a thil tih sawina thumal dangte hi chu thu tlângkawmna ang deuha hman a ni hlawm a—a tho a,

a chhuak a, a va kal a (hêng thumalte hi Grik tawng grammar-ah chuan aorist an tih ang chi niin, thil tih zawh tawh sawina vek a ni). Nimahsela, “tawngtâi” tih thumal erawh hi chu thil tih zawh vek tawh la ni lo, la tih chhunzawm zêl sawina a ni ve thung a. Isua kha bâng lovin a tawngtâi thîn a, a awmzia chu, tawngtâi a tâwpsan ngâi lo tihna a ni. Tin, he lâi thu hian tawngtâi tûra a chhuah hma thinzia pawh min hriattîr nghâl bawk a. Amah chauha tawngtâina hun a hmang tam êm êm tih kan hre thei a ni.

Chanchin Tha bu pali-ahte hian Isua kha tawngtâi mi a nihzia kan hmu a (*Mat. 14:23, Marka 6:46, Joh. 17 chhiar la*). Tawngtâina hi a rawngbâwlnaa hlawhtlinna a chan thin chhan pawimawh tak pakhat pawh a ni nghe nghe.

Luka 6:12 chhiar la. He lâi thu hian Isua tawngtâi nun chungchâng eng nge min hrilh?

Kristian tam tak chuan tawngtâi hun bîk an insiam a. Hetiang hi a that bâkah a dik êm êm bawk. Chutih rual chuan, tih dân phung pângngâi ang chauha ngaihna rilru min nehtîr thei ve tho mai a, awmze nei miah si lovin kan lo tawngtâi ve tlut tlut thei tlat. Tih dân phung ang chauha neihna tûr pumpelh theihna kawng pakhat chu a hun thlâk zauh zauh thin a ni a; tin, tum dang âia han tawngtâi rei deuh châng nei thîn ila a tha hle bawk ang. A pawimawh ber chu, kan tawngtâi dân pângngâi ang chiah chiah leh kan tawngtâi thin hunah kher kher chauh tawngtâi tumna rilru put loh a ni.

Hemi zân Petera leh a thiante khân Isua hi a tawngtâina hmunah an va zui ve lo niin a lang a. Mahse, an va zawn hmuh mai theih dânah a tawngtâi thinna hmun hi an hria

niin a lang. Mi zawng zawnngin an zawn thu an hrilh hian a hma nia a tih ang khân nasa zâwkin tihdam hna leh zirtîr hna bawk thawk leh se an ti a nih hmêl a. Nimahsela, Isuan rem a lo ti hauh lo mai. Khaw danga kal a, chûngahte chuan rawngbâwl zêl a tum zâwk a lo ni a. “Tin, ani chuan an hnênah, ‘Hêng lâi vêla khaw dangachte chuan i kal ang u, chûngahte pawh chuan thu ka hril theihna tûrin; chu chu ka lo kal chhan a ni si a’ tiin a lo hrilh a” (*Marka 1:38*).

Isua pawhin tawngtâi nân hun tam tak a mamawh a nih chuan, keini hian eng zâta tam nge tawngtâi nân hun kan hman ang? Isuan entawn tûr min lo hnutchhiah hian kan hnênah eng nge a sawi?

NINGANI

July 11

Thurûk i vawng thei em?

Marka 1:40–45 chhiar la. He lâi thu hian Isua chungchâng leh khawtlânga pawimawhna nei ve phâk lohte a ngaihsak dân engtin nge min hrilh?

He lâi thua phâr tih hian—Thuthlung Hlui hun lâi zawnng zawng pawh khân a ni tho a—tûnlâi huna phâr kan tih (Hansen’s disease) chauh hi a kâwk bîk lo va. Bible ziaktuten phâr tih sawina atâna thumal an hman hi chu “vun natna” tia lehlin theih niin, chu chuan vun natna eng chi pawh a huam thei vek a ni. Phâr natna (Hansen’s disease) hi Isua pian hma kum zabi thumna vêlah khân Israel ramah a lo lût ve tan a ni maithei a (David P. Wright and Richard N. Jones, “Leprosy,” *The Anchor Bible Dictionary*, vol. 4 [New York: Doubleday, 1992], pp. 277–282 chhiar ang che). Chuvângin, Marka ziaka kan hmuh phâr natna vei pawh hian Hansen’s disease a nei a ni maithei. Eng ang

vun natna ber nge a vei tih chu hre thei tawh lo mah ila, a hrehawm hle ang tih erawh a chiang.

Leviticus 13 kan chhiar chuan, phâr hri vei chu mi bawlhhlawh nia ngaih a ni a; chuvângin, *mi dangte* bulah a khawsa ve tûr a ni lo (*Lev. 13:45, 46 chhiar la*). Nimahsela, he phâr hri vei hian a natna chu Isuan a tidam thei a ni tih a ring tlat a. “Tin, Isuan ani chu a lo lainat êm êm a, a lo ban a, a taksa chu a khawih a, ‘Ka duh e, lo thianghlim tawh ang che’ tiin a hrilh ta a” (*Marka 1:41, NKJV*). He a thiltih avâng hian tlâi lam thleng chu a bawlhhlawh rih dâwn tihna a ni a, a thianghlim leh theih nân a inbual fâi ngei tûr a ni (*Leviticus 13–15 chhiar ang che*). Nimahsela, Marka sawi dân chuan Isuan dam lo taksa a khawih hian dam lovin a vei phâr natna chu chawplehchilhin a lo reh ta duak a. Chuvâng chuan, Isua hi phâr hri vei taksa a khawih avângin a bawlhhlawh phah lo tih a chiang hle.

He phâr hri vei lo dam ta hi puithiam hnêna kal a, phâr hri vei lo dam taten inthen thianghlim nâna Mosian an tih tûra a lo sawi hâlral thilhlan chu (*Leviticus 14*) hlân tûrin a hrilh a. Chanchin Tha Marka ziakah hian Mosian a lo sawite Isuan a zawm thatzia leh mi dangte pawh zâwm ve tûra a zirtîr thinzia kan hmu tam hle (*Marka 7:10; Marka 10:3, 4; Marka 12:26, 29–31*). Hetih lâi hian sakhaw hruaitute erawh chuan, Marka 7, 10 leh 12-ahte pawh kan hmuh ang hian Mosia kal tlanga pêk dân thute chu a tum letling chiahin an kalpui thîn ve thung a. Chutiang chu an thil tih thin dân a nih tlat avângin Isua pawhin he phâr hri vei lo dam ta hi eng mah sawi lo tûrin a hrilh ta a nih hmêl (*Marka 1:43, 44*). Isuan a tihdam thu hi tlangthantîr ta ngâh mai se chuan, sakhaw hruaituten Isua thiam loh chantîrna remchâng an hmu hlauh dâwn tihna a ni si a.

Nimahsela, tihdama lo awm ta phâr hri vei-pa hi chuan a hre thiam lo rêng rêng niin a lang. Isuan a hrilh chu zâwm lovin a dam tâk thu chu hmun hrang hrang a

tlângaupui ta zâwk a, Isua tân pawh khawpuiah chuan ûalâu taka rawngbâwl theih a nih loh phah ta a ni.

Kan tih tum chhante chu tha viau pawh lo ni se, chanchin tha darh zau zêlna tûr kawng dâl thei thilte kan tih loh nân engtin nge kan fimkhur ang?

ZIRTAWPNI

July 12

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 266–278-a, “Kapernaum Khuah” tih leh phêk 279–291-a, “Min Tithianghlim Thei E” tihte chhiar ni se.

Marka bung 1-a kan hmuh Isua hi eng ang mi nge ni? Isua hian zirtîr ni tûra mi sâwm theihna a nei a, chu a sâwmna chu zirtîrte hian an lo chhâng bawh. A thianghlim a, Setana thuhnuai a awm thlarau bawlhhlawhte nên chuan inang lo tak a ni. Tûnah hian sual leh tha indo tawna nasa leh ropui tak chu a thleng mêk a, hetah hian Isua chu ramhuaite âia thiltithe zâwk daih a ni bawh. Isua chuan damlote a lainat a, a tanpui thîn a, tu mahin an khawih duh lote pawh a khawih mai zêl.

“Inkhâwmna ina Isuan a zirtîr tum hian a lalram thar din tûra lo kal a nih thu leh a hna chu Setana hrênga tângte chhanchhuah a nih thu a sawi a. A thu sawi lâi chu thlabâra tê tuar tuar mai mi pakhat hian a rawn tibuai a. Chu mi â-pa chu mipui zîng atanga lo zuang chhuakin, ‘Nazareth Isu, min awmtîr hle hle mai teh. Nang leh keiniho hian eng nge inzawmna kan neih rêng êng le? Min tiboral tûrin i lo kal em ni a? Tu nge i nih kan hria che asin, Pathian Mi Thianghlim chu i ni?’ a rawn ti a.

“A ngaihna hre lovin an buai ta nuai nuai mai le! Mipuite chuan Isua lam an en tawh lo va, a thu sawi lah an ngaihsak thei tawh hek lo. Hei tak hi Setanan inkhâwmna ina a

saseh a rawn tih luh chhan pawh a ni rêng a. Nimahsela, Isuan ramhuai chu hauvin, 'Ngâwi hle hle la, a chhûng ata kha lo chhuak rawh' a han ti a. A chhûnga awm ramhuai chuan chhuat lâiah a paih thlu thuai a, chumi hnu chuan ti-na miah lovin a chhûng ata a lo chhuak ta a.' . . . Thlalêra thlêmna a tawh tuma Setana lo hneh tawhtu chu tûnah hian a hmêlmapa nêh bawh an inhmachhawn leh ta. Setana lah hian a saseh sa, bêl chhûnga awm nia a ngaih tawh chu hum ngei tûrin a tih theih zawng zawng a ti a. A hum zo lo a nih vaih chuan Isua hnênah hnehna a hlân dâwn tihna a ni si. . . . Nimahsela, Chhandamtu chuan thu nei takin thu a han sawi a; tichuan, Setana sala tâng chu chhuah zalên a lo ni ta a ni."—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, pp. 270, 271.

Kan Lalpa hi a rawngbâwlinaah a buai thîn khawp mai a, hmun hrang hrangah kal kualin mi tam tak a kâwm a. Engtin nge hetiang taka buai si, rilru fim leh dam thlapa mi a dawnawng zêl theih le? Ni tina tawngtâina hun a neih thîn vâng a ni tih hai rual a ni lo.

Ni tina tawngtâina hun leh Pathian Lehkhabu chhiarna hun i neih theih dân ngaihtuah la. Chumi hunah chuan Thlarau Thianglim leh Pathian Thu-in a kaihhruai dân ang zêl chea rilru thlamuang tak neih theih tum thîn ang che.

Sawi ho tûrte:

1. Eng vângin nge tawngtâina hi Kristiante nuna thil pawimawh tak a nih? Tawngtâinain a tum leh kan tawngtâinate a lo sâwt theih dân tûr chu han sawi ho teh u.

2. Kan thurin leh kohhran chanchin te sawi tam vak loh a that zâwk hun a awm thei ang em? A awm thei a nih chuan eng tik hun ang nge ni ang? Chutiang chu thil

finthlâk tak a nih rualin, engtin nge kan rinna hnûk hniam chuang si lovin kan tih theih ang?

3. In khawtlâng emaw, hnam emawa “phâr hri veite” chu tute nge ni? Chûng mite hnênah chuan chanchin tha in hrilh theih nân engtin nge in kohhran khân anmahni in va “khawih” theih ang?

Inhnialnate

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tūrte: *Marka 2:1–3:6, Mika 6:6–8, 1 Sam. 21:1–6, Marka 3:20–35, Luka 12:53, Luka 14:26.*

Chângvawn: “**Tin, amah vêkin an hnênah chuan, ‘Chawlhni hi mihring tâna siam a ni a, mihring hi Chawlhni tâna siam a ni lo; chutichuan, Mihring Fapa hi Chawlhni chungah lam pawh lal a ni’ a ti a**” (*Marka 2:27, 28*).

Marka 2:1–3:6-ah hian Isuan sakhaw hruaitute zîrtîr dân ang ni lova a zîrtîr thinzia tilangtu thawnthu panga kan hmu a. Hêng thawnthu hrang hrangte hi awmze nei taka rem khâwm niin, thawnthu tinte hi a hma chiah thawnthu thupui nêna a zâwm zêl a. Tichuan, a hnuhnûng ber pawh hi rawn kual lêt lehina a hmasa ber nêna a inzawm ve leh tho bawka a ni.

Hêng thawnthu hrang hrangte hian Marka 2:10, 17, 20 leh 28-ahte kan hmuh Isua nihna eng emaw ber an sawi theuh a. Hêng thawnthute hi Sunday zirlâi, Thawhtanni zirlâi leh Thawhlejni zirlâiahte hian thûk zâwka luh chilhin, Isua thu sawi awmzia hriat thiam kan tum dâwn a ni.

Marka 3:20–35 hi Nilaini zirlâiah leh Ningani zirlâia kan luh chilh tûr a ni ve thung a. Hetah pawh hian Chanchin Tha Marka ziaktuin lehkhabu ziah dân phung a hman, “Thawnthu Inluh Thelhte” tia sawi mai thin chu kan hmu ang. Marka lehkhabu-ah hian chutiang hawi zâwnga thawnthu emaw, lehkhabu emaw ziah chu wawi

rûk vêl kan hmu a. Chûng thawnthu hrang hrangahte chuan Isua nihna leh Messia a nihna anga a hnathawh emaw, zîrtîr nihphung emaw pahnih khat tal sawi lan zêl a ni thin bawka.

Tûn kârah hian Isua chanchin thenkhat kan zir ho ang a, chûngte atang chuan eng nge zir chhuah theih kan neih hriat kan tum dâwn a ni.

SUNDAY

July 14

Zeng tihdam thu

Marka 2:1–12 chhiar la. He zeng pakhat, Isua hnêna an rawn hruai hian eng nge ni a duh ber? Isua hnên atang eng nge a dawn?

He mi hi zeng, mahnia kal sawn thei lo a ni a; chuvâng chuan, a thian pali-ten zâwnin Isua hnênah a rawn hruai a. Isua awmna in chung chu thiata an reh pawh hnu-in, chuta tang chuan Isua hma zâwn chiahah an zuk thlâk thla ta a. Marka 2:5 chuan, he mite thian za-ho rinna sânzia hi Isuan a lo *hmu* tih a sawi. Engtin nge rinna chu a hmuha hmuh theih a nih le? Hmangaihna ang tho a ni a, thiltihah hmuh theihin a lo lang chhuak thin. Chutiang chuan zêng thiante pawh hian Isua an rinna chu an thianpa'n damna a lo chan theihna tûra a tih theih ang an tih tâlhna hmangin an pho lang a ni.

He miin a mamawh chiang tak chu taksa damna a ni a. Anmaherawhchu, Isua awmna hmun a rawn thlen chiaha Isua thu lo sawi hi chuan sual ngaihdamna a kâwk daih thung. He pa hi chuan eng mah a sawi ve lo tuan zak a. Isuan a sawi [an rilrua] lo hnialtute chu sakhaw hruaitute a ni zâwk tlat mai. Isua thu sawite hi Pathian sawichhiatna,

Pathian chauhin a chan tûr han tâwmpui ve tâlh tumna ni-ah an ngâi a ni.

Mahse, Isua hian chhân dân tâwk a lo thiam khawp mai a, anmahni ngei pawhin mi dangte nêna an inhnial ni khuaa an lo hman fo thin, “*thil ho tê atanga tan a, thil lian zâwka luh chhoh*” tih chu hmangin an tanhmun a phehsak ta dâwrh a ni ber mai. Mi, a sualte ngaihdam a nih tawh thu *hrilh* hi thil pakhat a ni a; ama ke ngei hmanga kal tûra zeng tihdam erawh thil hran daih a ni thung. Isua hian Pathian thiltihtheihna hmanga zeng a kaltîr thei a nih chuan, sualte ngâidam thei a nih thu a sawi pawh hi a dik ngei ang tih rinhlelh rual a ni lo.

Mika 6:6–8 chhiar la. Engtin nge he lâi thu hian Isua leh sakhaw hruaitute inkâra thil thleng kha a sawi fiah?

Hêng sakhaw hruaitute hian a pawimawh tak tak zâwk chu dik taka thil tih te, khawngaihna ngainat te leh thuhnuairawlh tak chung a Pathian nêna lên dun te a ni tih an hre lo rêng rêng mai a. Pathian duh zâwng leh lawm zâwng nia an lo hriatte chuan a bâwih hneh tawh êm avângin anmahni hma ngeia Pathian hnathawh lo lang pawh chu hmu thei lo tûrin an mit a tihdelsak ta a ni. Hêng mite hian Isua chungchângah an rilru an thlâk tâkna âwm rêng rêng a lang lo va; Isua hi Pathian hnên ata lo chhuk a ni tih an hriat theihna tûrin chhinchhiahna tam tak (entîr nân, an thilnunga an ngaihtuahte chu a rawn hriatsak vek thei a ni tih a hrilh bâkah, anmahni hmuh ngeiin zeng a tidam baw) a pe chungin an âwih duh chuang rêng rêng lo.

Engtin nge hêng mite an awzna thang, sakhaw biak dân dik takin min phût thilte chu hre lo lêk khawpa

sakhaw serh leh sâng ruih chilhna ang chi-ah hian kan awn ve lohna tûrin kan fimkhur theih ang? (*Jak. 1:27 chhiar ang che*)?

THAWHTANNI

July 15

Levia koh thu leh chaw nghei chungchâng

Marka 2:13–22 chhiar la. Alphaia fapa Levia hi tu nge ni? Eng vângin nge sakhaw hruaitute hian Isua zirtîr a rawn ni ve hi an lo sawisêl?

Isua hun lâia chhiahkhawntute kha tualchhûng sawrkâr emaw, Rom sawrkâr emaw hnuaia thawk an ni a. An lâk tûr zâta sawrkârin a tuk-sak âia tam an lâk thin avâng leh, an hnampuite sum an eisak hmanga intihausa an nih avângin Judai rama chêng Juda-te zîngah chuan huat rawn an hlawh hle. Juda-te sakhaw dân hrilh fiahna, *Mishah* bu rukna Tohoroth chuan heti hian a sawi a: “In chhûnga chhiahkhawntute an lût a nih chuan in chhûnga thil awm zawng zawng chu a in chawpin a bawlhhlawh nghâl thîn. . .”

Chutiang chu a nih avângin lekhaziaktuten Isua chêt dân pawm lo zêta, “Engti zia nge chhiahkhawntute leh mi sualte hnênah eia a in mai le?” tia an zâwt pawh hi an mawh lo rêng a ni.

An zawhna hi engtin nge Isuan a chhân? An zawhna hi chhân tlâkah a ngaihsak lo ngawt lo va. Doctor mamawhtute chu mi hrisêlte ni lovin, mi hrisêl lote zâwk an nih thu a hrilh ta khawl mai a ni. Chutiang chuan thlarau lam doctor, sualin a tihnat thlaraute tidam theitu a nih thu sawi a. Doctor chu dam lote awmna hmunah a kal thîn tûr a ni lo vem ni?

Marka 2:18–22 hian thawnthu dang a rawn pawrh ve leh a. He thawnthu phehi hi chu Isua leh sakhaw hruaitute

inhniaal thu sawina thawnthu pangate zingah a pawimawh ber a ni hial awm e. Thawnthu hmasa zawkah khân Levia ina chaw an kil ho thu kan hmu a, he thawnthu erawh hi chu chaw nghei chungchâng zawhna a ni deuh ber thung. Baptistu Johana zirtirte leh Pharisaiten chaw an nghei thin lâia Isua zirtirten an nghei ve lêm lo chu mi thenkhatin an hre thiam lo va. An zawhna chu Isuan tehkhin thu pakhat, inneih ruai kil honaa amah leh a zirtirte an kal thu nêna khâikhinna hmangin a chhâng a. Inneihnaa kalte chuan chaw nghei ta hlauh si se, a awm ang lo ngawt ang. Nimahsela, Isua hian mo neitu hruai bo ni a la thleng ngei tûr thu a sawi a. Chu chu krawsa khenbeh a la nih tûr thu a sawina niin, chutih hunah chuan chaw ngheina hun a la tam hle dawn a ni.

Hemi zawh hian tehkhin thu dang pahnih, ama zirtirna leh sakhaw hruaitute zirtirna inan lohzia tilangtu a sawi chhun zawm leh a, chungte chu puan thar thema puan hlui pawp lâi bel chungchâng leh, savun uain peng hlui uain thar thun chungchâng a ni. Hêng a tehkhin thu sawi pahnihte hian Krista zirtirna leh sakhaw hruaitute zirtirna inan lohzia a târ lang Chiang hle a. Sakhaw hruaitute nun dân leh khawsa zia chu a dik tawh lo hle a ni tih a tilang bawk. Ni e, sakhaw dik tak ngei pawh hi a betute an fimkhur lo a nih chuan thim chhah takah a chang thei rêng asin!

Tûn lâi hunah hian tute nge Isua hun lâia chhiahkhawntute ang deuh kha ni ve ang? Engtin nge anmahni chungchâng a kan rilru put hmang chu kan her rem deuh ang?

THAWHLEHNI
Chawhni Lalpa chu

July 16

Marka 2:23, 24-ah hian Pharisaiten Chawhni bawhchhiaa zirtirte an puh thu kan hmu a. Juda-te dânah chuan Chawhnia tih phal loh thil chi hrang hrang 39 zet

awmin, chung zingah chuan hemi tuma zirtirten an tih pawh hi a tel niin Pharisaiten hian an hre tlat mai.

Marka 2:23–28 chhiar la. Engtin nge Pharisaiten a zirtirte an puhna chu Isuan a lo chhân?

Davida leh a thianten puithiamte chauhin an ei thian chhangdah an ei thu (*1 Sam. 21:1–6*) khân a chhâng a. Chhangdah chu Chawhni apianga dah sawn a nih thin avângin, hemi tuma Davida te thianho zin hi rikrûm thil tak tak, Chawhni pawh sawi thei lova an chhuah ngei tûl a nih a rinawm. Davida leh a thianten chhangdah an ei hi ngaimawh an nih hran si loh chuan, zirtirten Chawhnia buh vûite an thliak leh a fangte an ei hi a pawina a awm bik chuang lo niin a sawi a.

Chutah chuan duh tâwk mai lovin, mihringte hi Chawhni tâna siam ni lovin, a Chawhni zawk hi mihringte thatna tûra siam a nih thu pawh a sawi ta nghâl law law bawk a. Chutianga a sawi theih chhan pawh amah hi Chawhni Lalpa a nih miao vâng a ni.

Marka 3:1–6 chhiar la. Engtin nge he thawnthu hian Chawhni chu mihringte tâna siam a nih thu Isuan a sawi kha a dikzia a rawn lantir?

Hemi tum pawh hian Chawhni thu-ah sakhaw hruaitute nêb bawk an inhniaal leh a. (An inhniaalna erawh eng ni ber hi nge Chawhni chu ni tih chungchângah a ni ngâi lo.) Sakhaw hruaitute hian Isuan Chawhnia dam lo a tidam a nih chuan Chawhni bawhchhiaah an rawn puh nghâl mai dawn a. Mahse, Isua hian anmahni hmachhawn a tim phah chuang rêng rêng lo thung. “Chawhni ah hian thil tihthat nge thianga, thil tihchhiat? Nunna chhandam

nge thianga nunna lâk?” tiin a zâwt lêt hlauh a. An chhâna ni tûr chu a Chiang reng mai; thil tha tih leh nunna chhandam chu Chawlnia tih atân a dikin a inhmeh êm êm zâwk a ni.

Chutichuan, kut zeng chu a tidam ta ngei a, chu chuan amah dotute thin ti-urin amah an tihlum theih dân tûr an ngaihtuah nghâl ta chûk chûk rêng a. Thil inhmeh lo leh runthlâk tak ni bawk chu, Chawlhi bawhchhiaa Isua puhtu, chumi avânga man tumtute ngeiin Chawlhi thova Isua tihlum theih dân tûr an ngaihtuah avângin Chawlhi an bawhchhe ve tho tihna a ni.

Hêng thil thlengte atang hian Chawlhi serh dân tûr dik chu engtin nge kan lo hriat theih ang? Tûnlâi hunah hian Chawlhi serh kawngah harsatna leh chona eng eng emaw kan hmachhawn thîn a, chûngte chu engtin nge hêng thawnthute atang hian a hmachhawn dân tûr kan lo hriat theih ang?

NILAINI

July 17

Thawnthu inluh thelh: Then 1

Marka 3:20–35 chhiar la. He lâi thua kan hmuh thawnthu pahnih inluh thelhte hi a inzawm dân i hmu thiam em?

He lâi thu hi Marka lehkhhabua “thawnthu inluh thelh” (Sap tawngin, “sandwich story”) hmasa ber a ni a. Thawnthu inluh thelhah chuan thawnthu pakhat a intan phawt a, chumi hnu chuan thawnthu dangrawn lûtin/tlazepin, chu thawnthu chu a sawi zawh hnu-ah a hmasa zâwk kha sawi chhonzawm leh a ni thîn.

Hetah hian a thawnthu hmasa zâwk chu Isua chhûngten Isua hi a â ta nia an hriat avânga man an tum chungchâng a ni a (*Marka 3:21*). Thawnthu dangrawn tlazep

chu Jerusalem atanga lo chhuk lehkhaziaktuten Isua hian Beelzebula a zâwl ni âwma an puh thu a ni ve thung. (Vawiina kan zirlâi hi chuan thawnthu dangrawn tlazêp zâwk, Marka 3:22–30-a kan hmuh hi a luh chilh ang.)

Marka 3:22 kan chhiar chuan lehkhaziaktute hian Isua chu ramhuai tanpuina a dawn avânga ramhuai hnawt chhuak thei nia an puh thu kan hmu a. He an puhna hi zawnha hmangin hetiang hian a chhâng a, “Engtin nge Setan chuan Setana vêk a hnawh chhuah theih ang ni?” tiin. Amah leh amah indo anga Setana ngaih chu thil âwm ang lo tak a ni a. Chuvâng chuan, ram pawh a chhûnga mite indo tawn tlat leh chhûngkhat pawh indo tawn thêh chu an ding chhuak thei lo ang chiahin, Setana hi mahni indova a inkhing a nih chuan a boral mai dawn a ni. He thu a sawi zawh hian thil dangah pākâiin mi chak tak chu a ina sum awmte lâksak kan tum a nih chuan amah kan phuar beh phawt a ngaih tûr thu a sawi bawk a. He a tehkhin thu sawi hnuhnûng zâwkah hi chuan Setana in chhûnga lût rûkru-ah inchanin, thim lal fapain a hrênga a tântîrte a chhanchhuah theih nân thim lal fapa chu a phuar hmasa phawt ta a ni.

Marka 3:28–30 chhiar la. Ngaihdam theih loh soal chu eng nge ni a, ngaihdam theih loh soal tih chu eng nge ni a awmzia?

Ngaihdam theih loh soal chu Thlarau Thianghlim laka thil soal tih hi a ni a; tin, Thlarau Thianghlim hnathawh chu ramhuai hnathawh ni anga kan sawi hian ngaihdam theih loh thil soal kan ti tihna a ni bawk. Marka 3:30 thu hi Marka 3:28, 29-a Isuan hetiang thu a sawi chhan a ni a, Thlarau Thianghlim awmpuina changa thil ti a nih reng lâia lehkhaziaktuten thlarau bawlhhlawh tanpuina chang

ni âwma an lo sawi ve ngawt hi sawi fiah a ngâi tlat atin ni. Thlarau Thianghlim hnathawh ni ngei si ramhuai hnathawh ni anga i sawi tâlh a nih chuan Thlarau Thianghlimin hrilh a tum che chu i bengkhawn dâwn miah lo tihna a ni a, a chhan pawh mi tu mahin rilru dik tak pu chung a ramhuai kaihhruaina zui an duh dâwn loh vâng a ni.

Eng vângin nge “ngaihdam theih loh sual” eng emaw tak lo ti palh nia inringa hlauhthâwnna i nei kha chutiang thil sual i la ti lo a ni tih tilangtu zâwk a nih le?

NINGANI

July 18

Thawnthu inluh thelh: Then 2

Marka 3:20, 21 chhiar la. Isua chhûngten mi â nia Isua an ngaih phah chhan hi eng nge ni?

Mi â nia han inpuh ngawt mai chu a dengkhâwn angreng khawp ang le! Mahni sahimna tûr ngaihtuahna pawh nei lo leh, mahni nunna atâna hlauhawm pawh hre miah lote hi mi â tia sawi an ni tlângpui thîn a. Isua pawh hian chaw eina hun thâwl tak ngial pawh a insiam thin loh avângin a chhûngte chuan mi â ni-ah an ngaih phah rêng a ni. Amah chu va man tumin an thawk chhuak hial a, chu chu thawnthu inluh thelha a hmasa zâwk a tâwpsan lailâwkna pawh a ni bawk.

Hetih lâi tak hian thawnthu dang rawn tlazepin, Jerusalem atanga lo chhuk lekhaziaktute chuan Isua hi ramhuai nêna inzâwl ni âwmin an rawn puh ve thung a. Hêng thawnthu pahnihte hi inang deuh thuak a nih bâkah, inzawmna nei pawh a ni bawk. Isua chhûngte ngeiin Isua an hmuh dân hi lekhaziaktuten an hmuh dân ang deuh tho a ni a. A chhûngte hian mi â ni-ah ngâiin,

lekhaziaktute pawhin ramhuai nêna tang dūn niin an ngâi ni.

Marka 3:31–35 chhiar la. Isua chhûngte hi eng ti tûrin nge an lo kal a, engtin nge Isuan a lo chhân?

Isua leh a chhûngte intih dân hi a mak angreng khawp mai. Nangmah hmu tûrin i nu emaw, i unaute emaw lo kal ta ang se, i lo hmu ngei dâwn lo vem ni? Mahse, hemi tuma thil buaithlâk deuh mai awm chu, Isua chhûngte hi Pathian duh dânin an khawsa tlat lo pêk a. Chu chu Isua hian a lo hriat avângin chhûngte tih awmzia pawh hrilh fiah dân tharin a hrilh fiah phah ta daih rêng a ni. Pathian duh zâwnng titu apiangte chu a unaute leh a nute an ni mai a. Pathian Fapa a nih avângin Pathian duh zâwnng anga nung leh thil ti apiangte chu a chhûngkhatte an ni mai bawk ang.

Hêng thawnthu pahnihte hian thu dik ril tak an pâi ve ve a. A hnuhnûng zâwkah hian mahni indo chhûngkua chu an ding chhuak ngai lo tih Isuan a sawi nih kha. Han ngaih mai chuan, a hmasa zâwkah hian Isua chhûngte, an chhûngkaw member-te hi mahni indo chu an ni niin a lang. Nimahsela, he thu har tak hi chhûngte tih awmzia hrilhfi ahna thar hmangin a rawn ching fel ta a. Isua chhûngte dik tak chu amah ang bawka Pathian duh zâwnng titute hi an ni (*Luka 12:53, Luka 14:26 chhiar la*).

Hun kal tawhte kha han thlîr kîr leh ila, Kristian tam tak chu anmahni chhûngkhatte ngeiin an tuithlâr thîn a ni tih kan hria ang. An thil tawn hi a va han hrehawm dâwn êm aw! Kan thawnthu zir zawh tâk hian Isua pawhin chutiang harsatna chu a lo tawng ve tawh tih min hrilh a. Chhûngte hriat thiam loh hlauh nih hrehawmzia chu ama'n a lo hriat vek tawh avângin chutiang ang tawng ve mi dangte chu a hnêm thei ta rêng bawka a ni.

ZIRTAWPNI

July 19

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfāk* phêk 292–303-a, “Levia Matthaia” tih leh phêk 304–314-a, “Sabbath” tih te chhiar ni se.

“Chawlhniin tihdam a thiàng em?’ tia an zawhna chu Isuan heti hian a chhâng a: ‘*Nangni* zînga tu pawhin berâm pakhat nei ula, chu chu Chawlhniin khuarkhurûmah tla ang sela, tu nge chelhin kâi chhuak lo vang che u? Berâm pakhat âi chuan mihring pakhat chu a va hlu zâwk êm! Chuvângin, Chawlhnia tihthat hi a thiàng e’ Matthaia 12:10–12.

“Enthlatute chuan chhân dan nih an hlauh avângin mipui hriata Krista chhân zêl chu an ngam ta lo va. A chhan pawh ani hi chuan thutak a sawi tih an hriat vâng a ni. Anni hi chuan an pipute thurochhiah bawhchhiat âi chuan natna neite chuan tuar tlawk tlawk mai se pawh an ti lo va. Chutih lâiin, khuarkhurûma tla an ran erawh an tanpui nghâl loh chuan a neitu tân châna a nih dâwn avângin kâi chhuah ngei tûr niah an ngâi thung lawi si. A awmzia chu, Pathian anpuia siam mihringte âiin rân mâwl mai mai pawh an ngaisak zâwk tihna a ni. Hei hian sakhaw dik lo zawng zawng zia chu a pho lang chiang khawp mai. Sakhaw dik lo rêng rêng chu Pathian chung a mihringten awm a châknaah a lo intan thîn a; a tâwpah erawh mihringte chu rân âia dinhmun hniam zâwkah hnuh thlâk an ni thîn thung. Pathian lal berna pawm lo leh dotu sakhua rêng rêng chuan mihringte hi leilung pian tîrh ata a neih tawh leh, Krista zâra pêk kîr a nih leh tûr ropuina chu a tihkiamsak thîn a. A zuituite chu mihringte mamawh, tawrhna leh dikna chanvotê ngaihthahsak tûrin a zirtîr thîn bawh. Chanchin tha erawh chuan mihringte hi Krista

thisena tlan an nih avângin a ngâi pawimawh êm êm thung a, an tlâkchhamna leh an hrehawm tuarte ngaihsak tûrin mi a zirtîr bawh. Lalpa chuan heti hian a sawi a: ‘Mihring hi rangkachak thiànglim âi pawha hlu zâwkin ka siam ang a, mihring ngei hi Ophir rangkachak thiànglim âi pawha hlu zâwkah ka siam ang’ Isايا 13:12.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfāk*, p. 311.

Sawi ho tûrte:

1. In kohhranah Marka 2-a kan hmuh zeng, ngâwi renga hrehawm lo tuar ngawt ngawt mai ang hi an awm em? Chutiàng mite chu engtiàng kawngtein nge in tanpui theih ang?

2. Huatna, pipute thurochhiah, thurin leh sakhua ten Isua hnâwtute mit a tihdel nasatzia leh, Isua lama an rilru hawitîrtu tûr Isua thilmak tihte ngei pawhin kawngro a sut tâk loh dân hi ngaihtuah la. An chung a thleng ang hi keini chungah chuan a thlen ve loh nân engtin nge kan lo fimkhur theih ang?

3. Engtin nge in kohhran kha an rinna avânga an chhûng leh khatten an tuithlâr tâkte tân “chhûngte” in lo nih theih ang?

4. “Ngaihdam theih loh sual” tih chungchâng kha han ngaihtuah leh la. Eng nge a awmzia ni a, engtin nge chutiàng sual chu kan tih loh nân kan fimkhur theih ang?

Zirlâi 4

July 20–26

Tehkhin Thute

SABBATH CHAWHHNU

Chhiar tûrte: *Marka 4:1–34, Jakoba 1:21, Isaia 6:1–13, Sam 104:12, Daniela 4:10–12.*

Chângvawn: “**Tin, amah vêkin an hnênah chuan, ‘In ngaihthlâk chu eng nge a nih fimkhur rawh u; in tehna ngâi bawkin an tehsak ang chu u a, an pe tam zâwk mah ang che u. Tu pawh a nei chu an pêk belhchhah ang a; tu pawh a nei lo chu a neih chhun pawh an lâksak ang’ a ti a”** (*Marka 4:24, 25*).

Tûn kêr zirlâi hi Marka 4-a kan hmuh tehkhin thute chungchâng a ni a. Chanchin Tha bu inzûl tlâng pathumte (Matthaia, Marka leh Luka) zîngah Marka ziak hian tehkhin thu a nei tlêm ber a ni.

Isua tehkhin thu sawite awmzia leh hrilh fiahna chungchângah hian Bible zir mi mi thiam theuh theuh pawh an lèn tlâk a rual bik lo ve khawp mai a: Engtia hrilhfiah tûr nge, eng nge ni a awmzia, eng vângin Isuan a sawi, eng zirlâite nge chhawp chhuahsak min tum, a ngialngana lâk chi an ni hlawm em, nge ni a, a taka thil thleng pawh ni lêm lo thawnthu phuahchawp liau liau an ni zâwk?

Hêng zawng zawng hi tûn kêr zirlâiah hi chuan kan ching fel vek hman dâwn lo tih chu a chiang a. Mahse, ngun takin kan thlîr ho ang a, Pathian khawngaihna azârah hêng tehkhin thute hmanga Isuan sawi a tum chu hriat thiam ngei kan tum dâwn a ni.

Marka 4-ah hian tehkhin thu panga kan hmu a, chûngte chu—buh chi thehtu tehkhin thu te, khova khuh khawvâr

tekhin thu te, tehna tehkhin thu te leh chi tuh lo tiak tehkhin thu te a ni. Mahse, hemi bunga a sawi tam ber hi chu buh chi thehtu chanchin a ni a. A sawi dân pawh he tehkhin thu hi a han sawi phawt a, chu chu tehkhin thu sawi a nih chhanin a zui a; tichuan, tehkhin thu awmzia a sawi fiah ta a. Hêng rahbi pathumte Sunday zirlâi, Thawhtanni zirlâi leh Thawhlehi zirlâiahte kan luh chilh ang a. Tichuan, tehkhin thu dangte hi Nilaini-ah leh Ningani-ahte kan zir ve leh thung dâwn a ni.

SUNDAY

July 21

Buh chi thehtu tehkhin thu

Marka 4:1–9 chhiar la. Buh chi tlâkna leilung chi hrang hrangte chu eng nge ni a, chûngahte buh chi a lo tlâk chuan engtin nge an awm zui hlawm?

Chanchin Tha bua kan hmuh Isua tehkhin thute hi miin an chhiarin Isuan a hrilh fiahna a sawi chu hriat thuai thuai an châk thîn a. Hêng thawnthute hi Kristian nun atâna pawimawh thlarau lam thutak inzirtirna atâna a sawi a ni rêng lo vem ni? Nimahsela, Isua hian “Pathian ram chu hetiang hi a ni” tiin emaw, “Hriatna tûra beng nei chuan hre rawh se” tiin emawa a sawi zui mai bâk chu thui tak taka a hrilh fiah lêm loh châng a awm tho bawka.

Chuvângin, hêng thawnthute hi muangchângah chhiar a, a sawi tum hriat ngei tûm chung a zir pah zêl a tha hle rêng a ni. Chutiang chuan buh chi thehtu tehkhin thu pawh hi chhiar ila, ngaih dân chi hrang hrang tha tak tak a lo chhuak ngei ang. Buh chi thuhmun vek chu leilung chi hrang hrangah a tla a; mahse, a tlâkna leilung azirin a awm zui dân a inang lo ta nuk mai thung a ni. He thawnthu

hi thawnthu sei tak pakhat ni lovin, thawnthu tâwi te te pali zawm khâwm a ni zâwk a. Hêng thawnthu pali-te hi sawi zawm vek a nih avângin a sawi chhông pawhin hun a aw h rei ta deuh hlek a ni.

Kalkawng dunga tla buh chi chu a tlâk rual rual deuh thawin savaten an rawn tlân zo nghâl mai a. “Tin, heti hi a lo ni a, a theh lâiin a then kalkawng dungah a tla a, savaten an rawn tlân zo ta a” (*Marka 4:4*). Pialtlêp chung lei pan hmuna tla buh chi chu to ve nghâl mai mah se, ni rei vak lo hnu-ah nî-in a em vuai a, zung a kaih mumal loh avângin a ro râwp thuai mai a. Hnim hling nei awmna hmuna tla buh chi pawh chu rei vak lo hnu-ah a rawn to a; mahse, hei pawh hi a bul vêla lo to ve hnimte chuan dip ralin rah eng mah a chhuah hman ta bik chuang lo.

Lei thaa tla buh chi hi chu a rawn to chhuak ve nghâl mai lo va, a rawn to chhuah hnu-ah erawh a thang lian ta uak uak a, thâl, nipui leh favâng te pal tlang chho vekin a tâwpah rah tam tak a chhuah ta a ni.

Thawnthu pali zînga a hmasa pathumte hi hlauhchhamna chungchâng a ni a; a hnunung erawh hi chu hlauhlinna, rah tam tak chhuah chungchâng a ni ve thung. Hêng thawnthu hrang hrangahte hian buh chi lo to chhuahna atâna hun ngâi zât a inang lo theuh a; tin, to chhuak ta lova vuai emaw, tawih ral emaw mai thei a ni theuh baw. A rawn to chhuak har ber hi a tâwpa hlauhlinna chang ta, rah tam tak chhuah ta chu a ni a, a dangte kha chu rah chhuah lovin an ri ral ta vek a nih kha.

He tehkhin thu hian zirtîr nih man pêk tûr leh zirtîr nih avânga channa leh tawrhna awm theite min hrilh niin a lang a; chutih rual chuan, Isua kan zui avânga lâwmman kan dawn tûr ropuizia pawh min hriattîr tho baw a ni.

Leilung awm dân phung pângngâi atanga thlarau lam zirlâi kan zir chhuah theih awmte chu eng nge ni?

THAWHTANNI

July 22

Isua hrilh fiahna

Isuan he tehkhin thu hi a sawi zo a, a hrilh fiahna erawh a sawi nghâl mai lo thung. A inziah dân takah chuan (*Marka 4:1*) he tehkhin thu hi “mipui tam tak” hmaa a sawi a ni a. Chông mipui pung khâwm zînga a tam zâwk chu a tîn darh hnu, tlêm azâwng chauh an awm tawh tihah a tehkhin thu sawi hi a awmzia a hrilh ta a ni (*Marka 4:10*).

Marka 4:13–20 chhiar la. Isuan buh chi tehkhin thu awmzia a hrilh fiahna chu eng nge ni?

He tehkhin thu hi a tehkhin thu chhônga tel ve lo, mahse, a tehkhin thua a sawi lan siten an entîr eng eng emaw sawi langin a hrilh fiah a. A hrilh fiahna hian Chiang taka a lantîr chu: a thawnthu sawi hi tehkhin thu mai a nih avângin a ngialngana lo lâk vek tum chi a ni lo.

Buh chi tih hian “thu” a entîr tih a sawi a. Chu chuan Pathian Thu, a bik takin amah Isuan a sawite hi a kâwk. Jakoba 1:21-ah pawh heti hian kan hmu a: “Chutichuan, bawlhhlawhna zawng zawng leh khuahkhîr loh soal chu dah bo ula, thinlunga tuh thu, in thlaraute chhandam thei chu thuhnuaairawlh takin pawm rawh u” (*ESV*).

Hêng buh chi tlâkna leilung chi hrang hrangte hian Isua thu sawi lo ngâithlatu mi chi hrang hrangte a entîr a. Isua hrilhfiannah hian mi tinin Thu chu an lo hre vek a; a awmzia chu, leilung chi hrang hrangah hian buh chi chu a tla vek tihna a ni. Nimahsela, an lo dawnawm dân erawh a inang lo ta nuk mai thung a. Kalkawng dung lei chu a tlângpuin a ruh a, buh chi tla pawh lei chhônga a luh theih loh avângin savaten an rawn chuk zo nghâl mai a. Chutiang chu Setanan mite hnên ata thutak a lâk bo dân pawh a ni.

Pialtlêp chung a lei awm chu pantê a ni a. He lei pan tak hi inpêkna pâwnlâng tak neite nêen sawi zawmin, chutiang mite chuan zirtîr nih man hautak zet chu pêk an zuam thîn lo. Hnim hling nei awmna leia tla buh chi chu lo to mah se, hnimin a dip ral thuai thîn a. Hei hian mihring khawsak nawmna leh hausakna ngaihtuahnain Pathian Thu a dip ral thîn dân a entîr. Lei tha tih hian Pathian Thu hriaa lo pawmtute a entîr ve thung a, chu Thu chu thînlungah lo thang zêlin rah tam tak a chhuah thîn a ni.

Pialtlêp lei pan tih awmzia leh hnim hling nei awmna hmun tih awmzia te hi a hrilh fiahna a sei deuh hlek bik a. Pialtlêp lei pante hian Thu chu lâwm taka lo dawngin hnungzuitu pawh rei vak lo chhûng chu an ni ve mai bawk a. Nimahsela, tihduhdahna leh harsatna a lo thleng a, an tlu bo leh mai thîn a ni. Hnim hling nei tona leite erawh hi chu harsatna an tawh avângin an tlu bo ve mai ngâi lo va—an rilrua lian ber chu Pathian ram ni lovin, khawvêl thilte zâwk a ni tlat mai. An ngaihtuah leh vei ber chu khawvêlin a pêk thei thilte a ni a, Pathian hmangaihna tak tak erawh an nei lo rêng rêng.

Nangma nun kha ngun takin han en teh. Kalkawng, pialtlêp lei pan leh hnim hling nei tona hmun ziarâng eng emaw a lo awm ve em? Chutiang chu a rûk te-in, i hriat miah lovin a lo thleng reng thei a. Chuti a nih chuan, a thlâk danglam tûrin eng duhthlanna nge i siam ang?

THAWHLEHNI

July 23

Tehkhin thute a sawi chhan

Marka 4:10–12 chhiar la. Eng vângin nge Isua hian tehkhin thu hmangin mi a zirtîr thîn?

H-4

He lâi thu hi kan chhiar liam puat ringawt a nih chuan, Isuan tehkhin thu hmanga mite a zirtîr thîn chhan hi miten a thu sawi awmzia an hriat a hlauh vâng emaw kan lo ti maithei a. Nimahsela, chutiang chu Marka ziak tho hmun danga Isua thiltih dang kan hmuhte nêen hian an inrem si lo. Marka 3:5, 6-ah chuan sakhaw hruaitute thînlung sak avânga a lungngaih viau thu kan hmu a. Marka 3:22–30-ah pawh lehkhaziaktuten amah an puhna chu a la thutak hle a, chipchiar tak leh fiah takin an ngaih dân dik lohzia a hrilh nghe nghe. Tin, Marka 12:1–12-ah pawh sakhaw hruaitute chuan Isuan grêp huan thawh hlauh tehkhin thu a sawi hi anmahni chungchâng a ni tih an hre thiam a. Dik tak phei chuan, a chung a tih an tum zawng zawng leh chumiin nghawng a neih tûrte a lo hriat lâwkna a ni nghâl nghe nghe bawk. Anmahni hi ngaihtuah lo ni se chuan, hetiang hian vaukhâna thu a pe hauh lo ang. Chutiang chuan, Marka 4-a Isua thu sawi kan hmuh pawh hi a sawi tum hriat tuma kan zir chian a ngâi a. Isua hian Isaia 6:9, 10 thu a sawi chhâwng a ni.

Isaia 6:1–13 chhiar la. Isaia chungah hian eng nge ni thleng? Israel mite hnêna hrilh chhâwn tûr thuchah a dawn chu eng nge ni?

Isaia hi Pathian biak inah kalin chuta a awm lâi chuan Pathianin inlârna a rawn hmuh tir a. Pathian ropuina a han hmu mai chu, ama bawlhhlawhzia chiang takin a lo hre ta. Mahse, Pathianin a tithianglim a, chu mai ni lovin, thuchah dengkhâwng tak puang tûrin thu a pe zui ta nghâl bawk. Isaia lehkhahua a tam zâwk hi Pathian mite tâna thlamuanna thu a ni a; chutih lâiin, he lâi thu bik erawh hi chu vaukhâna thurum tak a ni tlat mai thung.

Isaia 6-ah chuan he thuchah hi Israel mite tiharh dawt tûr thu thinthâwng a ni tih kan hmu a, chu thu chu an

sualte an hawisan phah theihna tûr atâna pêk a ni tih pawh kan hre bawk. Isua thu sawite hi a awmzia hre thiam tûr chuan Marka 3:35 kha kan chhiar leh a ngâi a. Miin Isua thu sawite leh a zirtîrna thute hi a awmzia a hre thiam duh a nih chuan, Pathian duh zâwng a tih ngei a tûl ang (*Marka 3:35*). Pathian duh zâwng a ti a nih chuan Isua u leh naute zîngah a lo tel ve ta tihna a ni a. Mahse, Isua hi ramhuai zâwl a ni tih ring tlattu chuan a thu a ngâithla duh miah lo thung ang.

Isuan Isaia 6 thu a sawi chhâwn chhan hi Pathian rama ata Israel mite hnawh chhuah a tum vâng a ni lo tih hriat tûr a ni a. Nihahnekin, anmahni ngaih dân neih sa an sahuai thing vawn tlutna leh thinlung sakna chuan anmahni chhandam thei thutak pawh pawm lo tûrin a dâl tlat mai a ni.

Hei hi buh chi tehkhin thu thlung khâwmtu, a khâi khâwmtu ber pawh a ni a. Mi tin hian eng leilung ber nge kan nih dân tih thu-ah duhthlanna kan siam theuh a ngâi. Isua hnênah kan inpe dân nge pe dân lo tih thu-ah pawh thu kan tihtlûk theuh a tûl bawk a. A pawimawh ber chu keimahni theuh hi a ni.

NILANI

July 24

Khawnvâr leh tehkhâwng

Marka 4:21–23 chhiar la. Khova khuh khâwnvâr tehkhin thua Isuan sawi uar a duh chu eng nge ni?

Isua hun lâia inte kha a len zâwng mai bâkah sak dân pawh a inang lo zung hlawm a, an sakna hmun rem leh rem lohah te, a sakna tûr sum an neih tam leh neih tam lohah te a inngat thui hle. Grik miten an sak dân chu zuiin, kawtzâwl nuam tak an nei deuh zêl a; tin, pal tha

taka hung thlap a ni tlângpui bawk. Isuan a sawi hi chu lo nei mite chênna in lian vak lo ang kha a ni maithei a. Eng pawh chu ni se—in lian tak a ni emaw, in te deuh a ni emaw—a sawi tum ber chu mi zawng zawngin ama nihna dik tak an la hriat vek tûr thu a ni.

Marka 4:21-ah hian Isuan zawhna pahni a zawh thu kan hmu a. A hmasa zâwkah hian “ngâi lo” tia chhâna dawn beisein “Khâwnvâr chu kho hnuaiah emaw, khum hnuaiah emaw dah tûrin an rawn la ngâi em ni?” a ti. A hnahnûng zâwk erawh hi chuan “thîn e” tia chhâna dawn a beisei ve thung a—”A dâhna tûra siama dah tûrin an rawn la zâwk thîn a ni lo’ m ni?” Isua hian a tum tak sawi chhuah nân, thil âwm ang lo angreng tak, nuih tiza lek lek tûr ang chi han sawi châng a nei zauh zauh a. Hetah pawh hian khâwnvâr chu êng petu atâna chhit a ni a, êng an pe lo a nih chuan chhit chhan a awm lo tihna a ni ang. Marka 2:22 thu hian he tehkhin thu awmzia hi a sawi fiah a, chu chu thurûk zawng zawng puanzâr vek a la dân tih hi a ni. Mi tuten emaw in kan email leh computer te min lo khawih buaisakin, a chûnga kan thil dah thatte chu an lo tlângzarh vak tawh em? Nimahsela, Isuan a sawi hi chu chanchin tha a ni tih lo hria ila.

Marka 4:24, 25 chhiar la. Isuan tehkhâwng tehkhin thu hmanga min zirtîr a tum chu eng nge ni?

Ram thenkhatah chuan thei rah leh thlâi hnahte hi khawlâiah thutpuiin an zuar thîn a. A zuartute chuan an thil zawrhte chu a rih zâwng an hriat a, chuta tanga a man zât tûr an chhiar thiam theih nân tehkhâwng eng emaw an nei thîn. A thil zawrh leitute tihlâwm nân, tihlungâwi nân tlêma uai deuhten an bûksak thîn nghe nghe a. Isua pawh hian thutak dawng tûra inhawn a pawimawhia sawi

nân thil zuartu zeï takten an thil zawrh leitute tihlâwm nâna tlêm azâwng an han belhsak hlek thin dân chu a rawn sawi chhuak ve niin a lang. Êng chu dawng tûra kan inhawna, êng chu kan zui bawk a nih chuan, êng lian zâwk leh tam zâwk kan dawng zêl ang a. Chutih lâiin, êng chu kan hnâwl a nih erawh chuan, kan êng nei sa pawh chhuhsak leh kan ni daih thung ang.

In tehna hman ang bawk khân nangmahni pawh tehsak in ni ve ang tih thu atang hian eng zirlâi pawimawh tak nge kan zir chhuah ang? He thu hi mi dangte nêna in indâwr tawnaah, in thawh hohnaah leh thil in tih honaah hre reng thîn ang che.

NINGANI

July 25

Chi lo tiak tehkhin thute

Marka 4:26–29 chhiar la. He tehkhin thu-in sawi a tum ber chu eng nge ni?

Chanchin Tha Marka ziaka a tam zâwk hi chu Matthaia ziaka mi nêen emaw, Luka ziaka mi nêen emawa inang a ni hlawm a, a nih loh pawhin an pathuma an sawi vek pawh a awm nual bawk. Mahse, he tehkhin thu bik hi chu chutiang a ni ve lo va. Marka ziahah chauh kan hmu. He tehkhin thu tâwi tê hian a sawi tum ber chu thil te tak tê ni si, lian taka a lo than chho theih dân a ni a. Chutiang chu Pathian lalramin hna a thawh dân pawh a ni. Hetah hian mihringten tih ve tûr chin chu an nei ngei a; thanna tak tak erawh chu Pathian hnathawh a ni thung. He thanna hi tâwpin tâi awm lo than chhunzawm rengna a ni lo va. He tehkhin thu-ah ngei pawh hian rah chu a lo hmin hunin favah phawrh a nih thu a sawi rêng hi. Hetiang chiah hian, a tum hnihna atâna Krista lo kal lehna chuan kan

khawvêl chanchin tâwpna chu a rawn thlentîr thut dâwn a ni.

Marka 4:30–32 chhiar la. Antam chi tehkhin thua Isuan a sawi uar duh thil pawimawh tak chu eng nge ni?

He tehkhin thu hian thil te tak tê pawh ni se, thil lian taka a rawn than chhoh theih dân a sawi a. Antam chi pawh hi tê tak mai, a lâia hawlh tlanga millimeter 1 emaw, 2 emaw (inch .039 atanga .079) vêl lek a ni. Isuan a sawi hi antam dum (a biology hming, *brassica nigra*) a ni mai thei a, chutiang chu a chi pawh te reuh tê a ni (gram khatah fang 700 âia tam a awm thei). Thlâi chi zînga tê be chu ni êm êm lo mah se, a tê khawp mai tho a, a kûng len zâwng nêna khâikhin pheï chuan a têt dân hi a âwihawm loh hial zâwk. Hetiang antam hi meter 3-a (feet chuan feet 10) sâng te a ni thei a. Isua sawi dân tak pheï hi chuan a zârah savaten bu an chhep thei hial a ni. Marka 4:32 thu hian Sam 104:12 thu leh Daniela 4:10–12 thute kha min hriat chhuahtîr a. Sam 104 chuan khawvêl leh a chhûnga thil awmte siamtu Pathian thiltihtheihna sawiin, Daniela 4 erawh chuan Nebukadrezzara kha thingkung lian tak, a zâr hnuaia khawvêl hnam hrang hrangten chawlhna leh ei tûr an hmuh ni angin a sawi ve thung.

Isuan a sawi tum chu tê tham taka intan Pathian ram hi lian tak leh ropui tak a lo la ni dâwn tih a ni a. Isua hun lâia mite khân Galili ram atanga lo kal, a zirtîrte nêen hmun hrang hrang tlawha thu hril kual thîn hi hmusit hle mah se, a khawngaihna lalram chu khawvêl zawng zawngah hian a inzâr pharh chhunzawm zêl a ni tih hai rual lovin an lo hre ta tho a ni.

“Tin, he lalram chanchin tha hi hnam zawng zawng hnênah hriatpuitu ni tûrin khawvêl zawng zawngah hrilin a awm ang a; chutichuan, tâwpna chu a lo thleng ang” (Mat. 24:14, NKJV). He thu Isuan a sawi lâia “kohhran” dinhmun kha han ngaihtuah lêt la. “Eng vângin nge he thu hi kan tân hrilhlâwkna ropui, kan rinna tinghet sauh sauhtu a nih le?”

ZIRTAWPNI

July 26

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Krista Tehkhin Thute* phêk 13–41-a, “Buh Chi Thehtu Buh Chi Thehin A Feh” tih chhiar ni se.

“Thianghlimna dik tak chu Pathian rawngbâwlnaa inpêk zawh vekna a ni a. Hei hi Kristian nun dik awm dân tûr rêng pawh a ni. Kristan min beisei chu a bo a bâng awm lo, thianghlimna atâna rawngbâwlnaa inpêk zawh vekna a ni. Ani chuan thilung, rilru, thlarau leh chakna te a phût tlat a. Mahni inchâwisân kan tum tûr a ni lo va. Mi ama tân chauha nung chu Kristian a ni lo.

“Kan thil tihte hi hmangaihna avânga kan tih ni zêl rawh se. Hmangaihna chu leiah leh vâna Pathian sawrkâr inngahna a ni ang bawkin, Kristian nungchang inngahna pawh ni ve rawh se. Hemi chauh hian himna leh nghehna min neihtîr thei a. Hemi chauh hian fiahna leh thlêmna min do zawhtîr thei bawk.

Tin, hmangaihna chu inhlannaah tihlanin a awm zêl dâwn bawk a. Tlanna ruahman pawh hi inhlanna—teh sên zawh rual loh khawpa zau leh thûk leh sânga inngat a ni. Krista khân a eng kim min pe a, Krista neitu chuan an Tlantu tân an eng kim hlan an huam ve ang. Thil dang zawng âiin a ropuina tûr leh châwimâwia a awm theih dân tûr chu ngaihtuah berah an nei lo thei lo ang.”—Ellen G. White, *Krista Tehkhin Thute*, p. 28.

Sawi ho tûrte:

1. “Kan thil tihte hi hmangaihna avânga kan tih ni zêl rawh se. Hmangaihna chu leiah leh vâna Pathian sawrkâr inngahna a ni ang bawkin, Kristian nungchang inngahna pawh ni ve rawh se.” Engtin nge krawsa khân he thutak ropui êm êm hi kan hnênah a lo puan chhuah? Kan nunah hian engtin nge hetiang hmangaihna hi kan lan chhuahtîr theih ang? Eng vângin nge kan lan chhuahtîr ngei a tûl?

2. Engtin nge Isuan tehkhin thua a zirtîr chhan chu a thu awmzia miin hre thiam lo se a tih vâng alâwm titute hi i chhân ang? Mi zawng zawng tâna thi (1 Johana 2:2) Isua hian anmahni chhandam nâna krawsa a thihsakte chu a thu sawi awmzia hre thiam miah lo tûrin a duh ang em?

3. Khâwnvâr chu kho hnuaiah ni lovin, a hûnna hmuna awm mai tûr a ni a (Marka 4:21). He thu hi in khawtlânga in kohhran inhman kawngah hman tangkâi tum ang che u. Engtin nge fiah zâwka hmuh theih tûrin in êng kha in châwisân ang.

4. Chi lo tiak tehkhin thu (Marka 4:26–29) kha ngun takin ngaihtuah la. Chanchin tha chi tuh lo tiah theihna atân hian mihringin eng chen nge mawhphurhna an nei a, eng chin nge Pathian tih tûr ni bawk? Tih tûr chin chu nei ve tho mah ila, Pathiana inngat tawp mai tûr kan ni tih hi engtin nge chiang takin kan hriat reng theih ang? He rilru, Pathiana inngah pumhlûm tawpna hi thang lian tûra kan tih mâkmawh a ni thei em?

Zirlâi 5

July 27–August 2

Dil Chhehvêla Thilmak Tihte**SABBATH CHAWHNU****Chhiar tûrte:** *Marka 4:35–41, Sam 104:1–9, Marka 5:1–43, Number 27:17.***Chângvawn:** “**Nimahsela, Isuan a phal lo va, a hnênah, ‘I inah, i thiante hnênah haw la, Lalpan i tân thil a tihsak che hi a ropuizia leh a khawngaihzia che hi va hrilh rawh’ a ti ta zâwk a**” (*Marka 5:19*).

Isua rawngbâwlna hi Galili ram, chutah pawh Galili dîl kam leh a chheh vêl khuaahte a insâwr bing deuh ber a. Galili dîl hi dîl lian tak niin, a dung lam mêl 13 (km. 21) leh a vâng lam mêl 8 (km. 13) vêl a ni. He lâi vêlah chuan dîl lian ber a ni a, a bul hnâia chêngte nunna hnâr pawimawh tak a ni nghe nghe.

Marka 4 hi Isua leh a zirtîrten Galili dîl râl leh lam an kâi thua tihtâwp a ni a. Chutia an kâi dâwn lâi vêl chuan thlipui a rawn thawk thut a; mahse, chûng thlipui leh tui rawn fâwnte chu Isuan a hau reh leh nghâl mai thung. Marka 6 pawh hetiang deuh tho hian a tâwp a; mahse, hemi tum hi chuan Isua hi lawnga awm a zirtîrte awmna lam panin tui chungah a kal ve thung a ni. Hetianga tui chungah a awm tum hnihte inkâra hian khawmual lamah thilmak tam tak a ti a; tin, chanchin tha hrila a zirtîrte an feh chhuah vawi khatna pawh kan hmu bawk. Hêng chanchinte hi tûn kâra kan zir tûr chu a ni.

Hêng thawnthu ngaihnaawm tak takte hian Isua hi tu nge a ni tih min hrilh a. Ani chu thlipui hau reh theitu,

ramhuai hnawtchhuak thei, hmeichhe pakhatin a kawr fual hâk lâi a rawn khawih avâng ringawta a lo dam phahna, hmeichhe naupang thi tawh kâitho lehtu, ama sei lenna khua ngeia thu hril, chanchin tha hril tûra a zirtîrte tîr chhuaktu, chhângpêr panga leh sangha pahnih lek hmanga mipui 5,000 lâi hrâi puartu leh tui chungah kal thei a ni. Hêng a thiltihtheihna an lan chhuahtîr dân mak tak takte hian zirtîrte kha Pathian Fapa a ni ngei tih hriat thiamna thûk zâwk a neih tîr ta a ni.

SUNDAY

July 28

Thlipui hau reh in

Marka 4:35–41 chhiar la. He thawnthu-ah hian eng thil nge thleng a, chu thil thleng atang chuan Isua hi tu nge ni tih kan hriat theih nân eng zirlâite nge zir chhuah theih ka neih?

Marka 4 tîr lamah hian Isua chu vaukama awm mipuite zirtîr tûrin lawngah a chuan kâi thu kan hmu a. Marka 10:10–12 kan chhiar thlen erawh chuan, mite a zirtîr zawh hnu-ah lawng atanga chhukin, fianrialah a zirtîrte a rawn bia niin a lang. Nilênga mite a zirtîr hnu chuan “a lo chau ve hnawk tawh” a ni ang, a zirtîrten hmun fianrial deuha chawlh hahdampui tûrin an lawngah an rawn hruai a. Lawnga a lût fel deuh chiah tih hian a muhîl nghâl mai ni tûr a ni, lawng mei lamah chuan lukham kham meuhin a mu a, hnâr bawrh bawrh mai a ni âwm e. Mahse, dîl chungah chuan thlipui a rawn thawk thut a, an chuanna lawng pawh chu a pil mai hlauhthâwnawm kawp a ni ta. Chu ve leh zirtîrte chuan an kâitho a. Ani chuan thlipui leh tui fâwnte chu tâwp tûrin thu a han pe a. Thu a pêk rual rual chuan a reh nghâl ta thuap a. Zirtîrten Pathian

atanga chhuak thiltihtheihna Isuan a lantir an han hmuh chuan an hlau ta êm êm mai a ni.

Sam 104:1–9 chhiar la. Heti lâia Jehova thiltih a sawite leh Kristan thlipui a hau reh mai hi eng nge a inan dân awm?

Marka 4:35–41-a kan hmuh thawnthu hi Bible-a lo lang fo, “theophany”—Pathian emaw, a vântirhkohte emaw rawn inlârna nêna a inang khawp mai. Pathian a rawn inlâr rêng rêngin thil lo lang tel ngei ngei thîn panga a awm a, chûngte chu: (1) Pathian thiltihtheihna târ lanna, (2) mihringte hlauhna, (3) thupêk, “Hlauh suh,” (4) Pathian emaw, vântirhkohte emaw rawn inlâr chhan puan chhuahna, (5) chu thupuan/inpuanna chu mihringin a lo chhân lêtna.

Hêng zînga pali-te hi Isuan thlipui a hau reh tum pawh hian a lo lang a—thlipui hauh reh hi Pathian thiltihtheihna tihlanna a ni a; zirtîrte hlauhna hi mihring hlauhna a ni baw. “Enga ti nge chuti êm êma in hlauh le?” tia a zawhna hi “Hlauh suh u” tihna tluk a ni a. Zirtîrten, “He mi hi tu nge ni le?” tia an zawhna hi mihringten Pathian inpuanna an lo chhân lêtna a ni baw. Lang tel ve ta lo chu Pathian inpuan chhuahna tawngkam, a thu puan chhuah a ni a. He thil lang tel ve ta lo hi Marka lehkhabu pum puia inzam chhuak vek, Isua nihna thup rihna niin, chu chu a hun takah puan chhuahin a awm ang. Zirtîrte zawhna, “Hemi hi tu nge maw ni le, thli leh dîl lam pawhin a thu a âwih hi?” tih hian Marka ziak chhiartute chu Pathian inpuan chhuahnaa tel ve ta lo tawngkam chu hnawh khat tûrin a nawr a—amah hi Pathian Fapa, Lalpa ngei chu a ni.

Pathian thiltihtheihna chungchâng hi ngaihtuah la. He a thiltihtheihnaah hian engtin nge innghah dân i lo hriat theih ang a, i nuna thil thleng zawng zawngah pawh amah chu rinchhan dân i lo thiam theih ang?

THAWHTANNI

Mi au vak vak kâra phun ri i hre thei em?

July 29

Marka 5:1–20 chhiar la. He thawnthu ngaihnawm tak atang hian indona ropui chungchâng eng nge kan zir chhuah theih a; tin, engtin nge Isua thiltihtheihna tihlanin a awm baw?

Galili dîl ral leh lam an va thlen hma zâna a thil tawn kha theihngihl theih tawh miah loh tûr a nih chuan, a tûka Gerasin mite ram an va thleng phei hi chuan rilru a khawih leh zual hle mai. He ramhuai bawlhhlawh pâi-pa chanchin hi a lungchhiatthlâk thei ang ber zâwnga sawi chhuah a ni a. Amah khuahkhîr an tumna thil rêng rêng chu tâl chhuahsan vekin thlânmuallah leh tlângahate a khawsa thîn a, a taksate chu lung hriamin a zai thi sêng sêng mai baw si. “Tu mahin an tidawl zo lo va” (*Marka 5:4*)—mahse, Isua nêna an intawng ta hlauh mai le.

He mi hian Isua a hmuh ve leh a lam panin a tlân phei nghâl a—hetih lâi tak hian zirtîrten engtin nge an lo tih sawi lan a ni lo (an tlânchhe vek a ni maithei e). Isua bul a rawn thlen chuan a bawkkhup a. “Bawkkhawp” tih hi Grik Bible-ah chuan, *proskyneō* tih niin, “chibai bûk” tia lehlin a ni tlângpui thîn (Mizo Bible-ah pawh hian “chibai bûk” tia lehlin a ni). He mi hian Isua hi amah tanpui theitu “tu emaw” a ni tih a hria niin a lang a. Nimahsela, a thil duh sawi tûra a ka a han ân chiah hian a kawchhûnga awm ramhuaite chuan Isua chu an rawn ân khum ta vak vak mai baw si. Isua erawh chuan hetia ramhuai bawlhhlawhte an au vak vak kârah pawh hian anmahni pâitu’n a tanpui a ngenna thu chu a hre thei tho thung a.

Ramhuaiten vawk rual kawchhônga luhtir tûra an ngenna chu a remtihsak a. Tichuan, vawk rual sângnih vêl zet chu khâmah an tlân chhuk a, dilah tlân lût lehin, chutah chuan tuihâkin an thi ta phiar mai a. A neitute tân chuan châanna nasa tak a ni ngei ang.

Heti lâia thil mak leh ngaihnawm tak ni bawk chu ramhuaiten Isua nihna an hre Chiang êm êm mai hi a ni a, a lakah chuan eng mah an nih lohzia pawh an hre bawk. Chuvâng chuan, an duh ang tihsak tûrin vawi hnih ngawt mai an “ngên” rêng a (*Marka 5:10, 12*). An chungah thiltihtheihna a nei a ni tih an hre Chiang hle a ni.

He thawnthu hian ziarâng pawimawh tak tak pahnih a nei a. A hmasa zâwk chu, he thawnthu-ah hian Thuthlung Hlui dânin a sawi anga thil bawlhhlawh emaw, thianghlim lo emaw kan hmu nual hi a ni. Thlân leh mitthi te hi thil thianghlim lova ngaih a ni a (*Num. 19:11, 16*). Taksa atanga thi chhuak hi thil bawlhhlawh a ni bawk (*Leviticus 15*). Tin, vawkte pawh sa bawlhhlawh a ni (*Lev. 11:7*).

A pahnihna chu, Isuan ramhuai a hnawt chhuak hi sual leh tha indo tawn dân târ langtu a ni. Isuan ramhuaite a hnawtchhuak a (Isuan point hnih a hmu a), ramhuaite chuan vawk rual an tihlum ve leh a (Setana point hnih a hmu ve leh). Khaw mipuite chuan an khua chhuahsan tûrin Isua chu an ngên a (Setanan point hnih a hmu leh); mahse, Isuan a tihdama chu thu hretu nia, Pathianin thil a tihsak chu mi dang hnêna hrilh chhâwng tûrin an khaw lamah a tîr lêt leh ta thung a (Isuan point thum a hmu leh). He mi hi missionary nih inhmeh loh ber a ni hial mai thei; mahse, amahin a tawn ngei thawnthu ngaihnawm tak sawi tûr a nei Chiang êm êm tlat si a ni.

He thawnthu atang hian i harsatna tawh mêk kha eng anga khirh pawh ni se, Isua thiltihtheihna chuan a chin felsak thei tho che a ni tih engtin nge i lo hriat theih ang?

THAWHLEHNI

Hmeichhe naupang thi tawh kaihthawh thu

July 30

Marka 5:21–24 chhiar la. Jaira hi eng ang mi nge ni le?

Sakhua hruaitu, entir nân, Jaira te ang hi chu Isua thian tha tak an ni hlawm lo tlângpui a (*Marka 1:22; Marka 3:2, 6; Luka 13:14 chhiar rawh*). Chuvâng chuan, Jairan Isua a rawn pan ve ta mai pawh hi a mangan hle a ni ang tih a Chiang. A mangang a nih tih chu Isua kebula a rawn bawkkhup thlawp mai hian a tilang a. Hetiang taka a ngênngawl hi nu leh pa tawh phawt tân chuan a hriatthiamawm khawp mai—thi chhâwngin a fanu a let reng tlat alâwm. Isua hian a tanpui thei a ni tih rinna a nei tlat a. Isua pawhin eng mah sawi khawtlâi lovin, an in lamah a zui pheï ta nghâl a ni.

Marka 5:25–34 chhiar la. Jaira in an thlen hmaa lo tikhawitlâitu thil thleng chu eng nge ni?

Kan thawnthu ngaihthlâk lâi kha khawngaih thla la tak mai thawnthu dang pakhatin a rawn tichat lak a, chu thawnthu chu kum sâwm leh pahnih chhông zet natna khirh takin a tlâkbuak tawh hmeichhe chanchin a ni. Jaira chanchin leh he hmeichhe chanchin hi Marka lehkhawba kan hmuh thin thawnthawn inluh thleh pahnihna a ni a (*Marka 3:20–35 chhiar la, zirlâi 3-na kha en lêt leh baw ang che*). He thawnthu-ah hian mi inang lo tak pahnih, Jaira leh hmeichhe thi pût te chu Isua hnênah rawn kalin a tanpuina an ngên ve ve a ni.

He hmeichhia hian Isua chu rawn zuiin Isua kawr chu a rûkin a rawn khawih zauh mai a. A khawih ve leh a lo

dam ta nghâl mai a. Nimahsela, Isua chu a ding a, a hawi kual a, “Tu nge ka kawr rawn khaih kha?” a han ti a.

Hmeichhia, kum sâwm leh pahnih zet chhûng lo dam lo tawh kha thâwklehkhatah a lo dam ta. Mahse, chumi avâng chuan Isua hi a thinrim emaw a ti a, a hlauthâwng hle mai. Mahse, Isua hi a thinrim rêng rêng lo va. Thinrim ahnekin a taksa mai ni lo, a thlarau lam pawh tihdam tel nghâl a duh zâwk a ni.

Tichuan, Jaira chanchin bawh kha a sawi chhonzawm leh ta a (*Marka 5:35–43 chhiar rawh*). Inkhâwmna in hruaitu pawh hi a rilru a mangang ve hle mai. Isua hian hmeichhe naupang nu leh pate tih lohah chuan Petera te, Jakoba te leh Johana te bâk mi dangte chu a ruala kal ve a remti lo va. A sawi dân chuan he hmeichhe naupang hi a thi ni lovin, a muhil a ni zâwk. In chhûnga hmeichhe naupang suntu lo pung khâwmte chu pâwnah a chhuahtîr vek a, hmeichhe naupang ruang an zalhna pindanah chuan a va lût a. A kut chu chelh chungin, “Talitha kumi” a han ti a. Chumi awmzia chu, “Naupang tê, tho rawh le” tihna a ni. *Talitha* tih hi a ngialngana lehlin dâwn chuan “berâmno” tih tûr a ni a, nu leh paten an fa la naupang deuhte koh duatna atân a hman thin a ni âwm e. Hemi tum pawh hian a tih thin dân pângngâi ang bawkin an fanu a tihdam thu chu tu ma’n hre lo se a duh thu a sawi leh a. Mahse, mite hriat loha awm reng theih chu a ni dâwn chuang lo thung.

NILAINI

Hnâwlina leh pawmna

Marka 6:1–6 chhiar la. Enga ti nge Isua hi a seilenna khuaa mite hian an lo hnâwl tlat mai le?

July 31

Dân tlângpuiin, khaw lian vak lo atanga rawn chawr chhuakten hlawhtlinna an chana, mite hriat an han hlawh hian an khaw mipuite chu an lo phûr thîn a. Nazeret khua chêngte erawh chutiang an ni ve hauh lo mai. Isuan zirtirtu a nihna leh tidamtu a nihna anga hlawhtlinna a han nei a, mite hriat a han hlawh chhoh khân mak an ti a, lawmpui chu sawi loh an hâw zâwk tlat nia! Mistiri satliah ve mai nia an lo ngaih kha zirtirtu hmingthang tak a lo ni ta deuh thut si a, an tân chuan pawm a harsa ve dâwn bawh êm atin ni. Chu bâkah chuan, a thilmak tihte zînga a tam zâwk daih hi Kapernaum khuaa a tih a nih hlawm avângin an inkârah inelrelna a lo awm tawh sa hrim hrim a ni maithei bawh a (*Luka 4:23 chhiar la*). Tin, ama chhûngte ngei nêh pawh an lo inchnhâng thinrim deuh tawh bawh a nih kha (*Marka 3:31–35*).

Marka 6:7–30 chhiar la. Tirhkoh sâwm leh pahnihte hnathawh leh Baptistu Johana lu tan a nihna hi han khâikhin teh. A inan loh dân in sawi ho dâwn nia.

Hei hi Marka lehkhabu kan hmuh fo thawnthu inluh thelh pathumna a ni a (*zirlâi 3-na en leh rawh*). Tirhkoh sâwm leh pahnihten ram tina Isua thuchah puar darh hna an thawk hi Baptistu Johana man a nihna leh thu hril thei lo tûra tântîr a nihna nêh hian a inpersan hle mai. Zirtirte hi chhûn ênga zin chhuaka, mi dangte tanpuina dawng thîn tûra hrilh a ni a. He ruahmanna hian missionary-te chu an rawngbâwlsak mipuite chung a inngat tûra dahin, chu chuan an thuchah ken lo mamawhtute nêh inthian tha takah a siam dâwn a ni.

Baptistu Johana erawh hi chuan chutiang inthian thatna chu Heroda nêh emaw, a chhûngte nêh emaw hian a nei ve miah lo va. A thih chhan pawh hi Marka sawi dân

chuan Heroda nupui Herodi-in Heroda rilru mumal lohna leh lêrhna chu remchângah laa, tihhlum a nih theih dân tûr kawng a zawn vâng a ni. He inphiarrûkna tenawm takah hian Herodi fanu pawh a inrawlh ve niin a lang a, a pa hrrawn hnênah hian thlênga Johana lu pêk a ngên mauh mai nia maw le!

Baptistu Johana au râwl ring leh fiah tha tak chu a lo tâwp tâk rual hian Tirhkoh Sâwm leh Pahnihte erawhin Baptistu Johanan a lo hril thin ang khân simna thu an rawn tlângaupui tan ve chiah thung a. Johana tihhlum a ni hian Isua pawh tihhlum a la ni thuai dâwn a ni tih a entîr nghâl bawk. Johana hi tihhlum a ni a, phûmin a awm a; mahse, Isua chu tho leh tûr a ni angni (*Marka 15 leh 16*), ani pawh hi mitthi zînga ata tho leh nia sawi a ni tlat mai (*Marka 6:14–16, 29*). Hêng thawnthu pahnih inang êm êm mai hian Isua leh amah zuituten harsatna an la tâwk ngei dâwn a ni tih a entîr.

Isua ang hian mite hnâwl i lo ni tawh em? A nih loh pawhin, a chhan i hriat thiam miah loh buaina leh harsatna i lo tawng tawh em? Chûng i thil tawnte atang chuan chutiang deuh thil dang pawh lo thleng leh thei laka rilru put dân tûr i hriat thiam theih nân eng nge ni i zir chhuah?

NINGANI

Messia chi dang

August 1

Marka 6:34–52 chhiar la. Isua leh a zirtîrten harsatna an hmachhawn chu eng nge ni a, engtin nge chu harsatna chu an chin fel?

H-5

Zirtîrte chu chanchin tha hrila an va zin chhuahna atanga a lo kîr leh hnu hian Isua hovin Galili dîl kam chhak lam hmun fianrial lâi deuhah châwl hahdam tûrin an va kal a. Nimahsela, an va kal tumna hmunah hian mipui 5,000 vêl zetin an lo va thlen khalh chu niin. Chûng mite Isuan a hmuh chuan, vêngtu nei lo berâm rual angah a chan a. A khawngaih êm avângin chumi ni nilêng chuan Pathian lalram thu a zirtîr ta a ni.

Tlâi lam a lo nihin, zirtîrte chu Isua hnênah an va kal a, mipuite chu an ei tûr lam tûra tîr bo tûrin an râwn a; mahse, Isua lah chuan anmahni'n mipuite chu ei tûr pe zâwk tûrin a lo hrilh hlauh si. Zirtîrte hian an harsatna hmachhawn chu mihring remhriatna hmanga chin fel an tum tih a hriat a (*Marka 6:35–38*). Isua erawh chuan, mak tak maia chhangpêr panga leh sangha pahnih lek tipungin heti zât mipui pungkâwm hi a hrâi puar tak vek mai thung a ni.

He thawnthu hian Isua hun lâia Juda mipuiten Messia chungchângah ngaih dân dik lo tak an lo neih dân hre thiam thei tûrin min tanpui a. Anni beisei dânah, Messia chuan Israel-te hi an hmêlmate awp behna lak ata tizalênin, felna leh remna a rawn thlentîr ang. Thlalêra mi heti zât zet an pung khâwm pawh hi Rom sawrkâr beng lo thleng ta se chuan, an laka hel tumte inhâwr khâwm ni-ah an ngâi ngei ang le (*Johana 6:14, 15; Tirh. 21:38 chhiar ang che*).

Heti ngaih dân hi an lo nei ngei a ni ang tih rin theihna chu Isuan mipuite an hmuha, “vêngtu nei lo berâm rual” anga a chan thu a sawi hi a ni. He a tawngkam hi Mosian Pathian hnêna a âiawhtu tûr ruat tûra a ngenna, Numbers 27:17 thu a then azâr a sawi chhâwn a ni a. Pathian miten vêngtu an mamawh thu hi Thuthlung Hlui hmun dangah pawh kan hmu nual a, chûngahte chuan

Isreal-ten hruaitu emaw, lal emaw an tlākchham thu sawina a ni deuh zêl bawk (*1 Lalte 22:17; 2 Chron. 18:16; Ezek. 34:5, 6 chhiar ang che*).

Nimahsela, Isua hi chuan an beisei angin thil a ti ta lo va. Tih ahnehin, a zirtirte mai bâkah, mipuite pawh a tîr haw ta vek zâwk a ni. Tin, Rom sawrkâr laka helna chawh chhuah âia thil a tih tâk zâwk chu eng nge ni? Tawngtâi tûrin tlângah a chho daih a—chutiang chu a ti ang tih an lo ring lo rêng rêng âwm e.

Messia chu Israel-te zalênna thlentu lal ni tûra mipuiin an lo beisei thupna hmunah hian sual phuara awmte phelh tûrin a lo kal a. Tui chung a kal khân a zirtirte hnênah lei lung dân siamtu, thil siamte Lalpa a ni tih a tilang bawk. Chutiang chu ni mah se, rorêl tûra lo kal a ni lo va, mi tam tak tlan nâna ama nun hlân tûrin a ni a lo kal zâwk ni (*Marka 10:45*).

He thawnthu hian a nih dân dik tak anga hrilhlâwkna awmzia hriat thiam a pawimawhzia engtin nge min hrilh? Krista lo kal tum khatna awmzia hriat thiam lohna khân mi thenkhat chhiatna a thlen a nih chuan, a lo kal tum hnihna awmzia hriat thiam lohna pheih chuan chhiatna nasa leh zual zâwk a va thlen dân rua êm? Han sawi fiah teh.

ZIRTAWPNI

August 2

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 333–348-a, “Ngâwi La, Awm Hle Hle Rawh” tih leh “Rinna Kuta Dehna” tih te chhiar ni se.

“Pathian ke bula zirtu zawng zawngte nunah chuan khawvêl nêna inremna te, khawvêl dân anga awmna te leh khawvêl mite thil tih ang tih ve duhna te a lang tûr a ni lo va; mi tinin Pathian duh zâwng an lo hriat theih nân

mi mal nun tawng an nei theuh zâwk tûr a ni. Mahni theuhin kan thinlunga Pathianin thu a rawn sawi chu kan lo hre tûr a ni a. Aw dang rêng rêng kan bengkhawn loha, amah chu thâwm dang eng mah hriat tûr awm lova kan lo nghah hunah, chhûng ril reh thapna chuan Pathian âw chu a tilang fiah kâk ang. Ani chuan, ‘Ngâwi ula, Pathian ka ni tih hre rawh u’ Sam 46:10 tiin miin hrilh a. Ngawih thapnaah chuan chawlhna dik tak kan hmu thei ang. Tin, chu chu Pathian tâna hna thawktute zawng zawng tâna inbuatsaihna tha leh awmze nei a ni bawk a. Hmanhmawh taka mipui insûl zut zut kârah leh, an hnaa buai êm êm reng maite zîngah hian an nun tihchak thara awmte chu êng leh remna boruak hual vêlin an awm thîn. Chûng mite nun atang chuan rimtui a lo zâm chhuak chem chem ang a, mite thinlung thleng phâk Pathian thiltihtheihna chu tihlanin a awm bawk ang.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 406.

“Isua hnathawh chungchânga lungngâwihna tâwk an la hmuh rih miau loh avângin an rilru-ah zawhna a lo piang a. An hmuh tâk ang khân Isua hian thilmak ropui tak tak a ti thei si a, chuti si eng a ti nge a mite zawng zawng hnênah hrisêlna te, chakna te leh hausakna te a pêk loh le? Anmahni rap Bettute lak ata a chhan chhuak lo leh thiltihtheihna leh châwimâwina a pe lo hi eng nge ni a chhan? Pathian Tirh nia insawi sia Israel-te lal nih erawh a ni tlat bawk si lo hi chu an hriat thiam theih bâk thurûk ril tak a ni a. A duh loh chhan hi dik lo tak takin an lo hrilh fiah ta a ni. Mi tam tak chuan a insawi anga a awm leh ngam si loh chhan chu Pathianin a thawh tûra a hrilh leh a nihna rinhleleh vâng niin a ngâi a. Chuvâng chuan, an thinlung pawh rin lohna luh theihna tûrin an hawng a. Tichuan, chuta Setanan chi a lo tuh tawh chuan rah chhuahin, Isua nihna dik tak hriat thiam lohna leh amah hnâwl duhna an lo nei ta a ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, pp. 427, 428.

Sawi ho tûrte:

1. Mi tu emawin, *Eng lak atangin nge Isuan a chhuah zalên che?* tiin zâwt ta che se la, eng nge i chhâna ni ang?
2. Pathian hian a châng chuan Baptistu Johana te ang, mi tha takte hi tân ina an awm leh tihlum hial a nih te a phal niin a lang a. Hei hi eng vâng nge ni ang? Hêng thil hriat thiam harsa tak takte hi thleng thîn mah se, engtin nge beiseina leh thlamuanna kan lo hmuh theih tho ang?
3. Mipui 5,000 hrâi thu-ah hian sum leh pâi nei tlêm tak kohhrante tân eng zirlâite nge zir chhuah tûr awm?
4. Tûnlâia mi tam zâwkin Isua kan ngaih dân leh Marka 5 leh 6-a Isua nihna kan hmuh dân hi khâikhin la. **Politics khelhna atâna leh mi dangte rah behna hmanrua atâna Isua hman tumtute hi engtin nge kan ngaih ang?**

Zirlâi 6

August 3–9

Thinlung A Pawimawh Zâwk

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tûrte: *Marka 7, Isaia 29:13, Exodus 20:12, Marka 8:11–21.*

Chângvawn: “**Mihring pâwn lam a kawchhûnga lûta amah tibawlhhlawh thei eng mah a awm lo; mihring kawchhûng ata lo chhuakte chu mihring tibawlhhlawhtu a ni zâwk e**” (*Marka 7:15*).

Tûn kêr zirlâi hi Marka 7 leh Marka 8 chanve hma lam zawng a ni a. Marka 7 tîr lamah hian Isuan Juda sakhaw thurochhiah a zawm loh avânga inhnialna a chawh chhuah thu kan hmu a. Amaherawhchu, he thil hi Kristiante nun atâna thil tûl leh pawimawh êm êm târ lanna remchâng atân a hmang hlauh thung a ni.

Chutichuan, tehkhin thu awmze ril tak nei a hrilh ta a, chu tehkhin thu chuan rinna hi eng nge a nih chiah tih hriat thiamna a neihtîr ta a ni.

Hemi zawhah hian, Tura leh Sidon bialah a kal ta daih a, chutah chuan Chanchin Tha bu pali-ten Isua hnial dangtu awm chhun nia an sawi hmeichhe pakhat nê an intawng ta a ni. He mite pahnih intawn dân hi a mak angreng khawp mai leh nghâl: he hmeichhia hian an inchhân tawna atangin a chan thatna tûr tawngkam a lo thur chhuak nalh pek a; tichuan, a rinna avâng hian Isuan a ngen chu a tihsak ta a ni.

Marka 7-ah tho hian bengngawng tawng thei lo tihdam thu pawh kan hmu bawh a. Hemi bungin thu pawimawh

tak min hrilh chu: thilmakte hi eng anga mak leh ropui pawh lo ni se, a thilmaka ngau ngau hi chuan thutak dawngsawng tûrin thinlung a hawng thei chuang lo tih hi a ni. A thu hrimin, Isua thilmak tihte hi amah hnâwl tum ngar ngartu sakhaw hruaitute tân hi chuan tangkaipuina a awm dâwn chuang em ni?

Marka 8-ah hian mihringte zirtirna leh thurochhiah entirna atâna chhang hman a nih dân kan hmu a. Hêng thawnthute hian sakhaw nun leh thiltih chungchânga zirlâi ropui tak tak a pâi a ni.

SUNDAY

August 4

Mihringte thurochhiah nge Pathian thupêk zâwk

Marka 7:1–13 chhiar la. He lâi thua thutak pawimawh êm êm tân lana awmte chu eng nge ni?

He lâi thu hi naupangten an Sabbath School class-ah an lo zir angin han mitthla chhin la. An zir zawh chuan an inah hâwngin an nute hnênah Isuan chaw ei dâwna kawt sil a ngâi lo a tia lâwm tiin sawi ta tlat mai se. A buaithlâk duh ngawt ang le. Amaherawhchu, he thawnthu hi hrisêlna dân inzirtirna lam a ni lo hlauh mai.

Isua hun lâi khân Israel rama chêng mi tam tak chuan serh leh sâng thila thianglimna leh puithuna an ngâi pawimawh êm êm a. Thuthlung Hlui hunah kha chuan serh leh sâng thila thianglimna tûra kut sil hi puithiamte tih tûr chauha ruat a ni thin (*Exod. 30:17–21*). Mahse, Thuthlung Hlui leh Thuthlung Thar inkâr chhûngah khân chu dân chu mipui nâwlpuite pawhin an zawm ve tûl nia ngaihna a lo awm ta a. Chutiang chu a nih avângin sakhaw hruaitute hian Isua zirtirten kut sil lova chaw an ei ngawt mai chu an sawisêl ta a ni.

Isua hian zawhna an zawh chu chiang taka chhâng ta mai lovin, a zirtirte thlavâng a hauh ta zâwk a. A hmasain, Isaian an kê chauha Pathian châwimâwi, an thinlung erawh chuan Pathian hlat hle bawk si hnamte a zilhna thu hriam hrêk hrâwk tak kha a han sawi chhâwng phawt a (*Isa. 29:13*). He thu Isaian a lo sawi hi a la zo mai lo; Pathian thupêkte âia mihring thurochhiah zâwk an ngaih pawimawh avângin an demawm tak zet niin a sawi bawk.

Isuan a chhân lêtna thu dang pakhat hi chuan Isaia thu lo sawi kha a rawn khing ve thung a. Thu Sâwm Pêka a panga, “I nu leh i pa châwimâwi rawh” (*Exod. 20:12*) tih thu hi la chhuakin chu chu an sakhaw thurochhiah pakhat, Pathian hnêna eng emaw an pêk (thilpêk, *korban*) theihna nêna a chotuah ta a ni. Mahse, he thurochhiah pawh hi an tanpuina mamawh êm êm an nu leh pa upa tawh takte tâna hmang ta lovin, anmahni hamthatna atân zâwk an hmang leh mauh mai pek a. Heti hian tlângvâl pakhatin a pa hnênah a sawi angin i han zêldin chhin teh ang: “A paw ka ti hle mai a, ka pa. Tanpui che chu ka duh lutuk a; mahse, i tâna ka lo khâwl sa pawisa kha Pathian biak inah ka lo thawh daih tawh a” tiin.

Heti yang that derna ang chi hi Isuan a huat êm êm leh nasa taka a beih thin a ni a. Hêng sakhaw hruaitute hian Pathian Thu âiin mihringte thurochhiah an dah pawimawh zâwk a, chutianga an tih avâng chuan thil sual an ti rêng a ni.

Chutichuan, Pharisaite zawhna Isuan a chhânna chu eng nge ni ta? Isuan a chhân lêtna atang hian Pathian duh zâwng anga awmna tûrin kut sil a tûl ni âwma an zirtir hi ani chuan a pawmpui lo hle tih a lang a. An zawhna an chhânna hian mihringte thurochhiah âiin Dân thupêkte (Thu Sâwm Pêk) a tan zâwk hle bawk a ni (*Marka 1:44; Marka 7:10, 11; Marka 10:3–8; Marka 12:26, 29–31 te pawh en ang che.*)

Pathian dânin a tum tak nêna inkalh “thurochhiah” eng eng emaw kan lo nei ve reng lo maw? Kan nei a nih chuan, engte hi nge ni ang?

THAWHTANNI

August 5

Kut fâi nge thinlung thianghlim zâwk?

Marka 7:14–19 chhiar la. Marka 7:15-a Isua thu har, thu khirrhkân sawi hi eng nge ni a awmzia?

He lâi châng a Isua tawngkam hman hi mi tam tak chuan a awmzia an hre thiam lo thîn a, ei thiàng leh ei thiàng lo chungchâng inziahna Leviticus 11 thu nêen eng nge a inzawmna awm le tiin an ngaihtuah thîn. Isua hian ei thiàng leh ei thiàng lo thliar hranna dânte hi a hnâwl vek tawh tihna a ni em? Seventh-day Adventist Kohhranin a member-te zînga sa ei mite chu sa an ei a nih pawhin sa thiàng chauh ei tûra an zirtîr hi an lo ti sual duai em ni dâwn le?

A hmasa berin, Marka 7:6–13 khân mihringte thurochhiah lakah Mosia thlavâng a lo hauh zo deuh chiah a ni a; chuvâng chuan, Pathianin Mosia hnêna a hrilh ei thiàng leh thiàng lo thliar hranna dân pawh hi chuti teh thutin a thlauh thla ngawt lo ang (*Marka 7:14–19*). A dawtah chuan, Pharisaiten an sawi mâwi êm êm thurochhiah hian Thuthlung Thar zirtîrnaah inngahna pakhat mah a nei lo va; chutih lâiin, ei thiàng leh ei thiàng lo thliar hranna dân erawh hi chuan a nei thung. Pathumnaah chuan, Marka 7:19-in Isuan ei tûr zawng zawng a ti thiànghlim vek ni anga a sawi hi a awmzia tak zâwk chu: ei thiàng leh ei thiàng lo thliar hranna dân kha tihbân a ni ta tihna ni lovin, Pharisaita thurochhiah siam chawp, kut sil lo chuan ei tûr khawih loh tûr tih dân hi a inkhualtelem thil

lutuk tihna a ni. An thurochhiah siam hi a dik loh êm êmna pakhat chu, Jentail-te nêen an indeh/intawh avângin an lo bawlhhlawh thei a nih chuan, Jentail-ten an khawih hnu ei tûr an ei avâng pawhin an lo bawlhhlawh thei tho dâwn tihna a ni ang.

Marka 7:20–23 chhiar la. Isuan mi ti bawlhhlawhtu ber ni zâwka a sawi chu eng nge ni?

Marka 7:19-ah hian Isuan kan thil eite chu thinlungah ni lovin, pumah zâwk a lût thla a; tichuan, rîla a kal kual hnu-ah kan e chhuak leh mai thîn niin a sawi a. Marka 7:21–23-ah erawh hi chuan thil tha lote chu thinlung chhûng, kan ngaihtuahna atanga lo chhuak a ni thung tih a sawi. Ngaihtuahna sual atanga lo intan thil sual leh chîn tha lo tak takte pawh a sawi hlawm a, chûngte chu thil tha lo tihna a tâwp thîn a ni a ti.

Marka 7:10-ah hian thupêk pangana bawhchhiat pawh thil sual leh chîn tha lo a tihte zîngah a tel ve a, chuti a nih chuan, Thu Sâwm Pêk ziahna lungphêk pahnihnaa thupêk parukte chu a zavâiin a tel vek tihna a ni ang. Chu bâkah chuan, Isua hian a thlawn maia Pathian chibai bûk theih a nih thu pawh a sawi a (*Marka 7:7*). A awmzia chu, thupêk hmasa pali-te kan bawhchhiat hian Pathian chibai kan bûkna chu a thlawn mai, awmze nei lo a ni a tihna a ni. Chutiàng chuan, Isua hi he lâi thu-ah hian Pathian Dân humhimtu, a thlavâng hauhtu a ni tih chiàng takin a lang.

Thurin dik chu i hriain i pawm pawh a ni maithei e, nimahsela, tuin nge i thinlung kha thunun le?

THAWHLEHNI
Uite tân chaw nâwi

August 6

Marka 7:24–30 chhiar la. He thawnthu-ah hian eng zirlâi pawimawh tak takte nge inphûm le?

Nimin zirlâiah khân thu har tak tak kan lo khel tawh a nih kha. He thawnthu-ah pawh hian ngaihtuahna tibuai deuh map thei zawhna eng eng emaw a rawn chhawp chhuak ve leh a. Enga ti nge Isua hian he hmeichhia hi dengkhâwng deuh taka a chhân kher le? “Ui” nêen te a la tehkhin zui leh ta nghâl a!

Hetianga a chhân chhan hi Chiang fakín sawi lo mah se, a chhânnaa tawngkam a hman pahnihte atang hian a thil sawi awmzia ni âwm chu kan hre thei tho tung. Marka 7:27-ah hian fate chu hrâi puar “hmasak” phawt tûr an ni tih a sawi a. “Hmasa” a awm chuan, a dawt leh emaw, a zuitu emaw a awm ngei ang tih rin theih. A tawngkam hman dang pakhat, *ui* tih hian uitê emaw, kawthlêr véla riak mai mai thîn uicho emaw ni lovin, miin duat taka an vulh, an in chhûngah pawh luhtîr an phal ang chi hi a kâwk zâwk niin a lang a. He hmeichhia hian Isua a chhân lêtnaah hêng a tawngkam hman pahnihte hi lo thur chhuak nalhin, chu chuan a chhânna awmzia hriat thiam kawngah min tanpui ta a ni.

Hmeichhiain Isua a chhânna hi a huangtau angreng khawp mai. Heti hian a chhâng a: “Lalpa, nih zawng a ni a; nimahsela, dawhkân hnuaia uite pawhin fate chhang nâwite chu an ei thîn alâwm” (*Marka 7:28*) tiin.

Engtin nge hetiang hian chhân nachâng a hriat mai zâwk le? A chhan chu, a fanu a hmangaihna hian eng pawh tih leh sawi a huamtîr a ni tih a Chiang. Tin, Isua pawh

hian a ti-huai sawt ve baw k a. “Hmasa” tih tawngkam a hmang zauh hian chumi “dawt chiah,” a “zuitu” chu a awm ngei dâwn nia beiseina a neihtîr tlat atin ni. Chu bâkah chuan, Isua hian dawhkân hnuaia awm ui nia a lo inngaih theih tûr tawngkam a chhâk chhuak baw k a. Ui chu a neitute in chhûngah, an chawi ei dâwhkân hnuaia a awm thîn ang chiahin he hmeichhia pawh hi Isua ke bulah a fanu damna dîlin a tawngtâi mêk a. Chutiang chuan, ui chanpual, chhuata rawn tla thla chaw nâwite chu lo chhar ve hrâm a tum a ni.

Hmeichhiain Isua a chhânna hian a rinna nasatzia a tilang a. In lama awm daih a fanu damlo a lo dam theihna atâna Isua “chaw nâwi” tla a rawn beisei hrâm hian Isua thiltihtheihna hi a ropui a (chutiang thilmak pawh chu chhang nâwi tla mai a la ni a, chhang pum phei chu a va ropui dâwn êm!), chu mai ni lovin, he hmeichhe ngenna tihhlawhtlinsak hi atân chuan thil ho tham tak a ni tih a ti lang baw k. Isua hian a lo khawngaih hle a; tichuan, a thil ngen chu a pe ta a ni.

“He hmeichhia nêna an in chhân tawanna hmang hian Israel miten mi chuangtlâi mai mai nia an ngaih chu mi hrang ni tawh lovin, Pathian chhûng pui fa ngei a lo ni ta zâwk tih a lantîr a. Pathian fa a nih ang ngeiin Pa thilpêkte pawh a lo chang ve thei ta baw k a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 449.

Eng vângin nge hnam dangte leh ram dang mite chungchânga ngaih dân nghet sa lo neih ngawt ang chi hi Isua zirtîrna nêen thil inkalh tlat a nih theih? Engtin nge he thil tha lo tak hi kan rilru atangin kan dah bo theih ang?

NILAINI

August 7

Tawngthei lo tihdam thu**Marka 7:31–37 chhiar la. Isua hnêna an rawn hruai hi tu nge ni a, Isuan a tâna a lo tih chu eng nge ni?**

Isuan Tura leh Sidon bial atanga Galili lam a pan leh hian a kawng tâwi ber a zawh lo va. Tura bial tangin hmâr lam a pan a; chutichuan, Sidon bial kal tlangin chumi zawhah Galili dîl hmâr chhak lam ram a pal tlang leh a, a tâwpah Galili dîl kam hi a lo thleng ta niin a lang. A kal kual angreng khawp mai a, hetia a kal kual vak chhan hi a zirtirte nêna hun tam zâwk hman ho a duh vâng a nih a rinawm.

Marka hian Isua hnêna bengngawng, tawng pawh tawng fiah thei lo rawn hruaitu hi tu nge ni tih a sawi lo va. Mahse, a mi rawn hruaiin a mamawh hi chu a chiang khawp mai—thil ri a hre tha thei lo va; tin, tawng lamah pawh harsatna a nei baw. Ri hriatna lama harsatna neite chuan mi zîngah an inkiltawih a, bengngawng tawh chin ngat phei chuan tawng thlengin an harsat thîn. He mi pawh hi hun rei tak chhûng chu a lo buai tawh ngei ang tih a chiang.

A harsatna hi Isuan a hriat thiampui a; tichuan, mipui zîng ata a hruai hrang a. Lalpan he bengngawng tawng thei lo a tihdam dân hi mi tam tak—a bikin tûnlâi huna mite—chuan mak an ti deuh maithei. A beng kuaah chuan a kutzungtang a rawlh a; tin, chil a chhâk a, a lei a khawihsak leh a; tichuan, vân lam en chungin a han thaw deuh hulh a. Isua hian a tihdam theih nân a taksa pêng fel lo lâite chu a khawisak vek a ni. Mahse, enga ti nge a thâwk hulh kher? “A thâwk hulh chhan chu thutak lama an bengte chhi duh ngâi miah lo tûr te, Tlantu a ni tih

pawmna thu sawi duh ngâi miah lo tûrte a ngaihtuah a, a thâw a i pik êm atin ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 453.

He mi ri hriatna tha lo hi mak tak maiin Isuan a tihdamsak a; tin, fiah fel fâi takin a tawng theihtîr ta baw. A han thaw deuh hulh hian Pathianin ama chungah ramri a kham tlat a, mihringten duhthlan theihna zalên an neih chungchângah a rawn inrawlh thei bîk lo a ni tih lantîr. Ani chuan kan duhthlanna kalhin min nawr lui dâwn lo va. Mihring zawng zawng hian an nun hruaitu atâna an mi duh—Nunna Lal emaw, thim lal emaw—thlang tûrin zalênna an nei vek. Isua pawh hian bengngawng beng a inhawntîr thei a; mahse, ring duh miah lo thinsungte chu Messia a nihna pawm tûrin a nawr lui dâwn lo thung.

He thawnthu tâwitê hian Pathianin ama lam pan tumte tâna thil a tih theihzia a tilang baw a. I rinna kha mi dangte hnêna hrilh chhâwn kawngah i lo tawngmawh thîn viau a ni mai thei; tin, sawi tûr i neih ve-te pawh sawi ngam lovin, i lei kha phuar beh tlat ni ang maia hriat châng i nei tawh thîn maithei baw. Hemi tuma Isua thilmak tih hian Lalpa Isua chuan mi dangte mamawh hriatsak thei tûrin i ri hriatna a tihchaksak thei che a, an rinna zin kawnga châwi sâng dâwrh thei tûr thu hrilh dân tûr i hriat theih nân huaisenna leh phûrna a pe ngei ang che.

Ri hriatna leh tawng chungchânga thilpêk i dawnte kha engtiangin nge i hman? Pêk i nih chhan ang takin i hmang em?

NINGANI

August 8

Dâwidim tha lo lakah invêng rawh u**Marka 8:11–13 chhiar la. Pharisaite thil sawia Isua tibeidawng êm êmtu chu eng nge ni?**

Amah sawisêltute hmin nân leh Pathian a nihzia tihlan nân hian enga ti nge a thiltihtheihna a hman mai lo le? A buaina hi Marka 3 tâwp lama lo intan daih tawh kha niin, chutah chuan Isuan Thlarau Thianghlim sawi chhiat chungchâng a sawi a nih kha. Miin a beng a chhit duh tlat loha, a mit a men duh tlat si loh chuan thilmak dang, vân atanga lo chhuk chhinchhiahna meuh pawhin a hmin zo dâwn chuang lo. A hmaa mite ang bawk khân a lo hnâwl tho dâwn a. Chuvâng chuan, rin loh tum sa hrim hrimte hmin nân hian thilmak meuh pawh a tâwk zo chuang lo.

Marka 8:14–21 chhiar la. Zirtîrte hian eng nge ni an ken theihngihl? Chumi chu remchâng a hmanga Isuan thu pawimawh tak a sawi tâk chu eng nge ni?

Zirtîrten chhang an lo ken theihngihl hlah mai hi remchângah hmangin, Pharisaite leh Heroda “dâwidim” laka an lo invên a tûlzia a hrilh a (*Marka 8:15*). Heti lâia “dâwidim” a tih hi an “zirtîrnate” a tihna a ni (*Mat. 16:12 nêh khâikhin rawh*).

Nimahsela, zirtîrte chuan a thu sawi hi a awmzia an lo hre thiam huah lo mai. Isua hian chhang tak tak lei lo tûrin a duh emaw an ti a. Zirtîrte hian a thil sawi awmzia an hriat thiam loh apiangin an hnênah zirtîrna a pe zui nghâl zêl thîn. Hemi tum pawh hian zawhna chi hrang hrang zâwtin, he khawvêla a lo kal chhan ber chu an hriat thiam loh avânga a beidawn thu a sawi chhuak a. A thu sawite hian Marka 4:10–12-a Pathian lalram thu hre thiam lo pâwn lam mite chungchâng a sawi kha min hriat chhuahtîr a. Hetiang tawngkam dengkhâwng angreng tak

a hman chhan hi chu an thlarau lam mutthlûkna atanga kaih harh a duh vâng a ni.

Marka 8:19, 20-ah hian Isuan a zirtîrte hnênah zawhna mâwl te, a chhânna pawh an hriat ngei ngei tûr chiang sa a zâwt a, chu chu mi 5,000 a hrâi tum (*Marka 6:30–44*) leh mi 4,000 a hrâi tuma (*Marka 8:1–10*) a bâng nâwi an ruh kha bâwmrâng eng zât nge tih a ni. Hêng zawhnate hi a zawh chhan chu sum leh pâi leh thil dang nei tlêm hle pawh lo ni se, chu chuan Lalpa tirh Messia hnathawhna kawng a dâl chuang lo tih hriattîr a duh vâng a ni a. A zawhna hnuhnûng ber, Marka 8:21-a mi pawh hi a tawngkam hman a thlep kual mâwi leh hle mai: “Tûnah pawh a ngaihna in la hre lo fo maw?” tih a ni a. Isua hova an thil lo hmuh tawhte leh tawn zawng zawngte kha ngaihtuah la, Messia a ni tih an la hre thiam lo fo hi chu a mak ve bawk a ni.

Engtin nge kan thilung leh rilrute hi Pathian a awm ngei a ni tih leh, ani chuan min hmangaih êm êm a ni tih kan hriat theih nân kan hawn reng theih ang? Pathian kan rin phah theihna tûr leh ani chuan min hmangaih a ni tih kan hriat theihna tûra finfiahna min pêk zozâite hi ngun takin han ngaihtuah teh. Nimahsela, enga ti nge a châng hi chuan rinhlel mai a awl êm êm bawk si le?

ZIRTAWPNI

August 9

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 441–460-a “Thurochhiah” tih te, “Dâidanna Thiah A Ni Ta” tih te leh, “Chhinchhiahna Dik” tih te chhiar ni se.

“Tûnlâi huna Lalpa zuitute zîngah hian, hmânlâi hun ang tho khân, he bumna sual, a nihna hriat harsa angreng tak bawk si hi a va darh nasa êm! Krista tâna rawng kan

bâwlña te, mi dangte nêna kan inzawmna te hi mahni inchâwisân châk rilrûk tlatnain a tihmêlhem fo bawk. Mahni insawimâwi leh mi dangte min fak kan thlahlel tlâng êm êm a. Mahni kan inhmangaihna leh Pathianin kan tâna a lo sial kawng chu zawh âia kawng awlsam zâwk zawh kan châk tlat thîn hian Pathian thupêkte âia mihringte ngaih dân leh thurochhiah ngaihsân zâwknaah mi a hruai lût thîn. Krista chuan heti hian a zirtîrte hnênah vaukhâna thu pawimawh tak a lo pe a: ‘Pharisaite dâwidim lakah invêng ula, fimkhur hle rawh u’ tiin.

“Krista sakhua chu a takin a thianghlim hle. Pathian ropuina atâna thahnemngaihna hi Thlarau Thianghlimin kan thinlunga a tuh a ni a; chutiang rilru chu Thlarau Thianghlim hnathawh chauhin min neihtîr thei bawk. Pathian thiltihtheihna chauhin mahni nawmna zawn leh vervêkna te a tibo thei a. He danglamna hi kan nunah a lo thleng a nih chuan Pathianin hna a thawk a ni tih kan hre thei ang. Kan lo pawm tâk rinna chuan mahni hmasialna leh duhâmna a tihboral a, keimahni ropuina tûr ni lovin, Pathian ropuina tûr zâwk zawng tûra mi hruai hunah Pathian duh dânin kan nung ta tih kan lo hre thei dâwn a ni. ‘Ka Pa, i hming châwimâwi rawh’ (Johana 12:28) tih hi Krista thupui ber a ni a, amah kan zui a nih phawt chuan, keini pawhin thupui berah kan lo nei ve ang. Ani chuan ‘ama awm ang bawk khân awm ve tûrin’ thu min pe a; tin, ‘a thupêkte chu kan pawm a nih chuan, chumiah chuan amah kan hria tih kan inhre thei dâwn a ni’ 1 Johana 2:6, 3.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 460.

Sawi ho tûrte:

1. Kristianten kan tih thin zîngah hian engte hi nge thinlung thianghlim nei thei tûra min pui thei awm?

H-6

2. In khawtlângah khân mi “thianghlim lo” an awm em? An awm a nih chuan tute nge ni? Chûng mite chuan chanchin tha an lo hriat ve theih nân eng nge tih theih i neih?

3. In thenawm khawvêngte hnêna chanchin tha hrilh theih dân tûr awlsam ber nia in hriat han sawi ho teh u.

4. Mipui 4,000 hrâi thu ziahna Marka 8:1–10 hi chhiar la. Hêng mite hi Jentail an nih deuh vek hmêl si a, lo ni ta se hrilhfiah dân dang a awm thei ang em?

5. Suala tlu tawh kan nih miau avângin kan rilru-ah hian mahni inchâwimâwi châkna a awm theuh mai a. Engtin nge chumi lak atang chuan kan invên reng theih ang?

Zirlâi 7

August 10–16

Zirtîrte Zirtîrin: Then 1**SABBATH CHAWHNU**

Chhiar tûrte: *Marka 8:22–38; Matthaia. 20:29–34; Johana 12:25; Marka 9:1–50; Malakia 4:5, 6; Luka 9:30, 31.*

Chângvawn: “**Tin, mipuiho chu a zirtîrte nêh a ko va, an hnênah, ‘Tu pawhin mi zui a duh chuan, mahni hrehawm pawisa lovin, a kraws puin mi zui rawh se’ a ti a”** (*Marka 8:34*).

Marka lehkhawua a chanve hma lam zawng hi chu Isua nihna leh a chanchin sawina a ni ber a. Ama zirtîrna ropui tak takte leh a thilmak tihte pawh hian Messia a nihzia a târ lang vek baw. Tûnah chuan, a chanve dang kan lo zir ve leh thung dâwn ta a, hetah chiah hian Isuan a zirtîrte hnênah zawhna pawimawh tak, amah chu tu nge nia an lo hriat tih a zâwt dâwn a ni. He zawhna hi Peteran fiah leh Chiang takin a chhâng ang a; tichuan, Isua hian Messia a nihna anga a kawng zawh tûrte chu sawi fiah tan nghâlin, krawsa khenbeh a nih tûr thu thlengin a hrilh vek dâwn a ni.

Marka 8 tâwp lam atanga Marka 10 thleng hi chu Isuan a zirtîrte hnêna a kawng zawh tûr a hrilhfiahna a ni ber a. Hêng bung pathumahte hian krawsa khenbeh a la nih tûr thu pawh a sawi dâwn nghe nghe. Chumi zawhah chuan zirtîr nih chungchâng bik a sawi zui ang a. Hêng a thil sawi ropui tak takte hi chu tûnlâi hun thleng pawhin a la pawimawh reng a ni.

Marka lehkhawu chanve hnu lamah hian mittel pahnih tihdam thu kan hmu a. Pakhat chu Marka 8 laihâwl vêlah

niin, a dang chu Marka 10 tâwp lamah a ni ve thung. Hêng Isua thilmak tih pahnihte hian thiam leh ngaihawm takin zirtîr nihnaah chuan Isua hi tu nge a ni a, khawi kawng nge a zawh dâwn tih chungchâng thlarau lama hriat thiamna ril tak neih pawh tel a. A zirtîrna thute hian kum 2,000 liam taa zirtîr sâwm leh pahnihte hnênah khân chona a lo pe tawh angin, tûnlâi huna zirtîrte pawh Isua zui avânga an chên tûr leh hlâwkna an tel tûrte ngun taka chhût thiam tûrin a la phût chhumzawm zêl a ni.

SUNDAY

August 11

Chiang taka hmuin

Marka 8:22–30 chhiar la. Enga ti nge Isua hian midel tidam tûrin wawi hnih a khawih kher a ngaih? He thawnthu atanga zirlâi kan zir chhuah theih awmte chu eng nge ni?

Chanchin Tha bu-ahte hian Isuan mittel a tidam thu kan hmu nual a. Marka 8-ah bâk pawh hian mittel tho, Bartimaia tihdam a nih thu pawh Marka 10:46–52-ah kan hmu baw. Matthaia chuan mittel pahnih tihdam an nih thu a sawi a (*Mat. 20:29–34*); tin, Johana 9 pawhin a pian tirh ata mittel, Silom dila a mit va sil ta chanchin kha min hrilh baw.

Nimahsela, Marka 8-a mittel a tihdam thu hi chu a danglam bik hle mai. Marka ziaakah chauh a lang a; tin, a lo dam vah theihna tûr hian Isuan thil pahnih a tih a ngâi bik baw. Isuan he pa kut hi chelha, khua ata a hruai chhuak phawt kher hi a dân a dang riau a. A rualban zawh lohnaah hian a khawngaih hle a ni tih kan hre thei awm e.

Eng vângin nge wawi hnih a khawih kher? Sawi tawh angin, hemi tuma thilmak a tih hi thil pahnih a tih ngaihna

awm chhun a ni a; mahse, Isua hian thiltihtheihna a nei tam tâwk lo tihna chu a ni lo. Chutiang ni lovin, thil eng emaw târ lan pah a duh avânga ti ni zâwkin a lang a, thlarau lama finna leh hriat thiamna thûk tak kan neih theih nân hian hun kan mamawh deuh châng a awm thîn tih min hriattîr a duh a ni maithei. He hrilh fiahna hi a pawmawm riauna chhan chu, Marka 8–16 thute ziah a nih dân hi ngun takin han zir Chiang ila, a la thih tûr thu leh a thawh leh tûr thu zirtîrte hnêna a hrilhnaah hian a sawi hawn nân leh a khâr nân mittel tihdam thu hman a ni ve ve a. Hmuh theihna neih lêt leh chu zirtîr nihna awmzia dik tak hriat thiamna entîrtu a lo ni ta a ni.

Zirtîrtute chuan zawhna zawh an chîng hrim hrim a. A chhan pawh zirlâiten hriat thiamna an neih theih nân a tanpui vâng a ni. Marka 8-a he lâi thu-ah hian Marka lehkhabu-a a pawimawh lâi ber a lo thleng a. Chumi a nihzia chu thil pathumin a nemnghet baw. A hmasa berin, Isuan hian a zirtîrte chu a nihna dik tak an hriat leh hriat loh a han zâwt phawt a, chutiang thu chu tûn hmain a la zâwt ngâi lo. A dawtah chuan, Petera hi ramhuai bawlhhlawh pâi ni ve lo zînga Isua chu Messia a ni tih puang hmasa bertu a ni a. Tin, a pathumnaah chuan, Peteran a nihna a puang zo chiah tih hian, a kalna tûr lam—krawsah khenbeh a ni dâwn tih a hrilh ta a ni.

Enga ti nge Isua hian a zirtîrte hi Messia a nih thu tu ma hnêna sawi lo tûrin a chah le? Pathian ram din a tumna nêh hian a inkalh tlat lo em ni? Isua hun lâi hian, “Messia” tih chu Rom sawrkâr paih thlâk tuma beihna tih nêh a inzawm tlat a. Nimahsela, Isua hi chutiang messia ni tûr chuan a lo kal si lo; chuvâng chuan, a nihna hi thup rih tlat tûrin a chah ta a ni.

He thawnthu atang hian thil thenkhat chu—thu dik tak pawh a ni tho maithei e—sawi rih loh a that zâwk châng a awm thei tih kan hre thei em?

THAWHTANNI
Zirtîr nih man

August 12

Marka 8:31–38 chhiar la. Hetah hian Isuan zirtîr nih man, amah kan zui avânga kan chân tûr awmte min hrilh chu eng nge ni?

Zirtîrte hian Isua nêna an inlaichinna kawngah a pawimawh lai ber an lo thleng ta a. Tûnah chuan Isua hi Messia a ni tih an hre ta. Keini Marka ziak chhiartute hi chuan he thu hi a lehkhabu kan chhiar tan tîrh phat atang khân kan hre ngâi mai thung a (*Marka 1:1*); chuvâng chuan, a châng a thil awmzia hre thiam lo leh tlat thîn zirtîrte âi hian kan chan a tha zâwk hle âwm e.

Isuan a zirtîr ni tûra mi a sâwm hmasak ber tum khân, chûng mite chu sangha mantua a la siam tûr thu a hrilh a nih kha (*Marka 1:17*). Hetih lâi hi chuan eng mah a sawi thui lêm lo va, amah zuituten an la tawrh tûrte pheh chu a sawi lo hrim hrim. Nimahsela, tûnah chuan tu nge a nih tih an lo hre ta a, he khawvêla a lo kal chhan ber pawh a hrilh ta. Thil tam tak a tawrh a tûl thu te, hnâwl leh tihlum hial a nih tûr thu te, mahse, ni thum hnu-ah a thawh leh tho tûr thu te thlengin a hrilh ta vek a ni.

Zirtîrte tân chuan thu thinthâwng tak a ni ngei ang. Messia a nih thu puang zo deuh chiahtu Petera pheh chuan a thiante zîng ata a hrui hrang a, chutiang thilte chu sawi lo tûrin a hrilh nghe nghe. Hêng zawng zawng hi mi tu emawin a sawi chhâwnna ang a sawi thin a ni a; mahse, Marka hi chuan Isua tawngkam hman chiah chiah kha lo ziak langin, chûng a tawngkam hmante chu Petera tân hian hriat a nuam lo ngawt ang le! Petera hi Satana tiin a ko va, a kawng ata lo awm sawn tûrin a hrilh baw, a chhan

pawh Petera ngaihtuahna hi Pathian duh zâwng nêna a inkalh miau vâng a ni.

“Petera thil sawite hi a hma lawka lo thleng mai tûr fiahna hautak tak atân puitu leh thlamuantu a ni dâwn lo tih a hre Chiang a. Tin, suala bo tawh khawvêl tâna Pathianin thil tih a tum nêna pawh a inrem loh bâkah, Isuan ama nun ngei hmanga zirtîr a tum mahni inhlanna awmzia nêna phei chuan a inkalh tlat nghe nghe.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 468.

Isua zuitute chu Isuan tih a tum ang hi ti ve tûra koh an ni a—anmahni kraws pua amah zui tûr an ni. Krawsa khenbeh hi Rom-hoin mi an tihlum dân hrang hrang zînga a râwng ber, zahthlâk ber leh tihbâiawm ber a ni a. Mî zawng zawngin pumpel an duh vek a ni. Chuti a nih chuan, tu-in nge Isua hnêna a inpêk hnehzia entîrna atân kraws put duh ang?

Isua hian zirtîr nih man a sawi fiah a ni mai lo va, zirtîr nih hlutzia pawh a sawi nghâl baw. Kristian thurina thil mak leh dik êm êm ni baw si chu, nun chân hi nun humhimna kawng a ni zâwk tlat hi a ni a. A leh lamah, khawvêl hi a pum pawhin lo nei mah ila, chatuana nunna kan chân si a nih chuan awmzia a awm dâwn miah lo tihna a ni thung ang. Missionary pakhat, Jim Elliott-a chuan heti hian a diary-ah kum 1949, October 28 khân a lo ziak a: “A chân theih loh nei tûra a kawl theih loh petu chu mi â a ni lo.”

“Tu pawh a nun hmangaihtu chuan a chân ang a, tu pawh he khawvêla a nun hawtu chuan chatuan nunna atân a vawng thung” (Johana 12:25, NKJV). Hêng thuten a sawi hi a takin i lo chang ve tawh em?

THAWHLEHNI

August 13

Tlâng sâng tak leh mipui tam tak

Petera leh Jakoba leh Johana ten Isua hova zâna an hmuh chu eng nge ni?

Marka 9:1-a Isua hrilhlâwkna puan, a tuar tûr thu leh thih tûr thu a sawi lâia a bula awm thenkhat hian thiltihtheihna nêna Pathian lalram lo thleng a hmuh hma loh chuan thihna an tem dâwn lo a tih hi ni rei vak lo hnu-ah Isuan tlâng sâng tak chung a Petera te, Jakoba te, Johana te a hruai chhoh tum khân a lo thleng dik ta ngei rêng a. Chumi hmunah chuan an hmaah a hmêl lan dân a lo danglam ta a, vânrâm ropuinaa inthuanin an hmu a nih kha.

Elija leh Mosia te chu vân atanga lo chhukin Isua nêna an titi ho a. Luka min hrilh dân chuan Jerusalema a tleitlâk mai tûr Isua kal chhuahna (Grik tawngin, *exodos*) chungchâng an sawi a ni (*Luka 9:30, 31*). Chuting chuan, hemi tuma thil ropui tak lo thleng hi krawsa Isua a la thihna tûr nêna a inzawm tlat a (*Marka 9:9 nêna khâikhin ang che*). Zirtîrten krawsah khenbeh a ni lâi an hmuh hunah pawh beiseina petu tûr a ni ang.

A tûk zîngah tlâng ata chhukin, an chhuk lâi hian zirtîr pathumte chuan Bible-in Messia lo kal hmaa Elija a rawn kal hmasak phawt tûr thu a sawi chungchâng hi an zâwt a. He ngaih dân hi Messia lo kal hmaa Elija rawn lang nawn leh phawt tûra beiseina nêna a inzawm tlat a nih hmêl (*Mal. 4:5, 6 nêna khâikhin rawh*). Isuan chhângin Elija chu a lo kal tawh reng a, chu chu tu dang ni lovin Baptistu Johana kha a ni a ti. A hmêlmaten Johana an tihlum ang chiah khân, Isua pawh an kutah a thi dâwn a; mahse, ni thum hnu-ah a tho leh ang.

Chumi zân ropui tak a ral hnu, a tûk zîngah chuan zirtîr dangte awmna tlâng bulthut chu an zu thleng a, an lo buai hle mai (*Marka 9:14–29 en la*). Tlâng chung a han chho ve lo zirtîr dang pakuate chuan ramhuai tawng thei lo pâi mipa naupang pakhat, an tihdam theih bawk si loh chu an lo buaipui a. Isua a zuk thlen ve chuan a lamah an rawn tlân khâwm nghâl a. He naupang khawngaihthlâk tak pa hian a fapa chanchin leh a zirtîrten a ramhuai pâi chu an hnawhchhuahsak theih loh thu a rawn hrilh a. A thil sawi zawng zawng chu Isua hian ngun taka lo ngaihthlâksakin eng tik atanga awm nge tih te a han zâwt a. Isua thil tih vêl dân hi naupang pa rin zâwng tak a ni ni ngei tûr a ni, “Nangin eng emaw ti tala i tih theih chuan mi khawngaih la, mi pui ang che” a ti chhuak ta phawng mai a ni (*Marka 9:22*).

Isua hian naupang pa rinhlelh deuhna chu a lo hriatsak nghâl mai a. A chhân lêtna tawngkam hi hetiang hian lo phuah thatsak chhin teh ang: “Engtin maw? ‘I theih *chuan*’ i tia mi?” (*Marka 9:23*). Chu veleh vân ata têk rawn tla ang maia rangin naupang pa hian harsatna nei chu a fapa chauh ni bik lovin, amah ngei pawh hian rin lohna harsatna a nei ve tho tih a lo hre ta a. A rinhlelh deuh tlat avâng hian a fapa pawhin damna a chang thei lo rêng a ni. Tichuan, Isua khawngaihna chang thei tûrin a intulût ta thlawp mai a, he thu, “Ka ring e, ka rinhlelhnaah hian min pui ang che” (*Marka 9:24*) tih hi a sawi a. Isua pawhin a fapa chu a tidam ta a ni.

Eng ang dinhmunah nge, “Ka ring e, ka rinhlelhnaah hian min pui ang che” tia i au chhuah lo ngâi ve tawh le? Chûng in thil tawnte atang chuan eng nge ni i zir chhuah?

NILAINI

August 14

Tu nge ropui ber?

Marka 9:30–41 chhiar la. Isuan a tum hnihna atâna a thih tûr thu leh a thawh leh tûr thu a sawi hi a sawi hmasak tum nêen eng nge a danglamna awm (*Marka 8:31 nêen khâikhin rawh*)? Tin, zirtîrten inhnialna hi eng chungchângah nge ni a, chutah chuan eng zirlâi nge Isuan a pêk?

Isuan a thih tûr thu a sawi lâwk tum khatnaah kha chuan amah hnâwltu tûrte leh tihlumtu tûrte pawh a sawi a nih kha. A tum hnihnaah erawh hi chuan phatsan a ni dâwn tih chu a sawi ngei a, phatsantu tûr erawh tu nge tih a sawi lang tel lo thung. Chutih rual chuan, a bu tîr lamah hian Juda nihna sawi lan a lo nih tawh avângin (*Marka 3:19 chhiar la*) amah hian a phatsan dâwn a ni tih kan hre thei tho a. Hemi tum pawh hian Lalpa chuan tihlum a nih tûr thu leh ni thum hnua a thawh leh tûr thu bawk kha a sawi leh a. Mahse, a zirtîrte hian a thil sawi hi a sawi hmasak tum âi kha chuan an lo bengkhawn nêp deuh niin lang. Kan hriat châk loh zâwngte chu sawi sawi kan châk lo thîn rêng a ni.

Marka 8:27-ah khân Isua hi Galili dîl hmar lam, Philipa Kaisari khawpera a kal thu kan hmu a. Maka 9:30-ah hian Galili ram a kal tlang thu kan hmu leh a; tichuan, Marka 9:33-ah hian Kapernaum khua a luh thu kan hmu leh bawk. Chuvângin, hmâr lam atanga chhim lam hawi zâwnga a zin hi lo mitthla thiam a harsa lêm lo. Amaherawhchu, a zirtîr sâwm leh pahnihte hi an rawn hnufual hlek avângin Kapernaum khuaah hian amah chauhin a lût rih niin a lang a. In chhûng an luh hnu

chuan, kalkawngah khân eng thu-a inhnial nge an nih tih a zâwt a. Mahse, tu ma'n an chhâng lo. Naupangten thil tha lo an ti lâi kan va phâwk a, an ni pawhin an thiltih chu a tha lo tih an hriat avânga inthiam lo taka an lo awm ang deuh hian, zirtîrte pawh hian Isuan a zawhna chu chhân an châk hlawm lo hle mai. An inhnialna chu tu nge ropui ber tih chungchângah a ni a. Sawi duh ngat ila chu, he zawhna mi tin kan ngaihtuah theuh a ni ve tho mai. Nimahsela, Pathian lalramah chuan he ngaihtuahna hi a inletling thawk dâwn a ni.

An zawhna hi Isuan chhâwng hnihin a chhâng a. A hmasain, hmasa ber (ropui ber) ni tûr chuan, chhiahhlawh (rawngbâwltu) an nih hmasak phawt a ngâi tih thu hi chiang takin a han sawi tlang râwng mai phawt a. Tichuan, a sawi awmzia chu ama thiltih ngei hmangin a entîr zui ta a ni. Heti lâi hian a bul hnâi maiah chuan naupang pakhat a lo ding reng a. Chu naupang chu a va kêi a, an zingah chuan a dintîr ve a. Naupang tân hian a zâmawm duh ngawt ang. Nimahsela, Isuan a lo kuah a, tlângnêl takin an awm ve thei ta. Chutichuan, zirtîrte chu hetiang naupang tē pakhat pawh an lâwm a nih chuan, ani pawhin anmahni lâwm ve dâwn a ni tih a hrilh ta a. Tin, amah lâwm apiang chu a Pa lâwm a ni tih pawh a hrilh bawk. Chutiang chuan, naupang chumchiap, miin engah mah thama an ngaih loh chu Pathian nên an inzawm reng tih a hrilh fiah ta a.

Chutah Johana a lo ding chhuak a, an zînga mi ni ve lo tu emaw chuan Isua hminga ramhuai a lo hnawt chhuak ve ngawt chu a lo khap tih a hrilh a. Isua erawh chuan khap tawh lo tûr leh, anmahni dodâl lo chu an lama tang a nih thuin a chhâng lêt thung a. Kristian rawngbâwlnaa inhmangte chu, an thiltih beitham viau pawh ni se, vânah khian chhinchhiah lohin a awm dâwn lo.

Bible-in ropuina min zirtîr leh khawvêl ngaih dâna ropui te hi eng nge a inan loh dân ni? A khawi zâwk hi nge neih tuma i beih thin?

NINGANI

August 15

Hremhmuna awm mi hrisêl tak chu

Marka 9:42–50 chhiar la. Isua zirtîrna thu hrang hrangte phuar khâwmtu chu eng nge ni?

He lâi thu hi kan chhiar liam puat ringawt a nih chuan, Isua zirtîrna thu hrang hrang, inzawm lo tak takte dah khâwm satliah mai emaw kan lo ti mai thei a. Amaherawhchu, ngun taka kan zir a nih chuan, hêng a thil sawi tinte hian a hma chiaha a sawi tâk nêna thlun zawmtu thumal eng emaw a nei theuh a ni tih kan hre thei ang. He lâi thu hian a tahtawl tē tēa Isua zirtîrnate kan lo man thiam theih nân tawngkam pathum a hmang a, chûngte chu: “suala mi tlûktirtute,” “mei” leh “chi” te a ni.

Isua zirtîrna hmasa ber chu “mi tē-te” chungchâng a ni a, hei hian ringtu rawn ni thar tîrte a kâwk. Zirtirtute leh kohhran hruaitute hian Pathian lalramah chuan hêng ringtu rawn ni tharte lo enkawl kawngah mawhphurhna sâng tak an nei a. Thuthlung Hlui hun lâia mi chak lo ber ber—hmeithâi, fahrah leh ram dang miten ngaihsak an mamawh ang chiah khân hêng ring tharte pawh hi a bîk taka ngaihsak ngâi an ni. Isua hian a duhthawh ve angreng khawp mai a, hêng “mi tē-te” zînga pakhat lek pawh thil soal tihtîrtu chu tuifinriatah thlâk daih se, a la tha zâwk tho dâwn ni âwm hialin a sawi.

A tawngkam hman, “thil soal tihtîrtu” tih hian he lâi thua Isua zirtîrna sei berah min hruai lût a. Thil hriat

thiam harsa tak tak pahnih kan hmachhawnte chu: (1) Isua hian an kut emaw, an ke emaw tân tûr leh, an mitmu kher chhuak tûrin mi a zirtîr em? tih leh, (2) Chatuana kâng char char hremhmun a awm tiin a zirtîr em? tih te a ni.

A hmasa zâwk chhâna chu zirtîr lo tih a ni a, Isua hian fû-ke kim lo, ramtuileilova insiam tûrin min zirtîr lo va—chutiang chu Juda sakhaw (Thuthlung Hlui lehkhahute) pawhin a phal lo hrim hrim (*Deut. 14:1, 1 Lalte 18:27, 28 chhiar ang che*). Lalpa hian a sawi tum tak kan lo man thiam theih nân thu sawi uarna tawngkam a hmang leh zauh thîn a. Kut tan chhum, ke tan chhum leh mitmu kher chhuah te hi râpthlâk kan ti a nih chuan, ringtu tâna thil sual tih pheih chu a va râpthlâk leh zual dâwn êm!

A zawnha pahnihna pawh hi “zirtîr lo” tih thova chhân tûr a ni a; a chhan pawh Isua hian chatuana kâng char char mai hremhmun a awm tih min zirtîr miao loh vâng a ni. Chu chu engtin nge kan hriat theih? A hmasa berin, he lâi thu-ah hian nuih tiza deuh hlek thei eng eng emaw a awm a. Vân khawpuiah chuan mi leh lam del te, ke leh lam chauh nei te leh bân leh lam chauh nei te an awm teuh dâwn niin han suangtuah chhin teh. Chutih lâiin, hremhmuna kalte erawh an taksa bung hrang hrangte kim biai an ni hlawm thung dâwn si a. Chutiang letling chiah zâwk chu a ni dâwn lo vem ni? Hremhmunah hian mi hrisêl tak tak an awm ang maw? A nih chuan a nuihzathlâk ngawt ang le. Thil Chiang tak chu, Isua hian a sawi tum tihfiah nân thu uarna tawngkam a hmang a. Sual hi ngaih thutak hle tûr a ni a, thil sual tih dâwn âi chuan kut emaw, ke emaw, mitmu emaw chhân mai pawh a tha zâwk hial ang.

Hremhmun mei hi chatuana kâng char char tûr a ni nge ni lo tih thu-ah chuan, a mei ni lovin, a nghawngte zâwk chu chatuana awm tûr a ni a. “Pathianin khawvêl a

hmangaih êm êm a, chutichuan, a Fapa mal neih chhun a pe ta a, amah chu tu pawh a ring a piang *an boral lo vang a*, chatuana nunna a nei zâwk ang” (*Johana 3:16, ESV*). Boralte hi hremhmunah kumkhumanin an kâng chawrh chawrh reng mai dâwn a ni lo va, kumkhua atân an boral zâwk ang—a va inang lo tehrêng êm!

ZIRTAWPNI

August 16

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 479–498-a, “Rawngbâwlina” tih leh “Tu Nge Ropui Ber?” tih te chhiar ni se.

“Châwimâwina awm hmang inngaihtlâwmna a awm hmasa phawt tûr a ni. Mihringte hmaa dinhmun sâng luah tûrin Vân khian hnathawktu, Baptistu Johana anga inphah hniam takte kha a thlâng thîn a. Pathian tâna hna thawk hlâwk ber berte chu naupang tē-te anga inngâitlâwm zirtirte an ni. Vântirhkohte khian mahni inchâwisâng lova, thlaraute chhandam an nih theih dân tûr mawlh zawngtute hi an thawhpui thîn.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 490.

“Mi dangte âia hamthatna tam zâwk—zirna lamah a ni emaw, thianghlimna kawngah a ni emaw, nungchang zahawmna thu-ah a ni maw, Kristian nun dân tha hriatna kawngah a ni emaw, sakhaw nun tawng lamah a ni emaw—chang kan nih avângin kan chan ang chang ve phâk lote lakah bat kan nei a; kan theih chin apiangah an tâna rawngbâwl thîn tûr kan ni. Mi chak zâwkte kan nih chuan, mi chak lote kut tichaktu kan ni tûr a ni a. Ropuinaa thuam vântirkoh, vân hmuna Pa hmêl hmu fote khian Pathian mi tē tak takte rawngbâwlsak nuam an ti êm êm a. Hlauva khûr thîn, an nungchangah pawh sawisêl kâi tak takte hi an ngaihsak ber berte an ni zâwk bawk. Vântirkohte chu mamawh an nihna hmun a piangah an

awm reng a, pianpui sual hneh tuma indona hautak ber bei mēkte leh anmahni tihnuat vek thei thilten a hual vēla awmte chu an vil reng thîn. Krista zuitu dik takte chuan hetiangawng rawngbâwltu vântirhkohte hi an thawhpui ve ang.”—Phêk 440.

Sawi ho tūrte:

1. **Marka 8:27–29** chhiar leh la. Engtianga zingin nge mi dangte hnēnah Isua hi Krista (Chhandamtu) a ni ngei tih i lo puan ve tawh?
2. Krista nēna tlâng chung a han awm ho leh tlâng bulhuta awm tanpui ngāite tanpui hi engtin nge inbûk tâwk takin kan kalpui theih ang?
3. In class-ah Nilaini zirlâia tu nge ropui ber tih zawhna chhâna kha sawi ho ang che u. Khawvêl ngaiha ropui tih leh Pathian ngaiha ropui tih te hi eng nge a danglamna nia i hriat? Khawvêlin mi ropui nia a ngaih, Pathian erawhin ropui a tih ve miah si loh mi thenkhat han sawi teh. Chutiang bawkin, Pathianin mi ropui a tih, mahse khawvêl erawhin engah mah a ngaih lêm loh emaw, a hmuhsit zâwk hial emaw sawi tūr i hria em? He danglamna hian khawvêlin a ngaihsân zâwng thilte dik tawh lohzia leh kalsual nasatzia engtin nge a tihlan?
4. Engtin nge sual hi—Isuan thil sual tih âi chuan ramtuileilova i awm pawh i tân a tha zâwk ti hiala a lo sawi ang khân—i ngaihawh êm êm theih ang?

Zirlâi 8

August 17–23

Zirtîrte Zirtîrin: Then 2

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tūrte: *Marka 10; Genesis 1:27; Genesis 2:24; Galatia 4:1, 2; Rom 6:1–11; Isaia 11:1–16.*

Chângvawn: “Mihring Fapa meuh pawh rawngbâwlsaka awm tūr in a lo kal lo va, rawngbâwl tūr leh mi tam tak tlan nâna a nun pe zâwk tūr in a lo kal a ni si” (*Marka 10:45*).

Tûn kârah hian Marka 10 thu kan zir dâwn a; tichuan, Isuan krawsa a la thih tūr thu a zirtîrte hnēna a zirtîr dân inziahna lâi bik chu a zo ang. Hemi bung chanve vêl hi chu anmahni zirtîrte chungchâng sawina niin, a bâk zawngah hian zirtîr nihna atâna thil pawimawh tak tak kan hmu thung a; mahse, chûngte chu Isua nēna inbia mi dangte thlîrna kal tlangin a ni thung. Isua hnēnah hian Pharisaite an lo kal a, inmâk chungchângah an inhnial a. Nu leh paten an fate Isua hnēnah a malsâwmna beiseiin an rawn hruai a. Mi hausa tak pakhatin chatuana nunna neih theih dân tūr a rawn zâwt a; tin, mitdel pakhatin a mit tihvârsak a ngên bawh.

Hemi bungah hian Isua zui tih chu eng nge ni a awmzia tih chungchângah zirlâi pawimawh tak tak, a bikin he leia kan nun nēna inzawm: nupui pasala inneihna, naupang leh sum leh pâi kan hmu a. Tin, Isua zui avânga kan chan tūr lâwmman leh hrehawmte pawh a sawi vek bawh. A tâwp lamah hian mitdel dang pakhat a tihdam leh thu kan hmu a (*Marka 10:46–52; Marka 8:22–26 nēn khâikhin rawh*); tin, Isua kan zui avânga kan tawrh tūr leh chumiina min hruai

thlen tûr chu tehkhin thu ngaihnaawm tak hmangin min hrilh bawk.

Hêng zirlâi pawimawh tak takte hian a zavâiin Isua zuitu tha ni thei tûrin mi a buatsaih a. Tin, hêng zirlâite hi kum 2,000 kal ta daiha mite tân chauh ni bîk lovin, keini kum zabi sawmnhieh leh pakhatna huna mite tân pawh hian a la pawimawh êm êm reng tho a ni.

SUNDAY

August 18

Pathian ruahman inneihna

Marka 10:1–12 chhiar la; tin, Genesis 1:27 leh Genesis 2:24 pawh chhiar ang che. Pharisaiten inmâk chungchâng an zawhna phênah hian eng thang nge inphûm ru a, Isuan a lo chhâna hmang hian eng zirlâite nge a zirtîr nghâl?

Pharisaite chu Isua hnênah lo kalin mipa tân nupui mâk (then) a phal a nih leh nih loh thu an zâwt a. Anmahni Pharisaite zîngah hi chuan inmâk hi phal nia ngaih a ni. Eng dinhmunah nge phalsak an nih ang tih thu-ah erawh chuan an lung a rual lo hle thung a. Shammaia pâwl an tihte chu an duh fir deuh hlek a. Mipa chu a nupuiin fa a hrinsak thei lo emaw, a mamawh a phuhrûksak zo lo emaw, a hmangaih tak tak lo emaw, a uire-san emaw a nih chuan a mâk phalsak a ni. Chutih lâiin, Hillela pâwlte erawh an thilphal deuh hlek a, chhan eng vâng pawhin nupui mâk an phal a ni deuh ber mai. Amaherawhchu, inmâk phalna lehkhâ pèkna tûra thil tih ngâi neuh neuh erawh an tuk tam ang reng a, hun pawh an duh rei deuh thîn rêng a ni.

H-7

Pharisaiten Isua hnêna inmâk phal a nih leh nih loh thu an rawn zâwt hi an ti âwm ang lo kan lo ti pawh a ni maithei a. An zawhna phênah hian Isua tâl buaitîr tuma phiar rûkna, tûna Isua awm mèkna Jordan lui chhak lam bial awptu Herod Antipas huatthu sawitîr tumna a inphûm atin ni. Heroda hian a nupui hmasa zâwk a ma a, chumi hnu chuan a unaupa nupui Herodi a nei leh a. Baptistu Johana khân he a thiltih tenawm tak hi a sawisêl a; chuvâng chuan, Heroda hian Baptistu Johana kha a lu a lo tansak tawh nghe nghe a ni (*Mat. 14:1–12 en la*).

Isuan hian an zawhna chu lo lâk leu-sakin, inmâk chungchâng Mosian thu a lo pèk tawh kha a zâwt lêt hlauh mai a. Pharisaiten chhâna atâna Mosia ziak an rawn lâk chhuah chu inmâk hnua inneih leh theihna dân inziahna Deuteronomi 24:1–4 thu hi a ni. Mosia hun lâia Israel fate pawh khân nupui mâk an lo chîng tawh a. Deuteronomi 24-a Mosian a lo sawi inmâkna dân hi a nihna takah chuan hmeichhe thlavâng hauhsakna, an chan thatna tûa duan a ni zâwk. Nimahsela, Isua hun lâi khân Hillela pâwlte hian chhan ho tê tê avâng pawha an nupuite an mâk an phalsak theih nân an lo tidanglam kual vèl a. Hmeichhiate thlavâng hauhna tûra duan ni si kha anmahni nawr chhuahna hmanrua atân an hmang ta hlauh zâwk a ni.

Isua pawh hian Deuteronomi 24-a inmâkna leh inneih lehna dân awmzia chu hrilh fiah tum ta bîk lovin, Pathianin inneihna atâna a lo duan duhthusâma tha kha (*Genesis 1 leh 2*) kha a sawi chhuak ta zâwk a. A tîrah khân Pathian chuan mi pahnih, hmeichhia leh mipa a siam thu sawiin (*Gen. 1:27*), chu thu chu Genesis 2:24-a kan hmuh, mipain a nu leh pate a kalsan ang a, a nupui a vuan ang a; tichuan, tisa pumkhat an lo ni ang tih thu nêh hian a sawi zawm ta a ni. He inpumkhatna thu hi Isuan inneihna thutiam a nemnghehzia tichiangtu a ni a. A ngaih dân chuan,

Pathianin a zawm tawh chu mihringten an lo tithen thiàng lo hrim hrim.

In kohhran khân in member-te zînga innei tawhte inneihna tihnghehsak sauh tûrin eng nge tih theih in neih? Inthen tate an awm em? An awm a nih chuan an inhruai leh theihna tûra hma lâksakna in nei em?

THAWHTANNI

Isua leh naupangte

August 19

Marka 10:13–16 chhiar la. Isuan a hnêna an fate rawn hruaitute tâna a lo tih chu eng nge ni?

Hmânlai khawvêlah khân fa neih (chhûngkuua mipa an lal zâwkna hnamte chuan mipa ngei) an châk êm êm hlawm na chungin, lo pian chhuah leh naupang lai nun hman erawh a awlai lo angreng viau thung. Tûnlai ang hian damdâwi lama inenkawl na tha a la awm ve si lo va, nau veitu nu tân te, nau lo piang chhuak hlim tân te, nausên tân te leh naupang tân te pawh hlawhthâwnawm a tam êm êm a ni. Hnam tam tak chuan an pi leh pute atanga an lo hman tawh thin ramhmul damdâwite leh dâwi lam thil laka lo invênna chi (amulet) eng eng emaw an nei a, chûngte hmang chuan hêng dimdâwih ngâi tak takte hi anmahni tihnat tumtute lakah an vêng ve thin a ni.

Fa neih thlahlel viau e ti lovin, naupangte erawh an dah hniam leh hle lawi si a, a nihna takah chuan an sal chhawrte tluk lekah an dah a ni ber (*Gal. 4:1, 2*). Grik mite leh Rom mite khawvêlah phei kha chuan nausên pian fu lo leh fu-ke kim lote chu ram palailêngah thi tûrin an va

dah tawp mai zêl a, luia paih ta daih pawh an tam mai. Hmeichhe naupang âiin mipa naupang an duh zâwk a; a châng chuan, hmeichhe nausênte chu ni-in a em hlum tûrin emaw, ruahin a nan hlum tûrin emaw ram palailêngah an hnutchhiah tawp mai thin a ni an ti. A châng chuan, hêng an nu leh paten an hnutchhiah nausênte hi mi tuten emaw an va “chhanchhuak” a, enkawl sei lianin an lo tleirâwl chho tiah sal atân an hralh leh thin a ni.

Zirtirte hian naupang tê pakhat pawh lâwm apiang chu Pathian lalram lo thlen thlahleltute an ni tia Isuan a zirtir kha a awmzia an hre thiam lo niin a lang a (*Marka 9:33–37*). Chuvâng chuan, Isua malsâwmsak beiseia an fate rawn hruaitu nu leh pate hi an lo hau a, chutiàng thil ho mai mai tih nân chuan an zirtirtu hian hun a nei lo niin an ring a ni âwm e.

Mahse, an ring sual chiàng khawp mai. Naupang rawn hruaitu nu leh pate an hau lai a hmuh chuan a thin a rim ta hle zâwk a. Marka lehkhabu-ah hian mi tu tute emaw laka Isua an thinrim emaw, lungnih loh emaw thu kan hmu nual a. Chûng zînga pakhat chu a hnên ata kal bo tûra zirtirten naupangte an hrilh tum hi niin, hei hian Isuan naupangte a dah pawimawhzia min hrilh nghâl bawh.

Zirtirte chu a hnêna naupang rawn kal tumte lo dang lo tûrin a han hrilh deuh hrâwk mai a. Eng vâng nge ni? E le, vânrâm chu anmahni naupangte ta hi a nih vâng a ni. Pathian lalram chu naupangte rilru put hmang ang pu ve chung a lo lawm tûr a ni tih thu thlengin a sawi ta a. Naupangten an nu leh pate chung a rinna an ngat thlawp ang deuh hian keini pawhin Pathianah rinna kan ngat ve tûr a ni tihna a nih hmêl e.

“Miten dik lo taka Krista an hmuh phah theihna tûr zâwngin Krista nungchang ang ni lo tak pu suh. Naupang tê tê-te chu i nêlawm lohna leh i kherkhiapna hmang khân

hnawt kiang lo la. Vânrâm chu nangmah i awm ve avânga hmun nuam tak a nih loh rinna an neih theihna tûrin khawsa ngâi rêng rêng lo vang che. Sakhuana hi naupangten an hriat thiam ve theih loh thil angin sawi ngâi suh la; tin, an la naupang têt lâi chuan Krista pawm tûra beisei tûr an ni lo emaw ti ngawt bawk heh suh. Isua sakhua hi sakhaw ngui tak, Chhandamtu hnên pan tûr chuan nun tihlimtu thil zawnz zawnz an bânsan vek a ngâi ni anga an hriat theih nân ngaih dân dik lo tak neihtîr lo bawk ang che.”—Ellen G. White, *Tîhdam Rawngbâwlhna*, pp. 32, 33.

Engtin nge i bul hnâia awm naupangte hnênah khân Isua rilru i lantîr theih ang?

THAWHLEHNI

August 20

Sum khâwl khâwmna tha ber chu

Marka 10:17–31 chhiar la. He lâi thu-ah hian rinna leh zirtîr nih man chungchânga zirlâi pawimawh êm êm, mi zawnz zawnz—mi hausa an ni emaw, mi rethei an ni emaw—an zir chhuah vek tûr awm chu eng nge ni?

 He tlangvâl hausa tak mai hian Isua a zahin zawnhna a han zawh dânah pawh hian a ti tak hle a ni tih a hriat a. Isua hnênah hian a tlâna lo tlânin, Isua bul a rawn thlen ve leh a hmaah a thingthi nghâl a, mi zawnz zawnz hriat kan chak vek tûr zawnhna pawimawh tak—*Chatuana nunna neih theihna tûra thil tih ngâi awmte chu eng nge ni?* tih chu a zâwt ta a ni. Isua hian Thu Sâwm Pêka lungphêk pahnihna zâwka inziakte chu sawi chhâwngin a lo chhâng

a. Mahse, he tlangvâl hian chûngte chu a naupang têt atanga a lo zawnz vek tawh thu-in a chhâng lêt nghâl a.

Chanchin Tha bu pali-te zîngah Marka chauhin he tlangvâl hi Isuan a hmangaih thu a ziak a. A mizia leh rilru put hmangah hian hmangaihna tûr chhan tha tak a awm a ni ngei ang. Mahse, Isuan chatuana nunna neih chu a duh tak tak nge duh tak tak lo tih hriat nân an thil neih zawnz zawnz hralh vek tûr leh, chumi hnua amah zui tûra a han hrilh meuh chuan—a sum neih a lo tam tham ve êm bawk si nân—lungngâi tak takin a kal bo ta a. A nihna takah chuan he tlangvâl hian thupêkte hi a lo zâwm miah lo tihna a ni. A nunah Pathian âia dah lal zâwk a neih avângin thupêk pakhatna hi a bawhchhia a. A pathian chu hausaknate hi a ni.

A kal liam hnu hian, Isuan a zirtîrte lam chu hawiin hausaknate hi min titlutu a nih theihzia a hrilh ta a. Mi hausa tak tân vânrâma luh âi chuan ran lian tak sanghâwng sei tân hriau beng te reuh têt chhûnga luh tlang pawh a awl zâwk tûr thu a sawi ta nghe nghe a ni.

Isua thu sawi chu a zirtîrte hian mak an ti hle a, “Tu nge chhandam ni thei ang le?” tiin an ngaihtuah a. Mahse, Isua chuan heti hian a sawi tum takah a luhpui ta a ni: “Chu chu mihring tân chuan tih rual a ni lo rêng a; Pathian nân erawh chuan tih rual loh a ni lo thung. Pathian nân chuan eng pawh tih theih a ni si a” (*ESV*).

Marka 10:27 thu hi a mâwiin, a thawnthu tlângkawmna atân pawh inhmeh tak niin a lang: nangma chakna leh thatna nân kha chuan vânrâmah i lût thei dân lo va, chhandamna chang tûrin Pathian khawngaihna i mamawh a ni.

Petera a ngâwi hle hle thei ta lo, amah leh a thianten Isua zui tûra an neih zawnz zawnz an kalsan vek thu kha a rawn sawi chhuak a. Mahse, Isua hian a chhâng thiam

khawp mai: amah an zui duh avânga an kalsan tâk zawng zawng kha chu tûn dam chhûng la laa an hmuh tûr leh, “hun lo la thleng tûra” an la chan tûr nêna khâikhin râlah chuan eng tham mah a ni lo.

A awmzia chu hetiang hi a ni: Krista thihna khân mihringte sualna a la bo a; tichuan, Krista khawngaihna leh a thawh lehna nun chuan a thupêkte zâwm thei tûrin thiltihtheihna min pe ta a ni.

Rom 6:1–11 chhiar la. Engtin nge he thu hian kan nuna Pathian khawngaihna a lo thlen dân, thiam min chantîr tâk dân leh amaha mi thar ni tûra mi a siam tâk dân chu a sawi fiah?

NILAINI

August 21

Ka in tûr chu in in ve thei dâwn em ni?

Marka 10:32–45 chhiar la. He lâi thu hian zirtîrte kha Isuan hna a thawh tûr chungchângah pawh ni lovin, amah zui awmzia chungchângah pawh an la ngawng chhunzawm zêl a ni tih engtin nge a tihlan?

 Isua chu Jerusalem lam panin a chho a, Jerusalem khua an thlen hma deuh hian a zirtîrte hnênah Jerusalem a thlen hun a chungah thil thleng tûr a hrilh a. Chu a thil hrilh chu an hriat châk zâwng a nih loh bâkah, thleng tûr pawha an duh miah lo a ni. Isuan hian a thih tûr thu leh ni thum hnua a thawh leh tûr thu a hrilh a. Mahse, an hriat duh zâwng ni miau hek lo, an bengawng an lo khung lo rêng rêng.

A khung lo a ni tih chu Jakoba leh Johana te unau-in an rawn hnaiha a hnêna thil an rawn dîl hian a tichiang a.

Eng chiah nge an dîl chu ni tia Isuan a han zawh chuan, ropuina a chan hun a ding lamah leh a vei lama a thuttîr an beisei thu-in an chhâng a. An thil dîl hi mahni hmasialthlâk kan lo ti ngei ang. Nimahsela, he mite unau hi Isua rawngbâwnaah khân an inpumpêk tawp mai a ni a; chuvângin, an thil duh pawh hi mahni hmasialna hlâwm chu a ni ngawt bik chuang âwm lo ve.

Isua erawh hi chuan an thil dîl chu a awmzia hriat chiantîr a tum thung a. A thil in tûr chu an in ve theih dâwn leh dâwn loh leh a bapisma chan tûr chu an chan ve theih dâwn leh dâwn loh a lo zâwt ta a ni. A in tûr chu Gethsemania-a tawrhna leh krawsa thihna no a ni a (*Marka 14:36 nêna khâikhin rawh*); tin, a bapisma chan tûr pawh a thihna leh phûma a awmna a ni ang (*Marka 15:33–47*)— bapisma a chan tuma tui thlâna phûm a ni (*Marka 1 chhiar la*) ang chiah khân leiah phûmin a awm leh dâwn a ni.

Nimahsela, Jakoba leh Johana te hian Isua thil sawi awmzia chu an la hre thiam ta chuang lo va. Ngaihtuah Chiang miah lovin, an theih tûr thu an sawi ve ngawt mai a. Isua pawh hian a run ve deuh hlek emaw ni dâwn ni, “Ka no in tûr chu in in ve ngei ang a, ka bapisma chan tûr pawh chu in chang ve khawp tak ang” tiin a hrilh ta a ni. A sawi ang ngei hian Jakoba hi tirkhohte zîngah chuan martara thi hmasa ber a ni a (*Tirh. 12:2*). Johana erawh tirkhohte zînga dam rei ber niin, Patmos thliarkârah amah chauha tântîrin a awm thung (*Thup. 1:9*). Chutichuan, Isua hian a ding lama thu tûrte leh a vei lama thu tûrte chu ama ruat tûr ni lovin, Pathianin a buatsaihsakate tân zâwk a ni tih a hrilh ta a ni.

Isuan Jakoba te unau a chhânna hi zirtîr dangten an lo hriatin eng tin nge an tih? Jakoba te unau chungah hian an lungni lo hle a. He ta “lungni lo” (*Marka 10:41*) tih sawina Grik thumal, *aganakteo* hi Marka 10:14-ah pawh zirtîrten

a hnên ata naupangte an hnawh bova Isua thinrim thu sawina atân khân hman a lo ni tawh a ni.

Hemi hnu hian Isuan a zirtirte chu ko khâwmin a thu zirtirte zinga pawimawh ber pakhat chu a hrilh ta a. Jentail mi rorêltute chuan an thuneihna chu an mimal hamthatna atân an hmang thîn a, Pathian lalramah erawh chuan an thiltihtheihna chu mi dangte châwikâna leh malsâwmsakna atân hman thin tûr a ni thung tih a hrilh a. Amah Isua ngei hian Pathian lalram Lal nih angin chu kawng chu a lo zawh tawh nghe nghe asin. Engtin maw a zawh? E le, mihringte tlan nâna ama nun ngei pe-in maw le! A zirtirte rin loh deuh leh hriat châk loh thil tak a ni ngei ang.

Kristiante kan nih anga mi dangte “rawngbâwlsaktu” kan nih dân tûr chu eng nge ni? A awmzia chu, he thu hi ni tina mi dangte nêna thil tih ho nikhuain engtin nge i nunpui ang tihna a ni.

NINGANI

August 22

“Eng nge tihsak che ila min tih?”

Marka 10:46–52 chhiar la. Bartimaian a thutna bul Isuan a rawn thlena a lo tih chu eng nge ni?

 Marka ziak kan zir tawh chinah khân Isuan a tihdamte rêng rêng kha an dam tâk thu leh tu nge a nih tih te tu ma hnêna sawi darh lo tûrin a chah zêl a nih kha. Mahse, he thawnthu-ah hian, Jeriko khua a chhuahsan leh dâwn lâi takin, kawngsîra kutdawh lo thu mitdel pakhat chuan Nazaret Isua a ni tih lo hriain, “Isu, Davida Fapa, min khawngaih rawh” (*Marka 10:47*) a lo ti vak vak mai a. Chu

lâi vêla lo awm mipuite chuan, Isua nihna hi thupsak an duh ni maw, ngâwi tûrin an rawn hrilh a; mahse, an hlawhchham Chiang hle thung.

Ngawih chu sawi loh, a hmaa âia ring sauhin, “Davida Fapa, min khawngaih rawh” tiin a au chhunzawm zêl a (*Marka 10:48*). A au hla hi Messia nia Isua a pawmzia leh a tidam thei tih a rinzia a puanna a ni. Isua hun lâi khân “Davida Fapa” tih tawngkam hian kawh pahni a nei a, chûngte chu: Israel lalthutthleng luah lehtu tûr lal lo chhuahna leh chu mi chu damlo tidamtu (*Isaia 11; Jer. 23:5, 6; Jer. 33:15; Ezek. 34:23, 24; Ezek. 37:24; Mika 5:2–4; Zak.. 3:8; Zak.. 6:12 chhiar rawh*) leh ramhuaite hnawtchhuaktu a nihna te a ni.

Isua chu a ding a, amah lo autu mitdel chu a hnêna rawn hruai tûrin a hrilh a. He mitdelin Isua hnên a pan rual ruala a puan bah lâi a paih thla nghâl hi lo chhinchhiah ang che. Isua hun lâia mitdelte kha khawtlângah an dinhmun a hniam hle a, hmeithâite leh fahrahte nêan an chan a inang reng tih theih a ni. Mipui vântlâng hnuai lamah awmin ei tûr tlachhama thi mai thei dinhmunah an ding a. Thawmhnaw lum leina tûr tak ngial pawh an nei zo ve lo. Bartimaia pawhin a neih chhun chu a puan bah lâi mai hi a ni a. Hetia a han paih thla ta daih hian Isuan a tidam thei a ni tih a ring hle tih a tilang awm e.

Isua pawhin a tibeidawng lo Chiang khawp mai. Chanchin Tha bute hi kan chhiar chuan, a tanpuina beiseia amah pantu apiangte chuan an duh ang chhâna an dawng ngei thîn tih kan hria ang. Bartimaia hnênah hian Marka 10:36-a kan hmuh Jakoba leh Johana te hnêna a lo zawh ang tho kha a zâwt ve leh a, chu chu: “I chungah engtia ka tih nge i duh?” (*Marka 10:51*) tih a ni. Chu ve leh eng dang sawi kual lovin, thil hmuh theih a duh thu a hrilh

nghål vat a, a thil duh chu Isuan a pe nghål a. Tichuan, Isua a zui ve ta nghål a ni.

He thawnthu hi Marka ziaka zirtir nih chungchâng sawina bik bungte khârna a ni a, Marka 8:22–26-a kan hmuh mitdel tihdam thu dang pakhat nèn khân zirtir nihna awmzia a sawifahna hi an kâr cheh a ni. Hêng thawnthu pahnihte hian zirtir nihna chu mit thar nêna khawvêl thlirna a ni tih an tilang a, a tirah chuan fiah vak lo mah se, Isuan min hruaina apiangah chuan kan kal zêl mai tûr a ni.

Eng kawngahte hian nge, “Isu, Davida Fapa, min khawngaih rawh?” tiin i lo au ve tawh le? Chutia i auh chuan eng nge lo thleng a, chu i thil tawn atang chuan eng nge ni i zir chhuah?

ZIRTAWPNI

August 23

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 572–583-a “Naupangte Mal A Sâwm” tih leh “Kawng Khat I La Bâk E” tih te chhiar ni se.

“Isua kha eng lâi pawha naupangte ngaina rengtu a ni. Naupang chhia mai an la nihna anga mi an khawngaih theihna leh an rilru an hawn zauna, thil dangin a la tihchingpen loh an hmangaihna rilrute chu a lâwm êm êm thîn. An hmûi thianghlim tak atanga lo chhuak fakna thu lâwmawm takte chu a bengah rimâwi tak ang a ni a, mi vervêkte leh verther tak takten an nêk chêp châng pawha a rilru tihahdam sawng zawng thîntu a ni bawk. Chhandamtu hian a kalna hmun apiangah a hmêl lan dân ngainatawm tak, a ngilneihna leh zâidamna te avângin naupangte ngainat leh rin a hlawh thîn a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 511.

“He rorêltu tlangvâl anga dinhmun sâng tak luah leh sum leh pâi rohlu tam tak neite tân hi chuan, Krista zui tûra neih zawng zawng han kalsan tawp mai chu châna

nasa tak ni dâwnin a lang a. Mahse, chu chu a zirtir ni tûr zawng zawngte tih ngei tûra ruat a ni miau bawk si. Hemi zâwm lotute chu zirtir atân pawm theih an ni lo va. Mahni inpêkna hi Krista zirtirnate laimu chu a ni tlat. Mihringte hi anmahnin an lo lawm avânga an nun pum pui tichhe vek thei thilte lak ata lâk hran tawp mai loh chuan chhandam a ni thei dâwn si lo va; chuvâng chuan, tawngkam khauh tak leh thuneihna nei ang taka an zawm tûr thute puanchhuah a tûl fo thîn a ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, p. 523.

Sawi ho tûrte:

1. In fate/naupangte leh in tleirâwlte kha Krista nèn leh kohhranhote nèn inzawmna nung an neih reng theih nân engtiang kawngtein nge in tanpui theih ang?

2. Mi thenkhat chuan sum leh pâi an ngaihtuah lêm loh thu an sawi thîn a. Mahse, an ti ve mai mai a ni. Mi tin hian sum leh pâi kan ngaihtuah theuh a; tin, chu chu thil sual a ni ngawt hran chuang lo bawk. Chuti a nih chuan, eng chinah nge buai lo awm ta thîn ni a, eng vângin nge Kristian tha takte chu—an hausa emaw, an rethei emaw pawh ni se—sum leh pâi thu-ah hian an fimkhur hle a tûl?

3. Isua hian “Eng thil nge tihsak che ila min tih?” tiin zâwt che se la, engtin nge i chhân ang?

4. Marka 10:43–45-a kan hmuh Isua thil sawi hi ngun takin han ngaihtuah leh la. Hetiang hian engtin nge i nun theih ang? Engtin nge mi dangte rawngbâwlsaka awm ni lovin, mi dangte rawngbâwlsaktu zâwk nih dân kan lo hriat theih ang? Chutiang nun chu mi dangte nêna kan chên honaah leh thil tih honaah engtin nge kan lan chhuahthir theih ang?

Zirlâi 9*August 24–30***Jerusalema Inhnialnate****SABBATH CHAWHNU**

Chhiar tûrte: *Marka 11; 1 Lalte 1:32–48; Zakaria 9:9, 10; Isaia 56:7; Jeremia 7:11; Marka 12:1–34.*

Chângvawn: “**Tin, tawngtâia in din hun apiangin tu chungah pawh thu paw eng emaw in neih chuan ngâidam rawh u; in Pa vâna mi pawhin in bawhchhiatnate chu a ngaihdam theihna tûr che u-in**” (*Marka 11:25*).

Marka 2-ah leh 3-ahte khân (zirlâi pathumna en la) Isua leh sakhaw hruaitute inhnialna panga kan lo hmu tawh a. Tûn kêr zirlâi hi chu Isuan Jerusalem a rawn thlen hnu niin, hemi tumah phei hi chuan sakhaw hruaitute nêh bawh hin vawi ruk zet an inhnial leh a ni. Khân an inhnialna hmasa pangate kha Isuan he leia rawng a bâwl tan tîrh lama thleng a ni a. A hnahnûng parukte erawh hi chu a rawngbâwl tâwp dâwn hnaih lama thleng a ni ve thung. Hêng an inhnialna hlâwm hnihte hian Kristian nuna thil pawimawh tak tak tak min zirtîr ve ve a. Isua zirtîrnate hian—an inhnialna thu chu inang lo tak tak ni tho mah se—ringtute chu rinna kawnga thil pawimawh tak takah leh an ni tin nuna an zawm tûr thil tangkâi chi hrang hrangah inkaihhruaina a pe a ni.

Sakhaw hruaitute hi Isua chapchâra, hnial danga hneh tûrin an rawn kal thîn a ni ber a; mahse, an hlawhtling ngâi hauh lo thung. Tûn kêr zirlâiah hian miten Pathian an dodâl thin chhante hriat tumin kan zir ang a; tin, Thlarau sâwmna hnartute thinlunga thu sawi tûr leh a pâwnga puia Pathian an dodâl ngawtna rilru chu an dah bo

theih nân engtin nge kan tanpui theih ang tih pawh kan ngaihtuah ho bawh dâwn a ni.

Marka 11-ah hian Kalhlên Kût (March–April) hmang tûra Jerusalema Isua a kal thu kan hmu a. Marka 11–16 hian chawlhkâr khat chuang hret chhûnga thil thleng hrang hrangte sawiin, a hun chhûng a rei lo naa, a sawi chipchiar hle thung. Marka bung hmasa lam 10-te hian kum thum leh a chanve vêl chhûnga Isua thiltihte min hrilh a. A hun hnahnûng lam chawlhkâr khat chhûng vêl leka thil thlengte sawi nân erawh bung ruk zet a hmang si hian hemi chhûnga thil thlengte hi a pawimawh hle a ni tih a tilang.

SUNDAY*August 25***Ropui taka Jerusalem luh thu**

Marka 11:1–11 leh Zakaria 9:9, 10 chhiar la. Hetah hian eng thil nge thleng?

He thawnthua a chanve vêl hi chu Isuan Jerusalema a luhna tûr sabengtung la tûra a zirtîr pahnihte a tîrh chanchin a ni a. Chumi chanchin mai chauh chu ni si, sei angreng taka Markan a lo ziak hi eng nge a chhan ni ang?

A chhâna pahnih a awm a. A hmasain, hei hian zâwlnei a nihna anga a thiltihteihzia a lantîr a, Jerusalema a luhna hi a tihzahawm leh zual sawt bâkah, chu chu Pathian duh zâwng tak a ni bawh tih a târ lang. Pahnihnaah chuan, he thawnthua a chanve hma lam hi sabengtunga chuang lal chu Jerusalem khawpui chhûngah a luh thu inziahna Zakaria 9:9, 10 nêh a inzawm a. Sebengtung chungah Solomona a chuang a, Jerusalem a lût (*1 Lalte 1:32–48*) kha min hriat chhuahtîr bawh. Kan hriat angin, Adonija

khân lalthutthlêng luah ngei a tum a; mahse, chu chu Davidan a lo hriatin a rang thei ang bera Solomona lallukhum khumtîr a nih theih nân thupêk a chhuah nghâl chûk chûk a nih kha.

“Krista pian hma kum zanga vêlah zâwnei Zakaria khân Israel-te Lal lo kal tûr thu a lo sawi lâwk a. He hrihlâwkna hi tûnah a lo thleng famkim dâwn ta. Hun rei tak chhûng lal a nihna anga châwimâwina lo hnâwl tawh thîntu kha tûnah chuan Davida lalthutthlêng luahtu tûr dik tak a nih ang ngeiin Jerusalema a lo lût ta a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 633.

Jerusalem hi tlâng chung a awm niin, tuifinriat zâwl atanga teha ft. 2,400 vêla sâng a ni a (a meter zâwng chuan chuan mt. 740 vêl a ni). Isua hun lâia mihring awm zât hi 40,000–50,000 vêl an ni mai thei a; mahse, Kalhlên Kût lâi chuan hei âi hian an tam daih thîn ang. Khawpui zau zâwng chu tîn (acre) 250 hmun vêl a ni a; mahse, hemia tîn 37 vêl zet hi Pathian biak in tlâng (temple mount) an tih chuan a awh thung. He Pathian biak in leh a tualzâwl vêl hi Jerusalem khawpuia a langsâr leh ropui lâi ber a ni nghe nghe.

Isua hi khawchhak lam atangin a lût a, Olive tlâng atanga rawn chhukin Pathian biak in tlâng rawn pawhtu Rangkachak Kawngka (tûnah chuan he kawngka hi leirawhchanin an ping phui vek tawh a ni âwm e) an tih chu a rawn pal tlang a. A lo lût an hmuh hian khawpuia mi zawng zawng chu an sahâwk a ni ber mai, a chhan pawh a thiltih hian awmze ril tak a nei tih an hre theuh si a. Isua rawn zuitute chu *hosanna* tiin an au rual tuar tuar mai a. A tîr takah chuan “hosanna” tih hi “tûnah chhandam rawh” tihna niin, a hnu zêlah erawh “Pathian chu fakin awm rawh se” tihna atân an lo hmang ta a ni.

Inthup rih hun, Maka lehkhabu pum pui deuhthawa Isuan a zawm luih hrâm hrâm kha a lo ral ta a. Tûnah

chuan lalten an lo tih thin dân ang chu tiin, ûalâu takin Jeruselah a lût ta a ni. Pathian biak inah chuan a lût pheih nghâl a; mahse, a luh hun hi tlâi lam a nih tawh avângin a hawi kual thuak thuak a, chutichuan, a zirtîr sâwm leh pahnihte nêl Bethani lamah riak tûrin an chhuk leh ta zâwk a. Nimahsela, a tûk chu ni dang daih a ni tawh thung ang.

Sabengtunga chung a chuan hi inngaihtlâwmna entîrna a ni a. Enga ti nge chu chu ze pawimah tak, a bîkin Kristiante pheih chuan kan neih ngei ngei tûr a nih? Kraws ênga chhuan tûr kan neih chu eng nge ni?

THAWHTANNI

August 26

Theipui hau hlum leh Pathian biak in then fâi thu

Marka 11:12–26 chhiar la. Hemi tuma thil thleng hi eng nge ni a pawimawhna êm êm awm?

Hemi zîng hian Isua chu Jerusalem atanga kilometer thum vêla (mêl 2 vêl) awm Bethani khua atangin a lo kal a. A ril a tam hle a ni ngei ang. Kawng bula lo ding theipui kûng pakhat, a hnahte pawh duah hluah mai chu râlkhat atangin a va hmu a. A rah tlêm azâwng tal a awm hlauh beiseiin a va pan hnâi a. A thiltih hi rûkru anga ngaih tûr a ni lo ang, a chhan pawh Thuthlung Hlui dân ang chuan mi tu pawhin tâmhnêm atân a thenawmpa buh hmuna mi emaw, a grêp huana mi emaw a ei thei tih a ni (*Lev. 19:9, Lev. 23:22, Deut. 23:25*). Nimahsela, Isua hian theipui rah pakhat mah a va hmu ta si lo va, a thinrim chuan, “Tûn achinah kumkhua in i lakah tu ma’n rah ei tawh suh se” (*Marka 11:14*) tiin a hau ta a. He a thiltih dân hi a makin, Isua tih atân pheih chuan inhmeh lo hle. Hetiang a nih lâi

hian, hemi hnua thil lo thleng zui pheh hi chu a mak leh zual khawp mai.

Chu chu inthâwina atâna hman tûr ran chi hrang hrangte an lo zawrhna (hetiang tih phalna petu chu Kaiapha kha a ni an ti), Jentel-te tualzâwl an tih hmuna thleng a ni a. Chûng thil zualtute chu Isuan a hmuhin a hnawt chhuak vek a, a hnawh chhuah chhan pawh thâwm bengchheng eng mah awm lova Pathian chibai bûkna kalpui leh a nih theih nân a ni. A thiltih hian Pathian biak in enkawltute thin a ti-ur hle mai.

Mahse, an thiltih tenawm tak avânga anmahni zilhhau nân hian Thuthlung Hlu thu pahnih la chhuakin, Pathian biak in chu mi zawng zawng tân—Jentail-te pawh tel vekin—tawngtâina in a nih tûr thu (*Isa. 56:7*) sawi ta piap piap mai a. A la duh tâwk mai lo, anni sakhaw hruaitute erawh hi chuan suamhmangete tawm khâwmna pûkah an siam ta zâwk niin a sawi baw (*Jer. 7:11*).. Tichuan, hemi tlâi ni tlâk dawn hnâiah hian a zirtirte nân Jerusalem chu an chhuahsan leh ta rih a ni (*Marka 11:19*).

A tûkah chuan Jerusalem lamah baw an chho leh a (*Marka 11:20–26 chhiar ang che*), zirtirte chuan kawng kama ding theipui, Isuan a hauh kha a zung chawpin a lo tawih vek tawh tih an hmuhin mak an ti hle mai. Chutah Isuan chutiang a thleng chhan chu hrilh fiahnin, chumi hmang chuan tawngtâina leh ngaihdamna chungchângah zirlâi pawimawh tak a zirtir pah nghâl ta a ni. Eng nge a awmzia chu ni le?

Hêng thawnthu pahnihte hi Marka ziaka kan hmuh fo thawnthu inluh thelh (zirlâi 3-na kha en leh la) pali-na a ni a. Hetiang thawnthu-ahte hian mi inang pahnihin thil inkalh tlat an tih chanchin emaw, mi inang lo tak pahnihin thil inang tak an tih ve ve si chanchin emaw kan hmu thîn. Chutiang chuan, theipui hau reh thu leh Pathian biak

in then fâi thu pawh hian inzûlna a nei a. Isuan theipui a hau hlum leh biak in a thian fâi hi thil inkalh tlat a ni a. Nimahsela, thil runthlâk tak ni zâwk chu sakhaw hruaituten Isua tihhlum tuma an phiar tûr hi niin, chu an thiltih chuan Isuan a rawn tihfamkim tâk temple rawngbâwlina hi a titâwp dawn a ni.

**I nuna eng thilte kha nge Isua tlen fâi ngâi ni hlawm?
Chu chu engtin nge a lo thlen ang?**

THAWHLEHNI

August 27

Tu thuin nge hêng thil hi i tih?

Marka 11:27–33 chhiar la. Sakhaw hruaituten Isua hnêna zawhna an thlen chu eng nge ni a, chu zawhna chu engtin nge Isuan a lo chhân?

Isuan biak in a then fâi zawh tûkah chuan biak in tualah baw hian sakhaw hruaituten Isua rawn chapchâr lehin, a hma nia a thiltih kha tu thua ti nge a nih tih an zâwt a. Hetia an zawh chhan hi thu dik an hriat duh vâng ni lovin, man dan tûr remchâng an zawng a ni zâwk. Pathian thua ti nia a insawi chuan, thingtlang chhuak mistiri mâwl ve maiin chutiang thuneihna chu a nei thei lo ang tiin an âwihsak dawn chuang lo va. Mihring thua ti nia a insawi a nih pawhin, mi â tiin an an hnâwl tho tho baw ang.

Nimahsela, an thang kam hi Isuan a hmu thiam vek a; chuvâng chuan, an zawhna pawh amahin anmahni a zawhna an chhâng a nih chauhin a chhâng dawn tih a hrilh sa a. A zawhna chu Baptistu Johana baptisma kha Pathian thu nge ni a, mihring thu zâwk tih a ni. Chu ve leh, anmahni zâwk hi Isuan a thangah a lo phih âwk tawh reng zâwk a ni tih an hre chhuak a. Pathian thu a ni an

tih chuan, Isua hian “Enga ti nge a thu in âwih si loh?” tiin a zâwt ngei dâwn a. A leh lamah, mihring thu ti ta se, mipui an hlau baw k si. Chutichuan, dâwt sawiin, “Kan hre lo” tiin a chhâng ta ringawt mai a. Hei hian Isua pawh an zawhna chhân duh loh theihna remchâng a siamsak ta hlauh a ni.

Marka 12:1–12 chhiar la. Isuan an zawhna a chhan duh loh hnua thil a sawi chu eng nge ni? A tehkhin thu sawi hian eng nge ni a entîr?

Isua hian grêp huan, a neitu leh grêp huan nei hawhte chungchâng tehkhin thu a sawi a. Isua tehkhin thu sawi hian Isaia 5-a kan hmuh grêp huan tehkhin thu, Pathianin an rinawm loh avânga Israel mite thiam loh a chantirna nêh khân inanna thui tak a nei. Hetianga a inanna hi mi tinin an man thiam vekin a rinawm a, a bîkin, sakhaw hruaitute phei hi chuan an hre thiam leh zual hle ang.

He tehkhin thua thil thleng hi a mak danglam ngawt mai: huan enkawl hlawhtute chuan an grêp rah tharte chu a ram neitu hnênah hian zu pe duh miah lova maw le! Pêk chu sawi loh, a chan âi la tûra a tirh a chhiahhlawhte chu thenkhat an lo vêl a, thenkhat dang chu an lo tihlum baw k a. A tâwpah, ama fapa duh lâi ngei chu, an lo zah ngei beiseiin a va tîr ve leh a. Mahse, an lo zah chuang rêng rêng lo. “A fapa pawh hi lo that ila, tichuan, grêp huan hi kan ta a ni mai dâwn alâwm” tiin an ngaihtuah a. An ngaihtuahna hi a makin a âthlâk ngawt mai; chuvâng chuan, an chung a hremna thleng ta pawh hi an chan tâwk chiah rêng a ni.

Isuan he tehkhin thu hi a sawi chhan chu sakhaw hruaitute hnêna vaukhâna urhsûn tak pêkna atân hman a duh vâng a ni a. An kawng zawh mêk chu a hmuh chian êm avângin inlam lêt thuai se a duh hle. Chumi êng atang chuan he a tehkhin thu sawi hi hmangaihnaa khat

vaukhâna a ni tih a lang a. An tân hian insiam thatna, an chung a rorêlna lo thleng tûr chu lo pumpelth nân khua a la tlâi lutuk lo. An zînga thenkhat hi chuan an sualte simin an insiam tha ang a, Isua pawh an pawm baw k ang. Chutih lâiin, insiam tha miah chuang lo tûr pawh an awm tho baw k.

NILAINI

August 28

Sawrkâr lakah leh Pathian laka kan batte

Marka 12:13–27 chhiar la. Hetah hian eng thil nge thleng a, Isuan thutak a lo hrihthe chu eng nge ni?

Sakhaw hruaitute hian Rom ram awptu lakah emaw, Juda mipuite lakah emawa thiam loh an chantîr theih nân a insawi awhna tûr zawhna dang an zâwt leh ta a. Hemi tuma an inhnialna thupui hi chu chhiah châwi leh châwi loh chungchângah a ni ve thung. Hetih lâi hun leh hmunah hi chuan chhiah pêk duh loh chu Rom sawrkâr laka helna nia ngaih niin, dân bawhchhiatna paw i tak a ni.

Isuan Kaisara thilte chu Kaisara hnênah pêk mai tûr a ni a, Pathian thilte pawh Pathian hnênah pêk ve leh mai tûr tia a chhâng hian an thang kamah aw h a pumpelhtîr hlauh mai a. Chu mai bâkah, sawrkâr laka ringtute mawhphurhna chin pawh Chiang deuh takin a sawi nghâl baw k. “Rom sawrkâr enkawl leh vênhimna hnuaia awm a nih miao avângin chu sawrkân hnuaiah chuan an intulût tûr a ni a, Pathian laka an mawhphurhna nêh a inkalh lo a nih chhûng chuan sawrkârin a phût thilte chu an ti mai tûr a ni baw k. Nimahsela, an chênna ram dânte chu tha taka zâwm tûr an nih rualin, an rinawmna hmasa ber erawh Pathian hnênah an pe zêl tûr a ni.”—Ellen. G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 671.

Hemi zawha an hnialpuite chu Sadukaite an ni ve thung a, an inhniaalna pawh mitthi thawh lehna chungchângah a ni. Sadukaite chu puithiam pâwl niin, Mosia lehkhabu pangate chauh hi Pathian Lehkha Thu (Bible) atân an pawm a. Hêng lehkhabu-ahte hian mitthi thawh lehna chungchâng eng mah ziah a nih loh avângin mitthi thawh lehna hi a thlen an ring lo. Isua hnêna thawnthu an sawi hi a tak tak ni lo, Isua ngaih dân hriatna atâna an phuahchawp mai a nih a rinawm a. Unau mipa hlir pasarihin nupui atâna hmeichhe pakhat an inrochun chhâwn zêl chanchin a ni. Mosia dânah chuan, fapa pakhat mah nei lova mi a lo thih chuan, an chhûngkua ro leh thil neihte humhim zêl a nih theih nân, a nupui thihsan tâk chu a unaupain a rochun ang a; tichuan, an pahnih inkâra lo piang chu dân ang thlapa a unaupa thi ta fa angah ngaih tûr a ni ang (*Deut. 25:5–10*).

Sadukaite hian, thawh lehna thurin sawi nêp tum rân chungin, chu hmeichhia chu thawh leh hunah chuan tu nupui zâwk nge niin tiin an zâwt ta khauh mai a. Mahse, Isuan an tum a lo hria a, heti hian kawng hnih—Pathian Lehkha Thuin a sawi chu sawi chhâwngin leh Pathian thiltihtheihna ropuizia sawiin a chhâng let ve ta a ni. A hmasain, thawh lehnaa Pathian thiltihtheihna chu a sawi phawt a, vânramah chuan nupui pasal inneih a awm dâwn tawh loh thu pawh a sawi bawk. Tichuan, thawh lehna thurin hi Exodus 3:1–22 thu, Pathianin amah chu Abraham te, Isaaka te leh Jakoba te Pathian a nih thu a sawina hi tanchhana hmangin a dikzia a sawi leh ta bawk a. Isua ngaih dân chuan, hêng chângten an sawi awmzia chu, Abrahama te, Isaaka te, Jakoba te kha an tho leh vek dâwn tihna a ni. Pathian chu Abrahama te, Isaaka te leh Jakoba te Pathian a nih si chuan, tûnah hian thi rih mah se, thlânnah an awm reng thei lo ang.

**Mi tu emawin, “Pathian thiltihtheihna i hria em?”
tiin zâwt ta che se la, eng nge i chhâna ni ang a, enga ti
nge chutiang chuan i chhân ang?**

NINGANI

August 29

Thupêk ropui ber chu

**Marka 12:28–34 chhiar la. Lehkha ziaktute zînga mi
a thian pakhatin zawhna ril tak a zawh chu eng nge ni a,
Isuan chhâna pahnih a lo pêk chu eng nge?**

Chanchin Tha Marka ziak kan zir tawh chinah khân sakhaw hruaitute zînga a tam zâwk hi chu Isua hmêlma, Isua dodâltute an ni hlawm a. Hei hi Jerusalemah phei chuan dik leh zualin, Juda sakhaw biaknaa a laipui ber Pathian biak in enkawltu leh inkhâwmna hotute nêp pawh an inhnia hrep nghe nghe a nih kha. Chutiang chu a nih avângin, lehkhaziaktu ni ve thovin a lehkhaziaktupuite leh Isua inhnia lâl lo ngâithla a, Isuan a chhân dân a lo lawm êm êm mai hi chu a huaisenthlâk bâkah, a rilru ngilthlâk khawp mai bawk—mi zawng zawngin Isua an huat rawn emaw tih mai tûr a ni si a. Isua hi tanin khawngaih viau pawh ni se, lo inthiar fihlîm daiha, râlkhat atanga lo thlir mai a awl khawp ang. Mahse, chutiang chuan a ti lo.

Lehkhaziaktu'n thupêkte zînga a pawimawh ber hriat tuma a zâwt hian sakhuanain a tum tak hriat a duh tih a tilang a. Isua chhâna erawh a fiahin a Chiang hle. Juda sakhaw thurin, *Shema* an tih mai, Deuteronomi 6:4, 5 thu hi a la chhuak a. Thupêkte zînga a ropui ber chu thinlung zawng zawng, thlarau zawng zawng, rilru zawng zawng Pathian hmangaih—i pum puia Pathian i hmangaih a ni. Isua hian a zawh bâk pawh sawiin, thupêkte zînga

pawimawh ber dawttu pawh a hrilh nghâl bawk a. Chu pawh chu Thuthlung Hlui thu tho, Leviticus 19:18-a “Nangmah i inhmangaih ang bawkin i thenawm khawvêngte pawh hmangaih ve rawh” tih thu hi a ni.

Mi thenkhat chuan hmangaihna tûr hian thu inpêk ngawt theih a ni dâwn em ni tiin an ngaihtuah thîn a. Mahse, Deuteronomi-a kan hmuh thupêk hi a ziah lâi hun leh hmuna chêngte hnam zia kan thlîr chuan a fiah deuh kuar thung. He thu hi pâwl pahnihte inkâra inremna thu an ziah atanga lo kal niin, “hmangaihna” tih thumal hian inremna thuthlungin a phûtte laka rinawm, tha taka hlen chhuak tih a kâwk a. Chuvângin, pâwl pahnihte inkâra inhmangaihna thûk tak a awm thu chu pha lo mah se, chu rinawmna chu thiltih hmanga lantîr tûr a nih thu a sawi ber.

Lehkhaziaktu hi a rilru a ngîlin, Isuan a chhâna fiahzia leh hriat thiam awlsamzia pawh a hmu a, a pawm thlap a ni tih pawh a sawi nghe nghe. Hetih lâi hian sakhaw hruaitute dangte chuan an lo ei lo hle ang tih a chiang a, an zîng mi ngeiin Isuan a chhâna chu thu dik tak a ni tih a puang mauh mai bawk si. Isua pawhin lehkhaziaktu'n chhâna a pêk chu a fing hle a ni tih a nemnghet a, Pathian ram a hlat lo a ni tih pawh a hrilh nghâl bawk. Hlat lo a tih hi a chhûngah a awm tawh e a tihna chu a ni lo va. He lehkhaziaktu hian a la mamawh chu Isua hi tu nge a ni tih hriat leh, chumi hnua zui a ni—rinna kawngah ke pên leh zêlna a la nei tihna a nih chu.

Engtin nge Pathian hmangaih dân leh keimahni ang bawka kan thenawm khawvêngte pawh hmangaih ve dân kan lo hriat theih ang? Enga ti nge kraws hi hêng thupêkte kan zawm theihna tûra thil pawimawh êm êm a nih?

ZIRTAWPNI

August 30

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk pp. 645–680-a, “Boral Tûra Thiam Loh Chang Mipuite” tih te, “Temple Then Fâi Lehna” tih te leh, “Inhniaalna” tih te chhiar ni se.

“Kristan ama thiltihtheihna hmanga a siam ngei thing ânchhia a lawh ta mai hi kohhran zawng zawng leh Kristian zawng zawng hnêna vaukhâna a ni a. Mi tu mahin Pathian dân hi mi dangte chung a dik lo taka ti chungin an zâwm thei lo. Nimahsela, Krista khawngaihna nun, mahni hmasialna tel miah lo ang kha nun chhuahpui si lo mi tam tak an awm a. Kristian tha ber ber nia inngâite mi thenkhat ngei pawh hian Pathian tâna rawngbâwna chuan eng chin nge a huam tih a hre miah lo nia! Anmahni lâwmna tûr tâwk chauhin ruahmannna an siam a, chutiang chuan an zir thîn bawk. Anmahni chauh inngaihtuah rân chungin thil an ti thîn a. Hun pawh hian anmahni tâna an hmang a nih chauhin hlutna neiah an ngâi bawk. An thiltih zawng zawngah hei hi a rilru luahtu ber a ni a. Mi dangte tân ni lovin, anmahni tân chauh rawng an bâwl thîn. Pathian chuan khawvêlah hian mahni hmasialna tel miah lova rawngbâwl tûrin a dah a. A theih dân kawng awm apianga an mihringpute tanpuitu ni tûra a siamte an ni. Nimahsela, anmahni hma khua chiah an ngaihtuah avângin thil dang an hmu thei thîn lo va. Mi dangte nêna inpawhna tak tak an nei lo. Chuvângin, mahni tân chauha nungte chu theipui kûng hna duah tha tak, rah erawh chhuah miah si lo ang an ni. Biak inah inkhâwmin Pathian chibai bûkna thil chi hrang hrang chu an ti ve tho naa, sual simna leh rinna an nei si lo. A langa mâwiin Pathian dân an châwisâng a; thuâwihna erawh an tlachham hle bawk si. An sawi angin eng thil mah an ti ngâi lo. Kristan theipui kûng a hauhna tawngkamah hian

takna tel lo, a der maia thiltih a huatzia a tilang a. A langa a pauva thil sual titute hi Pathian rawngbâwltu nia inchhâl, mahse Pathian ropuina atâna rah chhuah chuang miah si lote âi chuan an sual nêp zâwk a ni tiin sawi.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 650.

Sawi ho tûrte:

1. Kristan Pathian biak in a then fâi dân leh a thiltih awmzia kha ngaihtuah la. A tih ang kha tûnlâi kan kohhranah pawh hian tih ve a tûlna lâi a awm thei ang em? A awm a nih chuan engtiangin nge kan then fâi ang?

2. Chanchin Tha bu pali-ahte hian Isuan Pathian Lehkha Thua (Thuthlung Hlui) inziakte a sawi chhâwng fo a; tin, a lo thlen famkim ngei a tûl thu pawh a sawi thîn baw. Hei hian kan rinna kawnga Bible thute a pawimawh dân engtin nge min hrilh? Mi thenkhat chuan Pathian Lehkha Thute (Bible) hi hmân-lâi miten Pathian chungchâng—Pathian hi tu nge a nih, engtiangin nge thil a tih thîn—an ngaih dân mai ni-ah an ngâi a. Eng vângin nge chutianga Bible thuneihna sawi nêp tumna chu huaisen taka kan hnâwl ngam a ngaih?

3. Kohhran thuneihna tûr chin leh sawrkâr thuneihna tûr chinah hian ramri kham fel tak a awm thei ang em? Marka 12:13–17-a Isua thu sawiah hian kohhran laka kan bat chin leh sawrkâr laka kan bat chinte kan lo hriat thiam theihna tûr thu pawimawh eng nge awm?

4. Bible-a thawh lehna chungchâng ziahna chângte hi chhiar la. Eng vângin nge he thurin hi kan rinna, a bîk takin thih hnu chungchâng kan pawm dânah pheh hi chuan a pawimawh êm êm ni?

Zirlâi 10

August 31–September 6

Ni Hnuhnûngte

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tûrte: *Marka 12:41–44, Marka 13:1–32, Daniela 9:24–27, Daniela 7:25, 1 Thessalonika 4:13–18.*

Chângvawn: “**Chutih hunah chuan Mihring Fapa hi thiltihtheihna nasa tak leh ropui nasa tak nêp chhûm zînga lo kal an hmu ang. Chumi hunah chuan vântirhkohte chu a tîr chhuak ang a, a thlante chu kâwl kil li ata—lei tâwp atanga vâp tâwp thlengin—a lâwr khâwm ang**” (*Marka 13:26, 27*).

Tûn kâr zirlâi hi Marka 12 tâwp lama kan hmuh thawnthu tâwitê, Isuan hmeithâi pakhat thil tih chungchâng thu pawimawh êm êm a sawina nêp khân a intan a. Mahse, tûn kâr zirlâia a tam zâwk hi chu Jerusalem biak in tihchhiat a nih tûr thu leh thil thleng tûr dangte a sawina Marka 13 chhûnga mi a ni hlawm thung. Hemi bung hian, Matthaia 24 leh Luka 21 te ang bawkin Jerusalem a la tlûk tûr thu leh chumi hnua thil thleng zui tûrte chu min hrilh a, chu mai ni lovin, tâwpna hun thlenga khawvêl awm dân tûr pawh min hrilh vek baw.

Marka 13-in chiang taka a sawi chu, he hrilhlâwkna hian a puangtu zâwlnei Isua hun atanga tâwpna hun, Isua lo kal lehna thleng a huam tih hi a ni a. Hetianga hrilhlâwkna hi thlang famkim tawh a awm a, thleng famkim mêk a awm a, tin, nakîna la thleng famkim tûr pawh a awm baw tihna a ni) tia hriat niin, hrilh fiah dân

dang—hrihlâwkrate hi a thleng fel vek tawh (preterism) tih emaw, nakina la thleng tûr vek a ni (futurism) tih emaw te chuan a inkalh hle.

Marka ziaka kan hmuh Isua tehkhin thu tam takte ang bawh hian, hetiang thu Lalpan a sawi chhan pawh hi a zirtirten a thil sawi awmzia an hriat thiam loh vâng emaw, zawhna an neih vâng emaw a ni a. Hêng an zawhnate emaw, an thil hriat thiam lohte emaw hian Isua hi Kristian nun leh thil tawn atâna pawimawh êm êm thutak zirtirna remchâng a siamsak ta hlauh zâwk a ni. Isua hian nakina thil lo thleng tûrte a lo sawi lâwk a ni ngawt lo va, hmânlaia huna a zirtirte leh tûnlâi huna a zirtir keiniho pawh fiahna lo thleng mai tûrte hmachhawn dân tûr min zirtirna pawh a ni nghâl bawh tih i hre reng ang u.

SUNDAY

September 1

Thawhlâwm atân dâr tangka der pahnih

Marka 12:41–44 chhiar la. He hmeithâi hian thawhlâwm atân eng zât nge a pêk a, chumi chungchâng chu engtin nge Isuan a sawi?

Jerusalem biak in kha a mâwiin a ropui hle mai a. Jerusalem khawpui mâwitu ber pawh a ni nghe nghe. A sakna lung lah a hrawl hlawm khawp mai a, thenkhat phei chu ton za chuang chuanga ritte a ni. Tin, a chher dân leh an rem dân pawh an uluk êm êm tih a hriat a, tûnlâi hun thlenga mite mak tih a la tling. Kum B.C. 20 vêlah khân Herod Ropuiian he biak in hi sa thain a zauh a, chu mai ni lovin, a dinna tlâng pang pawh lungin a rem chhuak vek bawh. A hna hi a hautak hle a ni ang, A.D. 60 thleng pawh khân an la thawk a ni an ti.

He biak inah hian mi tam takin thawhlâwm an rawn keng thîn a, chûng thawhlâwm an rawn kente chu biak in sira “Hmeichhiate Tual” an tiha thawhlâwm bâwm an hûnah chuan an thlâk thîn a. Hemi hmunah hian Isua chu thu-in, hmeithâi pakhat a lo kal a, dâr tangka dere pahnih a thlâk lâi chu a lo hmu a ni. Hmeithâi thawhlâwm thawh hi patlingin nilênga hna a thawha an hlauh zât, *denarius* hmun sawmthum leh pahniha then hmun khat ang vêl chauh a ni a. Chuvâng chuan, a tlêm tham hle tih a chiang.

Amaherawhchu, a thawhlâwm thawh hian Isua thinlung a khawih tlat mai. Mi hausate chuan tam tak tak an rawn thlâk a; mahse, engtin mah a lo fak lêm lo. Chutih lâiin, he hmeithâi thawhlâwm hi chu a fak lo thei lo thung a. Mi dang zawng zawng âia tam a pe a ni a ti hial. Engtin nge chutiang chu a nih theih? Mi hausate chuan a neiha chuang liam an pe a, he hmeithâi erawh hi chuan a neih chhun liau liau an pe thung. Mi hausate chuan an thawh bâng pawh an la nei teuh a, he hmeithâi erawh hi chuan a intunnun ve-na tûra a lo khâwl khâwm sa a pe vek a ni. Chutiang chu a nih avângin a thilpêk hi a ropui ta bik êm êm mai a, pawisa a nihna anga a hlutna chu tlêm tham hle mah se, Isua ngaihah chuan a thawh tam ber tho tho a ni.

He thawnthu-ah hian Pathianin min pêk kan sum leh pâi, kan thil neihte kan lo enkawl dân tûr chungchângah zirlâi ril tak kan hmu a. Pathian hna thawhna atâna thawhlâwm kan thawh duhna hi hruaitute thil tih dân leh khawsak phungah a inngat tûr a ni lo. Isua hun lâia puithiam, Pathian biak ina rawngbâwltute kha an soal hlawm hle mai a; mahse, anni soal avânga thawhlâwm thawh ui tûr chuan Isuan tu mah a fuih ngâi lo thung. Sakhaw hruaitu soal tak tak an awm a nih ngâi chuan,

hetih hun lâia mite hi a sual ber zînga mi an ni nghe nghe ngei ang (Kaiapha te, Anna te kha kha ngaihtuah la). Hêng mite sualzia hi Isua khân a hre Chiang lutuk tlat.

Sakhaw hruaitute hian Pathian duh dân anga mite thawhlâwmrawn thawh khâwm lo hman kawngah mawhphurhna pawimawh leh thianghlim tak a nei a ni tih hi chu a dik reng a. Nimahsela, dik tak leh thianghlim taka an hmang lo a lo nih pawhin, Pathian ram zauh zêlna atâna thawhtute chuan he hmeithâi ang hian, malsâwmna an dawng tho dâwn a ni.

Kawng leh lamah, hruaituten kan duh loh zâwng an tih avânga sâwma pakhat emaw, thawhlâwm emaw kan lo pe hreh mai a nih chuan, Pathian chung a kan lâwm avânga pe ni lovin, hotute thil tha tih avâng pe zâwk kan ni tihna a lo a ni daih zâwk dâwn a. Chutiang rilru put chu awl viau mah se, a dik hauh si lo a ni.

He thawnthu hian Lalpa hna thawhna atâna thawhlâwm kan thawhna kawngah kan rinawm a pawimawhia engtin nge min hrilh?

THAWHTANNI

September 2

Lung pakhat pawh tihchim loha intiang a awm lo ang

Marka 13:1–13 chhiar la. Engtin nge zirtîrte hian Isuan temple chhiat tûr thu a sawi chu an lo dawnsawn? An zawhna Isuan a chhân dân hi eng nge ni a awmzia?

Nimin lama kan sawi tâk ang khân Pathian biak in leh a tual vêl hi a ropuiin a mâwi êm êm mai a. Juda-te chanchin ziaktu Josephus-a sawi dânin a chhim lam sira awm Royal Portico chuan ban 162 ngawt a nei a, chûng bante chu patling pathumin kut insuih zawm veka an pawm tâwk vêla lian a ni (*Antiquities*, 15.11.5 §§413–414).

Mahse, hêng zawng zawng hi tihchim vek a ni dâwn tih Isuan a sawi a. Hetiang in lian leh ropui, nghet leh mâwi êm êm baw si *tihchhiat vek a ni dâwn* tia a han sawi hi a lo ngâithlatute tân chuan khawvêl tâwpna tûr nia lo ngaih loh rual a ni lo ang.

“Hetia Kristan Pathian biak in mâwi leh ropui êm êm mai a han hmuh hian a rilru-ah a sawi chhuah rem si lo eng nge awm ang le? A hmaa awm biak in chu a mâwi êm êm rêng a; mahse, lungchhe tak chungin ‘Ka hmu vek alâwm’ tiin a sawi tlat mai. ‘In ropui tak chu a ni ngei a. A hungna bangte pawh tihchhiat rual loh a ni tih lang reng mai; mahse, ka thute hi lo ngâithla teh u: ‘Tih chim loha lung intiang rêng rêng pakhat mah a awm loh’ hun chu a lo thleng ngei dâwn a ni’ a ti.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 704.

Chutah zirtîrte chuan he Isua hrilhâwkna hi eng tika lo thleng tûr nge ni tih hriat an châk ta a. Tichuan, an zînga amah hnaih zual deuh—Petera te, Jakoba te, Johana te leh Andria te chuan a lo thleng hun tûr an han zâwt a (*Marka 13:4*). Hêng thil zawng zawng lo thlen hun tûr leh a lo thleng dâwn hnâi tawh a ni tih lo hriatna tûr chhinchhiahnate chu hriat an duh a ni.

Marka 13:5–13 thua thil mak angreng deuh kan hmuh chu, Isua hian Jerusalem chhiat tûr chungchâng sawi ta lova, kohhran din hna an thawh kawnga an thil tawn tûrte chungchâng zâwk a sawi ta daih hi a ni. Chûng an thil tawn tûrte chu a khirh nek dâwn leh nghâl niin a lang baw a.

Dik tak phei chuan, tihduhdahna an tâwk ang a, fiahin an awm ang a, an zînga thenkhat phei chu tihhlum an ni nghe nghe dâwn. Nimahsela, hêng zawng zawng hi chu tâwpna tak a la ni dâwn lo tih a hrilh a. Hêng buaina leh thil thleng râpthlâk tak takte hian a bum tûr a ni lo. Chu

bākah chuan, Thlarau Thianghlimin a hun taka an sawi tūr thute a rawn hriattir ang a, an chhūngkhat lainate leh an thiante ngei pawhin an phatsan vek hunah pawh eng nge an tih tūr an hre thei tho dāwn a ni.

Hêng Isua hrilhlāwkna thuhmahruaitea kan lo hriat reng tūr thil pawimawh tak awm chu: Pathian mite chuan buaina leh fiahna kan hlau tūr a ni lo. Eng tik lâi pawhin kan inrāring reng tūr a ni a, a chhan pawh Pathian Thlarau chuan hêng buaina kârah pawh hian min hruai zêl dāwn vâng a ni.

Isua i zuina kawnga fiahna leh harsatna i lo tawn ve tawhte chu eng nge ni? Chutiang chu i la tawng lo a nih chuan, Isua i lo la zui tak tak lo tihna a ni thei mai ang em?

THAWHLEHNI

September 3

Titiautu tenawm chu

Marka 13:14–18 chhiar la. “Titiautu tenawm” chu tu nge tih kan hriat theihna tūra Isuan insihhmuhna a pêk chu eng nge ni?

Marka 13:14-ah hian Jerusalem tlūkna chungchānga a sawia a pawimawh lâi ber chu kan hmu a. Chu mi chu “*titiautu tenawm*” tiin a sawi. Lalpa hian a chhiar apiangtin [an thil chhiar] awmzia chu an hriat a tūl thu pawh a sawi baw a. Chutichuan, hêng tawngkamte hmang hian a zirtirte chu Daniela lehkhabuin a lo sawi kha a kawhmmuh a ni. He tawngkam hi Daniela 9:27, Daniela 11:31 leh Daniela 12:11-ah kan hmu a, hemi zūl deuh tawngkam dang hi Daniela 8:13-ah pawh kan hmu baw.

Daniel 9:26, 27 chhiar la. “hriak thiha” a tih hi tu nge ni a; tin, “lal lo kal tūra” a tih hi tu nge ni baw?

Daniela 9:26-a kan hmuh “hriak thiha” tih hi Hebrai Bible-ah chuan *masiahô* tih a ni a, Mizo Bible-ah hian *Messia* (Saptawng Bible-ah chuan *Messiah*) tia dah a ni. Daniela 9:24–27 hi ngun taka kan chhiar chuan, hriak thiha a tih hian khawvêla lo kal tūr Isua Krista a kâwk tih a Chiang hle.

A nih leh, “lal lo kal tūra,” Jerusalem khawpui tichhiaa tiram vektu tūr a tih hi tu nge ni ve thung le? Jerusalem khawpui hi Rom sipai hotu Titus-a khân a lo tichhe tawh a. Chuti a nih chuan, ani kha Daniela 9:26, 27-a kan hmuh “lal lo kal tūra” a tih hi a nih hmêl riau mai. Hêng mi pahnihte hi an inzawm tawn tlat a, a chhan pawh Judaten Messia an tihhlum avānga a thungrulh nân Rom sipaiten Jerusalem khawpui hi an tihchhiat Pathianin a phal ta a ni.

Mahse, Isuan “titiautu tenawm” tia a sawi hi tu nge ni ta ang? Vānduaithlāk takin, Bible zir mi thiam tam tak chuan he tihtiauna tih hian B.C. zabi hnihna lâia Antiochus Epihanes-an Jerusalem temple a tihbawrhbāna kha a kâwk niin an ring a. Nimahsela, ani kha chu a nih hmêl si lo. Isua sawi dānah hi chuan he “titiautu tenawm” hi a tih hnu, vāna a chho hnua lo lang tūr a ni tlat mai a; chuvāng chuan, amah Krista pawhin leia rawng a bāwl hma kum zahnih emaw vêla lo awm tawh kha a nih daih a rinawm loh hle a ni.

Chu âi chuan, tihtiauna tih hian A.D. 60 chho vêla milem be mi Rom sipaiten Jerusalem khawpui an hual chhūnga an thiltihte kha a kâwk zâwk a nih hmêl a. Hual a nih hi Isuan Jerusalem khawpui tlân chhuahsan tūr hun nia a lo sawi kha niin, an tlân chhuak ta vek rêng a ni.

Isuan a lo sawi lâwk ang chiah khân Jerusalem chu tihchhiat vek a ni ta a. Hêng hrilhlâwkna zawng zawngah hian engtin nge Isua leh Bible hi an rin tlâk a ni tih kan hriat theih ang?

NILAINI

September 4

Buaina hun râpthlâk tak chu

Marka 13:19 chhiar la. He chângin a sawi hi eng nge ni?

Marka 13:14-a kan hmuh “tihtiauna” tih hi bung 13 pum pui inngahna, a khâikhâwmtu ber an ni a (Thawhlehi zirlâi kha en leh rawh). Châng 19-ah chuan thil dangah pakâiin, leilung pian tirh ata la awm ngâi miah lo tihduhdahna râpthlâk tak chanchin a sawi ve ta thung. He tihduhdahna a sawi hi chu Jerusalem tihchhiat a nih tuma Juda-te tawrh tihduhdahna âi khân a nasain a tawrhlelhawm zâwk daih dâwn a. Tin, a thlen hun tûr pawh nakinah, Isua thih hnu, vâna a chho hnu daih a ni ang (*Marka 13:19*).

Marka 13:14 khân Daniela 9 thu min hriat chhuahtîr a, chutiang chiah chuan Marka 13:19–23-a kan hmuh tihduhdahna nasa tak pawh hian Daniel 7 leh 8 thu, ki te tak tē-in Pathian mite “hun khat leh hunte leh hun chanve” (*Dan. 7:25*) chhûng a tihduhdah hun tûr chu min hriat chhuahtîr leh baw. He hrilhlâwkna hun ni 1,260 hi kum pângngâi 1,260 nêna intluk a (*Num. 14:34, Ezek. 4:6*). Chu hun chuan A.D. 538 atanga A.D. 1798 thleng kha a huam. Chutichuan, A.D. 1798-ah khân French Lal Napoleon-a chuan pope man tûrin a sipai lalber a tîr a. Hemi hun, kum 1,260 chhûng hian ki te tak tē chuan a kohhran

H-9

inkaihhruaina zawm ve duh lotute chu tihduhdahin tam tak pheih chu a tihlum hial nghe nghe a ni.

Marka 13:20–23 chhiar la. Tihduhdahna a thlen chhûnga Pathianin a mite beiseina a pêk chu eng nge ni? Tihduhdahna hun a tâwp dâwn hnâi lama vaukhâna thu a pêk chu eng nge?

Marka 13:20 hian Pathianin a mite a khawngaih avânga tihduhdahna hun chhûng a tihtâwi thu a sawi a. Chanchin kal tawh kan thlîr kîr chuan, Kohhran Siamthatna a lo chhuah hnu khân tihdudahna mei chu lo mitin manganna hun pawh tihtâwi a lo ni ta tih kan hria ang. Ki te tak tē thiltihtheihna a lo kiam tâkah chuan mi tam zâwkin siamthatute hnung an rawn zui ta sup sup a. Nimahsela, Thupuan 13-a kan hmuh hrilhlâwkna a lo sawi angin, he ki te tak tē hian thiltihtheihna nasa tak a rawn nei thar leh dâwn a ni.

Marka 13:21–23-ah hian Isuan vaukhâna thu dang pakhat a sawi leh a, chu chu a lo kal leh hmaa lo chhuak tûr zâwlnei derte leh Krista derte an ni. Amah zuitute chu hêng mite lakah hian lo fimkhur hle tûrin a chah nghâl baw.

Kristan zâwlnei derte leh Krista derhte an lo la chhuah tûr thu a sawi lâi vêl hi chuan Kristian kohhran hi ding tîr mai a la ni rih a. Chuti chung chuan hetiang hrilhlâwkna ropui leh huaisâr tak hi a lo puang lâwk ngam tho tlat mai. A hrilhlâwkna hi a takin a lo thleng ta ngei baw a (tûnlâi hunah pawh hian Isua nia lo insawi mai tâwk an awm leh nawlh thîn a nih hi). Engtin nge he hrilhlâwkna hian Pathian Thu-ah rinna nghat ngam leh zual tûrin min tanpui?

NINGANI

September 5

Mihring Fapa lo kal lehna chu**Marka 13:24–32 chhiar la. Heti lâia a sawi thil thleng ropui tak chu eng nge ni?**

He lâia a sawi hi chu eng dang ni lovin, ropui taka Isua lo kal lehna a ni a, chumi a thlen hma chuan ni leh thla leh arsi-ahte chhianchhiahna a lo lang phawt ang. Thuthlung Thar lehkhahute hi he thil thleng ropui tak kâwktu hrilhlâwnate-in a khat a ni ber a. Tirhkoh Paula phei chuan 1 Thessalonika 4:13–18-ah chipchiar taka lo sawiin, Kristaa muhîl tate chu kaih thawh an ni ang a; chutichuan, mi thianghlim nung dama lo la awmte nên Krista hmuak tûrin boruakah lâk chhoh a ni dâwn a ni ti. Tin, 1 Korinth 14-ah pawh mitthite chu an thawh leh ngei tûr thu chipchiar takin a sawi bawk a, chu chu Krista lo kal leh hunah a thleng ang.

Petera pawhin chu ni ropui tak lo thleng tûr chanchin chu a lehkhathawn pahnihna 2:3–13-ah a lo sawi bawk a, Lalpa chu a thutiam kawngah a muangchâng a ni lo va, mi zawng zawngin an sualte sim vek se a tih avânga dawhthei a nih zâwk thu a sawi. Tin, Thupuan bu phei chuan Krista lo kal lehna chungchâng hi Chiang leh fiah takin a lo sawi a (Thupuan 1:7, Thupuan 6:12–17, Thupuan 14:14–20, leh Thupuan 19:11–21 chhiar ang che). Thuthlung Thar lehkhahu hrang hrangte hian Krista lo kal lehna chu amah ngei a tak taka, hmuh theih leh a ri hriat theiha a lo kalna a ni dâwn tih an sawi theuh a. A lo kal hunah chuan mi tinin an hmu theuh dâwn a ni.

Amaherawhchu, Isuan “tûnlâi chhuan” a tih te, “chumi ni” a tih te leh “chumi dârkâr” a tih te hi eng nge ni a

awmzia ni ang? Hêng tawngkam hrang hrangte hian mi tam tak rilru a tibuai a, a chhan pawh Isuan hêng thu a sawina chhuante (a sawi hun lâia awmte) kha an thihna a rei tawh êm vâng a ni.

He thu awmzia hrilh fiahna hi mi eng emaw zâtin an lo chhawp chhuak tawh a. Mi thenkhat chuan “chhuan” tih thumal hian eng hnam ber emaw a kâwk thei a, heti lâia a kawh hi chu Juda-te an ni ang an ti. A awmzia chu, Krista lo kîr leh hma chuan Juda hnamte hi an boral dâwn lo tihna a nih chu. Hrilhfiahna dang pakhat chuan Krista lo kal leh hmaa lo thi lo tûrte chu hêng chhinchhiahna zawng zawngte lo thlen famkimna hmute chhuante a ni ang a ti ve thung a.

Nimahsela, a hrilh fiahna hriat thiam awlsam ber chu Marka 13:30-ah hian Isuan “tûnlâi” tih thumal hi “tûnlâi chhuan” tih sawina atân a hmang a; tin, Marka 13:32-ah pawh “chumi” tih tawngkam hi “chumi dârkâr” tih sawina atân a hmang a ni tih hriat a ni. Marka 13-ah hian “tûnlâi” tih thumal hi (Grik tawngin, *houtos*, *haute*, *touto*) hmun dang zawng âiin châng 1–13, Jerusalem tihchhiat a nih tûr thu sawinaah hian a lang tam zual a. He thumal hian bung chanve hnu lam pawh a la kâihruai ta zêl nghe nghe.

Chuvâng chuan, “tûnlâi chhuan” tih tawngkam hian kum zabi pakhatna lâi vêla chêng, Marka 13:30-in a sawi anga Jerusalem tihchhiat a ni lâi hmutute kha a kâwk a. Amaherawhchu, Marka 13:32 hi chuan Krista lo kal lehna kâwk ve thungin, chu chu nakina lo la thleng tûr, kum zabi pakhatna lâi vêl atang phei chuan la hla tak a ni. Chutiang chuan, Marka 13:32 hian “chumi” tih tawngkam hi kum zabi pakhatna hnu daiha lo la thleng tûr thilte sawina atân a hmang a ni.

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfāk* phêk 704–716-a “Oliv Tlangah” tih chhiar ni se.

Khawvêlah hian kan rilru timangang tak taktu thil chi hrang hrang a thleng thîn a. Hêng thil thlengte hian mi tam tak chu a tirâkhêl hle nghe nghe. Keini Seventh-day Adventist ten hêng thil thlengte ngun taka lo zir Chiang reng thîntute hian engtin nge hêng thil thlengte hi mite hnêna Isuaa beiseina kan neih leh a lo kal lehna thutiam kawhnmuhna hmanrua atân kan hman theih ang?

“A lo kal hun tûr chiah kan hriat loh avângin lo ngaihven rêng tûra thu pêk kan ni a. ‘A pu a lo kal hunah bâwih lo nghâk renga a hmuhate chu an eng a thâwl ang’ Luka 12:37. Lalpa lo kal lehna lo ngaihven rengtute chu âwlthâwng takin an lo awm der der ngawt tûr a ni lo. Krista lo kal lehna beiseina hian mite chu Lalpa tihna, bawhchhiatna chung a rorêna lo thleng tûr chu hlauhna a neihtîr tûr a ni a. Zahngaihna pêk a tiam lo hnar chu soal lian tak a ni tih hriatna pawh a neihtîr bawk ang. Lalpa lo nghâktute chuan thutak zâwmin an nun an tithianghlim tûr a ni a. Ngaihvena thlîr reng chungin, thahnemngâi takin hna an thawk pah reng bawk ang. Lalpa chu kawngkhâr bulah a ding reng tawh a ni tih an hriat avângin ngawrh leh zualin vântirhkohte nêh thlarau bote chhandamna hna an thawk tlâng a. Hêng mite hi Lalpa chhûngte hnêna ‘a hun apianga an chaw chan tûr’ pe zat zat thînte an ni. Luka 12:42. Tûn hun atâna inhme hêm hêm thutak chu an puang a. Enoka te, Nova te, Abrahama te leh Mosia te khân anmahni hun theuh zêlah thutak an lo puang tawh a; chutiang bawkin, tûnah hian Krista chhiahhlawhte pawhin anmahni dam rualpuite tân bika

duan vaukhâna thuchah chu an puang ve dâwn a ni.”— Ellen G. White, *Chatuan Nghahfāk*, pp. 634, 635.

Sawi ho tûrte:

1. Lalpa hna thawhna atâna thawhlâwm thawh leh neih zawng zawng pêk tih hi thil thuhmun a ni lo va. Eng nge a danglam ni a, eng vângin nge chu a danglamna chu hriat thiam a pawimawh?

2. Enga ti nge Pathian hian kum zabi hrang hrang leh tûnlâi khawvêla a miten tihduhdahna an tawrhte hi a tihtâwp mai loh le? Engtiangin nge indona ropui thurin hian tihduhdana lo awm chhan hre thiam thei tûrin min tanpui?

3. Kristia lo kal lehna hnaih tawhzia tilangtu chhinchhiahna hrang hrang zînga eng ber hian nge a hnâi tawh tak zet a ni tih rinna neihtîr che?

4. Mitthite awm dân leh mitthite chu Krista lo kîr leh hma chuan an lo muhîl rih a ni tih thu hi ngun takin ngaihtuah la. Mi an lo thih hian an mit an chhîng a, chumi hnua an hmuh leh hmasak ber tûr chu eng nge ni? Mitthite awm dân hriat thiamna hian engtin nge mi tin tân Krista lo kal lehna hi a hnâi êm êm reng a ni tih hre thiam thei tûrin min tanpui?

Zirlâi 11

September 7–13

Man A Ni A, A Chungthu Ngaihtuah A Ni**SABBATH CHAWHNU**

Chhiar tûrte: *Marka 14, Johana 12:4–6, Rom 8:28, Exodus 24:8, Jeremia 31:31–34, Zakaria 13:7.*

Chângvawn: “**Abba! (Ka Pa!), eng kim i ti thei a; he no hi ka hnên ata la sawn rawh; nimahsela, keia thu ni lovin nangma thu thu ni zâwk rawh se’ a ti a**” (*Marka 14:36*).

Marka 14 atanga 16 thleng hi “Krista Tuarna Chanchin” tia hriat a ni a, a chhan pawh hêng bung pathumte hian Isua hrehawm tawrhna, a thihna leh a thawh lehna chungchâng an sawi vâng a ni. Zirlâi 9-naa kan sawi tâk ang khân, Marka bung hnühnûng lam parukte hian chawlhkâr khat chhûnga thil thleng chauh a sawi a, Marka 14–16 bika thil thleng lian leh langsâr zual deuh deuhthe pheî hi chu hemi chawlhkâr, Krista Tuarna Chawlhkâr tia an sawi mai thin Ningani leh Zirtawpnia thleng a ni nghe nghe. Tichuan, Isua kha Zirtawpnia-ah a thi ang a, a kâr leh Sunday tûkah a thlân atangin a tho dâwn a ni.

Tûn kâr zirlâi hian Marka 14 min luh chilhpui ang a, thil pahni, inkâwlkalh tawn tak ni leh nghâl baw si a tihte suih zawmtu thawnthu ngaihnawm tak chu min hrilh hmasa phawt dâwn a ni. Chumi zawhah chuan Zanriah Hnühnûng an kil ho thu kha kan en ang a; tichuan, Gethsemani huana lungngaihna nasa tak a tawrh thu kha kan en ve leh baw ang. Gethsemani huana a awm lâi hian man niin, Juda sakhaw hruaitute hmaa a chungthu rêl tûrin an hruai ta a. Hemi zân, a chungthu an rêl zânah ngei hian a zirtirtute zînga pakhat Petera chuan Isua a

hriat ngâi loh thu a sawi mauh mai. Hemi tum pawh hian thil inkâwlkalh tawn tak pahni dang thleng lehni, mahse, chûng thil thleng pahnihte chuan thutak thuhmun an nemnghet dûn hlauh thung si a ni.

A thawnthu pum puiah hian thawnthu pahni, inkâwlkalh êm êm mai chu kan hmu tluan parh a. Mahse, a ziaktu Marka hian thiam takin hêng thawnthu pahni hi Isuan hnehna a chan dân puan chhuahna hmanrua atân a hmang a ni.

SUNDAY

September 8

Theihngilh theih loh thawnthu

Marka 14:1–11 chhiar la. Hetah hian eng thuthaw pahni nge inzep a, engtiangin nge chûng thawnthu pahnihte chu a inzawm?

Marka 14:1 hian Kalhlên Kût hmaa ni hnih chia a awm tawh thu a sawi a. Isua man theih dân tûr ngaihtuaha puithiam lalte leh lehkhaziaktute an inhmuh khâwm hun hi chumi chawlhkâra Thawhlehi zân emaw, Nilaini zân emaw a ni maithei. Sakhaw hruaitute hian Isua tihlum dân tûr bâkah, tihlum a nih hun tûr nêl lam an rêl fel vek a. Tûnah chuan an thiltum hlen chhuah a nih theihna tûr hmanrua chia an mamawh ta. An rin loh deuh leh beisei phâk miah loh hnên atangin puinhna an hmuh nawlh dâwn a, chutianga anmahni rawn tanpuitu tûr chu Juda a ni.

He thawnthu hi Chanchin Tha Marka ziaka thawnthu inluh thelh pangana a ni a (zirlâi 3-na kha chhiar leh ang che). Isua man tuma an phiarna leh Isua lu-a hriak rim tui man tam to tak leihtu hmeichhe chanchin hi a inzawm

a. Hêng mi pahnihte hian thil inang lo, inkâwkalh tak mai tiin, chûng an thiltih ve ve-te chuan Isua laka an rilru puthmang pawh a pho lang Chiang hle nghe nghe.

Marka hian he hmeichhia hi tu nge ni tih min hrilh lo va. Isua chung a thiltih ropui tak hi a Lalpa phatsantu Juda thiltih zahpuiawm tak nêh kha chuan a inang lo ngawt mai. A hming tak ngial pawh sawi lan a ni lo va; chutih lâiin Juda erawh sâwm leh pahnihte zînga mi ngei kha a ni thung si. Isua hnêna a pêk hriak rimtui man zât hi sawi lan a ni a; Judan Isua a hralhna man zât erawh puithiam lalte leh lehkhaziaktuten pêk an tiam zât chauh a ni thung bawk.

Eng vânga hetiang thil hi ti nge ni tih sawi lan a ni lêm lo va; Isua zanriah kilpuite erawh kha chuan hetiang thil man to, patlingin kum khat chhûng hna a thawha a hlawh chhuah theih ang hû vêl zet a lo thlâwna khawh ral mai nia an ngaih avângin a lo ui hle a ni. Isua erawh chuan, he hmeichhe thlavâng hi rawn hauhin, a thiltih chu khawvêl zawng zawngah hian, chanchin tha an hrilna apiangah a titu hmeichhe hriat rengna tûrin sawi lan ve zêl a nih tûr thu a sawi ta daih thung a. A sawi ang ngei hian Chanchin Tha bu pathumte hian he hmeichhe thiltih chanchin hi sawi lang theuhin, an sawi chhan pawh Isuan amah hriat rengna tûra sawi tel ve zêl a nih tûr thu a lo sawi vâng kha a ni maithei.

Judan Isua a phatsan mauh mai pawh hi theihngihl rual a ni lo bawk a. Marka sawi dân chuan hetiang thil zahpuiawm tak a tih chhan hi duhâmna vâng a ni. Chanchin Tha Johana ziakah chuan Chiang leh zual deuha sawi niin, Juda hi rûkru a nih thu a sawi (*Johana 12:4-6*).

He lâi thua “tha” tih thumal lo lang hian awmze phîr, kawh leh sawi tum inang miah si lo a nei tih kan lo hre thiam em aw? Marka 14:6-ah hian hmeichhe thiltih hi

Isuan “thil tha tak” niin a sawi a. A dawt leh chiah chângah hian an duh hun apiangah mi retheite tân “thil tha” an tih theih thu sawiin (*Marka 14:7*), Marka 14:9-ah pawh hmeichhe thiltih hi “chanchin tha” pêng pakhat a nih thu a sawi bawk. Marka 14:11-ah erawh chuan Judan Isua a mantir theihna tûr “remchâng tha” a zawn thu kan hmu ve ta thung a. He thumal hman kî kâwi kual vêl dân hian Messia tihboral tuma an phiar rûkna hi chanchin tha sawi ni khua rêng rêngin sawi tel ve ziah a ni tawh dawn tih min hrilh a, a chhan pawh he an phiar rûkna hian mihringte chhandamna atâna Pathianin a Fapa pêk a tumna chu a tak ram a chantir tâk vâng a ni.

Eng tiangin nge Rom 8:28 thu hian heta thil lo thleng tûr hi a lo sawi fiah vek le?

THAWHTANNI

September 9

Zanriah Hnuhnûng chu

Marka 14:22-31 leh Exodus 24:8 chhiar la. He lâi thuah hian Kristiante thurina pawimawh êm êm eng nge awm?

Marka 14:12 kan chhiar chuan, hemi ni hi chhang dâwidim telh loh kûta a ni hmasa ber, Kalhlên Kûtna berâmno an talh thinna ni a ni a. Kalhlên Kût chaw a kil ho hun pawh hi Ningani tlâi, thim tawh hnu a ni ang.

Hemi tum, Zanriah Hnuhnûng an kil ho lâi ngei hian Isuan hriat rengna inkhâwm thar hlak a rawn tichhuak a. Chu inkhâwm chu Juda-te Kalhlên Kût lawmna nêna inzawm niin, Israel faten Aigupta ram an chhuahsana, Sinai tlânga Pathianin thu a thlunpuite an lo nih tâkna nêh pawh khân a inzawm tlat bawk. Chu thuthlung

nemngheh nân chuan inthâwina atâna an talh ran thisen kha Mosian la-in mipuite a theh a, a theh pah chuan, “Ngâi teh u, LALPA chuan hêng thu ang hian nangni nêh thu a thlung ta, hei hi a thuthlunna thisen chu a nih hi” (CL) a ti a.

Thil mak deuh mai chu, Isuan a rawn din thar Zanriah Hnuhnûngah erawh hi chuan berâmno an talh ve miah lo hi a ni a. A chhan pawh Isua hi Pathian Berâmno a nih vâng a ni (*Johana 1:29 chhiar ang che*). Zanriah Hnuhnûng an kil ho tuma an ei chhang hian Isua Krista taksa a entîr a. Thuthlung Thar chu Isua thisena nemngheh niin, chu chu no (uain) hian a entîr baw. Amah Isua ngeiin, “Hei hi ka thisen, mi tam tak tâna chhuak tûr, thuthlunna chu a ni” a ti (*Marka 14:24*).

Zanriah an kil ho lâi tak hian a zirtîr zawnzawngten amah an la phatsan vek tûr thu a sawiin, Zakaria lehkhahua “Berâm vêngtu chu ka vua ang a, berâm rual chu an darh ang” tih ziak hi ama chung a thleng tûr a ni tih a hrilh a. Isua hi berâmpu, berâm vêngtu a ni a, a zirtîrte hi a berâmte chu an ni baw. Hetiang thu khal tak mai a sawi hian zirtîrte kha a tihnuâl hle a. Amaherawhchu, beiseina thu pawh a sawi tel tho thung—thi mah se, a tho leh dâwn tho tih thu kha a hrilh nawn leh ta a ni. Tin, a zirtîrte thlen hmain Galili ramah a lo va kal hmasak tûr thu pawh a sawi baw a. He a thil lo sawi lâwk hi Isua an zalhna thlân ruaka lo awm tlangvâl pakhat khân Isua ruanga eng lo rimtui chulh tumtu hmeichhiate hnênah khân a lo sawi ve leh chiah baw a nih kha (*Marka 16:7*). Hei hian Isua thutiam hi a pawimawh hle a ni tih a tilang.

Nimahsela, hêngte hi zirtîrte khân pawm a harsa an ti hle a, Petera pheh chuan a pawm thei lo leh zual, a thiante zawnzawngin phatsan vek pawh ni se, ani chuan a phatsan ve chuan loh tûr thu te a sawi pûng pûng a nih

kha. Isua erawh chuan tha taka sawi chhunzawm zêlin, Petera ngei hian âr vawi hnih a khuan hmaa vawi thum ngawt amah a phatsan tûr thu te thlengin a sawi ta a. He a thil sawi lâwk hian Isua chungthu rêl a nihnaah leh Peteran amah a phatsannaah awmze thûk tak a nei dâwn a; chutiangin, hetah pawh hian awmze pawimawh tak a nei baw a ni.

Pathian hnênah thil eng emaw i tih ngei tûr thu emaw, i tih miah loh tûr thu emaw i sawi a; mahse, i sawi ang lo taka i tih leh loh si emaw, tih leh si emaw tum a awm tawh em? Chutiang atang chuan eng zirlâi nge i zir chhuah le?

THAWHLEHNI

September 10

Gethsemani

Marka 14:32–42 chhiar la. Gethsemani huana Isua a tawngtâi hian eng nge a dil? Engtiangin nge a tawngtâina chu chhân a nih?

Isua leh a zirtîrte hian Kalhlên Kût chaw an eina hmun Jerusalem khawpui chhuahsanin Kidron ruam an kân a, Oliv tlâng pang âwih tlâna awm huan pakhat lam chu an pan a. He huan hi Gethsemani tih niin, Gethsemani tih awmzia chu hriak sâwr tihna a ni a, he lâi hnâiah hian olive hriak sâwrna hmun a awm thîn a ni maithei. Amaherawhchu, a awmna lâi âwm vêl tak hi hriat theih a ni tawh lo thung a, a chhan pawh Rom sipaiten A.D. 70-a Jerusalem khawpui an hual lâi khân Olive tlânga thingkûng awm zawnzawng an lo kih rêm vek tawh vâng a ni.

Isua hian huan an luh ve leh a zirtirte chu a hnutchhiah a, Petera, Jakoba leh Johana te erawh a ruala kal zêl tûrin a hrilh thung. Nimahsela, anni pawh a piah leh deuh an thlenin a hnutchhiah ve leh ta tho a, amah chauhin a kal hrang ta a ni. Hetianga a zirtirte laka a inthiarfihlîm daih hian a thil la tawrh tûr chu a ngaihtuahin a mal telh telh a, a khua pawh a har tulh tulh tih a tilang.

Isua hi a hrehawm tawrh tûr lâk kian a nih theih nân a tawngtâi a; mahse, chu chu Pathianin rem a ti nih chauhin a duh thung (*Marka 14:36*). Hetah hian Aramik tawnga thumal pakhat, *Abba* tih a hmang a, chu chu Marka hian “Ka Pa” tiin a letling a. Amaherawhchu, he thumal hi mi thenkhatin ni emaw an tih ang, “A Pa” tihna chu a ni lo. Naupang chumchiapin a pa kohna atâna a hman Aramik thumal chu *abi* a ni a (Raymond E. Brown, *The Death of the Messiah*, Anchor Bible Reference Library [New York: Doubleday, 1994], vol. 1, pp. 172, 173 chhiar ang che). Nimahsela, *Abba*, *Ka Pa* tih tawngkam a hmang hian chhûngkhat hnâi nihna entîrin Isua leh a Pa inzawm nghehzia kan hriat theih phah bawh.

Isuan a dîl chu a hrehawm tawrh tûr lâk kian a ni a. Amaherawhchu, a Pa thu thua awm tûrin a inpe thlap thung. (*Mat. 6:10*-a kan hmuh Lal Tawngtâina nêh khâikhin ang che). A hrehawm tawrh chanchin ziahna hi ngun takin chhiar îla, a tawngtâina Pathianin a rawn chhâna chu “Ni lo e” tih a ni a tih a chiang hle. Pathian chuan a hrehawm tawrh tûrte hi a lâk kiansak dâwn lo va, a chhan pawh he a thil tawrh avâng chauh hian khawvêl hnênah chhandamna a lo thleng tlat atin ni.

Harhsatna leh mangannate kan tawh lâia min tanpui theitu thian tha kan han nei thîn hi a thlamuanthlâk hle. Philipi 4:13-ah chuan Paulan amah tichaktu azârah eng pawh a tih theih vek thu a sawi a. Mahse, mi tam tak chuan “nimahsela” tih tawngkama intan Philipi 4:14 thu hi an

theihngihl thîn a. Heti hian a sawi: “Nimahsela, ka mangannaah te hian mi lo manganpui hi in ti tha e” tiin. Hemi ang hi Gethsemani huana Isuan a thlâkhlelh kha a ni. A zirtirte hnênah hemi beisei hian a va kal a. Mahse, anni lah chu a va kal apiangin a lo muthlu zêl bawh si. A tâwp a tâwpah chuan, ama ruala kala, rorêltute hmachhawn ve tûrin a ti ta ngawt a. Ani chu inpeih mah se, an inpeih ve tlat si lo a ni.

NILAINI

September 11

An zavâiin Isua an tlânchhiatsan

Marka 14:43–52 chhiar la. Heta hian chhandamna ruahmana pawimawh êm êm eng thil nge thleng?

Isua hi a thian hnâi ber thînte zînga mi ngei maiin a hmêlmate hnênah a hralh a ni a, a mak ngawt mai. Chanchin Tha bute hian hetiang thil Judan a tih duh chhan hi chipchiarin an sawi lêm lo hlawm a. Amaherawhchu, hetiang hian Ellen G. White-in a lo ziak hlauh mai: “Juda hi a nih phung rêngah tangka ngaina mi a ni a; chutih rual chuan, tûn tuma a pawh khawih ang êm êma lian tham thil hi chu a la ti ngâi bîk lo thung. Duhâmna rilru tenawm zet mai chu a nun khalhtu ber a nih thlengin a châwm lian zêl a. Chu a sum ngainatna chuan Krista a hmangaihna pawh a luahlân ta hial mai. Sual pakhat bâwiha a lo nih tâk hnu chuan, sual dangte pawh la ti leh zêl tûrin Setana hnênah a inpe ta a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 805.

Inphatsanna hi thil pawh tak, mi zawng zawngin kan duh loh theuh a ni a, tu emaw lo phatsan tawhtute ngei pawhin a haw hle (*Mat. 27:3–7*). Juda thiltih pheih hi chu a

huatthlala zual khawp mai a, a chhan pawh Isua a phatsanna chu inthian thatna kâwr hmanga thup a tum kher vâng a ni. Mipuiho hnênah hian a fawh taka chu a mi man tûr a nih thu a lo hrilh lâwk a. A thil tih tum tenawm tak chu Isua leh zirtîr dangte lak atang hian thup a tum a ni tih a lang Chiang hle.

Isua an han man chiah chu an buai ta nuai nuai mai a. Tu emaw chuan a khandaih phâwiin puithiam lalber bâwihpa beng chu a sah thlâksak ta hlawk mai! (Johana 18:10, 11 chuan he thil titu hi Petera a nih thu a sawi). Isuan mipui pung khâwmte chu zilhin, Pathian biak inah ni tin Pathian Thu a zirtîr thîn a, chutianga a tih lâia man ngam si lo, tûnah a rûk a râla man tum leh si hi dâwizep a ti hle a ni. Nimahsela, hemi zâna an thiltih hi Pathian Lehkha Thu-in a lo sawi thlen dikna a nih thu a hrilh ta hlauh a. Hemi tuma thil thleng hi Isua Krista tawrhna chanchina thil pahnih inkâwkalh tlat thlen thinzia tilangtu dang pakhat ni lehin, Messia kha mihringten tihboral tum eng ang mah se, Pathian thiltum chu a ding chang tho zêl dâwn a ni.

Zirtîrte chu an zavâiin an tlânchhe ta vek a. Petera erawh a bîrûkna atanga rawn chhuakin Isua a rawn zui leh hnuhnawh a, a tâlbuai ta zêk nghe nghe. Marka 14:51, 52 kan chhiar chuan Isua kha tlângvâl pakhatin a zui tih kan hmu a; mahse, chumi chungchâng chu he lâiah chauh hian hmuh niin, Chanchin Tha bu dangte hian eng mah an sawi ve lo. Mi thenkhat chuan he tlangvâl hi Marka a nih an ring a; mahse, a ni ngei em tih hriat theih a ni lo. Thil ngaihnaawm tak mai chu, saruaka a tlânchhia hi a ni a. Eng kim hnutchhiaha Isua “zui” ni lovin, eng kim hnutchhiahin Isua a “tlânchhiatsan” zâwk a ni.

Juda kha a bâwiha a tâna sual pakhat lekin khatiang thil tenawm leh huatthlala tak mai kha a tihtîr a ni tih

hre reng la. Kha khân sual kan huat a tûlzia leh Pathian khawngaihna azârah sual kan hneh thei a ni tih min hrilh em?

NINGANI
Tu nge i nih?

September 12

Marka 14:60–72 chhiar la. Isuan thil thlengte a lo dawnsawn dân leh Peteran a dawnsawn dân hi khâikhin la. An lo dawnsawn dân inang lo tak atang hian eng nge zir chhuah theih kan neih?

Marka 14:53–59-ah hian Sanhedrin hmaa Isua a din thu kan hmu a, chu chu a chungthu ngaihtuah a nihnaa an thil tih hmasak ber a ni bawk. A chungthu ngaihtuahtute chuan amah hlin tumin tan han la viau mah se, thiam loh chantîr a nihna tûr khawp thu pawh a sawi emaw, thil sual a tih emaw an hmu thei si lo va, an beidâwng tlâng hle mai. Amah hêk tûra an mi rawihte lah an thu a inhmu thei bawk si lo va, an sawi tam poh leh an daw tam a ni ber mai.

A tâwp a tâwpah puithiam lalber chu rawn ding chhuakin Isua chu a chhâl ta ngawt mai a. Mahse, Isuan a lo chhâng si lo. Pathian nung chhâl meuha a nawra, Messia a nih leh nih loh sawi tûra thu a han pêk tâkah chuan Isua pawh a ngâwi reng thei ta bik lo a ni ang, tu mah vêngthâwng hauh lovin Messia a nih ngei thu a hrilh ta a. Daniela 7:13, 14-a kan hmuh Pathian ding lama thu, vân chhûmte nêna lo kal tûr Mihring Fapa chu amah ngei a nih thu a sawi ta vek mai a ni. He thu kher hi chu puithiam lalber tân pawm chi ziazâng a ni lo. A kawrfual hâk lâi chu a pawthlêr a, Isua chu ânchhia a lawh bawrh bawrh a;

chutichuan, ama duh dân ang ngeiin thiam loh an chantir ta nge nge a. Juda sakhaw hruaitute chuan Isua hmâiah chil chhâkin ânchhia an lawh bawrh bawrh mai a, an bêng bawk a. A hmâi an tuam tlat avângin amah bêngtute chu tute nge an nih a hre thei lo. Anni lah chuan, “Tuin nge bêng che? Min han hrilh teh” an ti el vêl a.

Hetia Isua chungthu ngaihtuah a nih lâi, Isuan thu dik leh rintlâk ngei chauh a sawi lâi hian Petera erawh pâwn lamah awmin thu dik lo tak tak a lo sawi ve thung a. Hei hi Marka lehkhhabua thawnthu inluh thelh parukna leh a hnuhnûng ber ni bawk niin, Isua thil sawi leh Petera thil sawi hi a inkalh Chiang ngei mai. Isuan thu dik tak chauh a sawi lâiin, Petera erawh hi chuan thu dik lo hlir a sawi ve thung a. A bula hnâia rawn kalten Isua chu a hmêlhriat a nih leh nih loh a zawh apiangin a hmêlhriat a nih loh thu a lo hrilh zêl a, a vawi thumnaah phei hi chuan ânchhia inlawha chhia chham meuhin a hrilh nghe nghe a ni.

Hetah chiah hian ârpate chu a vawi hnihna atân an lo khuang leh ta a, Petera pawhin Isuan a lo sawi, man a nih zânah vawi thum ngawt a Lalpa a phat dâwn tih kha a hre chhuak a. A inthiam lutuk a, a tap ta zawih zawih mai a ni. Hetah hian thil inkâwlkalh tak mai kan hmu a—Isua hi a chungthu ngaihtuah zawh a nih dâwn hnaihah khân a hmâi an tuamsak a, an bêng lawlh lawlh a, amah bêngtu chu tu nge ni tih “sawi” tûrin an ti-el vêl a nih kha. Hetia nuizabûra Isua an siam mêk lâi hian rorêlna in hnuai lama in hual chhûng kawtlâia awm Petea erawh chuan Isuan a lo sawi lâwk ang ngei khân Isua a hriat loh thu a lo sawi ve thung a. Mahse, hetia Isua a phatsanna hmang ngei hian Isua chu Messia a lo nih ngeizia a tilang zâwk tho a ni.

Isua zui duh, mahse, zui hlawhchham leh si fo tu emaw hnênah beiseina thu hrilh dâwn ta la, eng ber nge i hrilh
H-10

ang? Kan zingah ngei pawh hian Isuan ti tûra min duh tih loh châng nei fo lo tu nge awm le?

ZIRTAWPNI

September 13

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu, *Chatuan Nghahfâk* phêk 784–813-a, “Ana Hmaah leh Kaiapha Hmaah” tih leh “Juda Iskariota” tihte chhiar ni se.

“Peteran Isua a hriat ngâi loh thu a sawi zawh hlim, a beng a ân khuang ri pawh a la châm reng lâi hian Chhandamtu chuan, an hmêl lan dân atang pawhin an thin a rim tûn a ni tih hriat ngawih ngawih rorêltute chu hnuchhawin, a zirtir khawngaihthlâk tak hi a rawn thlir a. Chutih lâi tak chuan, Petera pawh hian a Zirtirtu chu a lo en ve chiah bawk a. Chhandamtu hmêl lan dân ngainatawm takah chuan amah a khawngaihna leh lungngaihna a hmu thei a; thinrimna erawh a lang miah lo thung.

“Isua hmêl dâng lèp mai, na a tuar a ni tih lang reng, a heh pawh khûr dat dat mai, mahse lainatna leh ngaihdamnaa khat a nihzia hmuh theih si chuan Petera thinlung chu thal fang chhun angin a rawn chhun tlang zawk mai a. A chhia leh tha hriatna chu a lo tho leh ta a, a hriat rengna pawh a lo nung leh ta. Dârkâr tam vak lo liam ta maia thu a lo tiam, a Lalpa chu tân inah leh thlânah thleng pawha a zui zêl tûr thu a lo sawi kha a hre chhuak leh a. Pindan chungnunga an awm ho tûma Chhandamtu’n chumi zânah chuan vawi thum ngawt a Lalpa a phatsan dâwn tih a hrilh lâia a rilru natzia pawh kha a hre chhuak uar uar bawk. Petera hian Isua a hriat loh thu a sawi a zo deuh chiah a ni a; tûnah chuan a Lalpan amah a lo hriat chianzia, a thinlunga a ngaihtuahte lam a rawn

hmuhsakzia, amah pawhin a lo hriat miah loh a chak lohna chu Isuan a rawn hmuhsakzia te a han hre ta a, a zah bâkah a inthiam lo ta êm êm mai a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, pp. 800, 801.

Sawi ho tûrte:

1. Marka 14:9-a kan hmuh Isua thil lo sawi lâwk hi ngaihtuah ila, engtin nge Isua thil lo sawi lâwk dangte pawh—a sawi lâia thil awm dân en chuan a thlen tak tak âwihawm miah lohte—a lo thlen dik ngei si a ni tih kan hriat theih?

2. Juda leh Petera te hi khâikhin la. Isua Krista khenbeh a nih hma chawlhkâra thil an tihte hi eng nge a inanna awma, eng nge a danglamna awm baw?

3. Lalpa Zanriah kan tih mai thin hi eng nge ni a awmzia? Engtin nge he zanriah kîl hohna hi kan kohhranah awmze nei zâwkin kan siam ang a, engtin nge kohhran member tam zâwkte kan teltîr theih ang?

4. Pathianin Gethsemani huana Isua tawngtâina a rawn chhâng miah lo mai hi eng nge a chhan ni ang? Han sawi ho teh u. Keini pawh Pathianin kan tawngtâina a rawn chhâng lo nia a lan tum a awm thîn a. Chutiang hunah chuan engtin nge kan tih ang?

5. Petera khân vawi thum ngawt Isua phatsan mah se, Isua erawh chuan a hnâwl chuang rêng rêng lo. He thu hian eng ang beiseina nge a pêk che.

Zirlâi 12

September 14–20

A Chungthu Ngaihtuah A Ni A, Khenbeh A Ni Ta

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tûrte: *Marka 15, Luka 13:1, Sam 22:18, Johana 20:24–29, Johana 1:1–3, Daniela 9:24–27.*

Chângvawn: “**Tin, behliang mun hun lâi chuan Isua chu aw ring takin, ‘Eloi, Eloi, lama sabakthani?’ tiin a au chhuak a, (chu chu ‘Ka Pathian, ka Pathian, engah nge mi kalsan?’ tihna a ni”** (*Marka 15:34*).

Marka 15 hi Isua tawrhna chanchina a pawimawh leh langsâr lâi ber a ni a. Hemi bungah hian Isua chungthu ngaihtuah a nih thu te, thiam loh chantîr a nih thu te, sipaiten nuizabûra an siam thu te, khenbeh a nih thu te, a thih thu leh phûma a awm thu te kan hmu a. A ziaktu hian hêng thil thleng hrang hrangte hi a nihna ang taka kan lo hriat thiam theih nân eng mah thup then awm lovin, a ruh lang râwt râwtin a sawi vek mai hlawm a ni.

Hemi bungah hian mei nei deuh hleka thil sawina ang chi tawngkam kan hmu nual a. Chuvângin, chutiang tawngkam chu eng nge a ni tih han sawi fiah hmasak phawt a tha âwm e.

Chutiang tawngkamte chu bung thuma then theih a ni tlângpui hlawm a: (1) awmze pahni a nei thei thîn; (2) chûng awmze pahni a neihte chu a inang lo mai ni lovin, a inkawkalh tawn thîn; (3) chûng tawngkamte chuan awmze pahni a nei a ni tih a thawnthua mite chuan an hre lo va, a phênah eng thil nge thleng tih an hre lo va, tin, chumi nghawngte tuartu chu an ni tih lah an inhre hek lo thîn baw.

Tùn kârah hian Isua thil tawn hrehawm leh lungchhiatthlâk tak tak, inelhsênna leh mei nei deuh rân ni bawk si, hêng—Pilate Isua hnêna, “Juda-te lal chu i ni maw?” a tih te, Rom sipaiten nuihzabûra Isua an siam te, amah an khenbehna kraws chungu thuziak an târ te, sakhaw hruaituten, “Mi dang mah a tidam thîn a, mahni a intidam thei si lo” tia an tawng el khum te, rin loh deuha Arimathai khuua mi Josepha rawn lang ve nawlh te kan en ho ang a. Hêngte atang hian Isua thihna awmzia leh kan tâna a pawimawhna a puan chhuah dân hriat thiam kan lo tum dâwn a ni.

SUNDAY

September 15

“Juda-te Lal chu i ni maw?”

Marka 15:1–15 chhiar la. Hetah hian eng ang inelhsênna, mei nei leh runthlâk deuh taka inchhawchhaihna nge thleng?

Pontia Pilata hi A.D. 26 atanga 36 thleng awptu Judai ram governor a ni a. Hotu ngilnei tak a ni lo va, a thiltih eng emaw zât pawhin Judai rama chêngte zîngah manganna a lo thlen tawh nghe nghe (*Luka 13:1 chhiar ang che*). Juda sakhaw hruaitute khân Isua hi Pathian sawichhia nia ngâiin tihlum ngei an duh a. Nimahsela, Rom sawrkârh dânah chuan Juda-te hian mi tihlum theihna an nei bawk si lo; chuvâng chuan, thiam loh chantîra a awm theih nân Pilata hnênah hian an hruai ta a ni.

Pilata hmaa Isua an puhna hi eng chiah nge ni tih sawi lan a ni lo va; chutih rual chuan, Pilatan Isua hnêna a zawhna a zawh, “Juda-te Lal chu i ni maw?” tih thu atang

hian an puhna chu eng lam nge ni tih a hriat theih ruak thung (*Marka 15:2, ESV*). Thuthlung Hlui hun lâi khân Israel-ten an lalte chu hriak an thih thîn a; chuvângin, *Messia* (“Hriakthiha Chu”) tih tawngkam pawh hi lo lâk kawihna, lal sawina ni-ah ngaih theih a ni tlat. Isua pawh *Messia* a nih chuan Rom lalber chotu, a dinhmun chuhpuitu a ni dâwn tihna a ni a. Chutiang chuan, Sanhedrin hmaa puh a nihna kha chu Pathian sawichhia tih a nih lâiin, Pilata hmaa an puhna erawh hi chu Rom sawrkâr lakna helna, tihlum hial tlâk pawh khawihna a ni ve thung.

Hetah hian thil thuhmun ni maia lang, awmzia erawh hrang daih ni bawk si a awm a, chu *Messia* tih leh Juda-te Lal tih hi a ni. Pathian sawichhia leh Rom sawrkâr laka hel nia an puh hi thil an hriat sual vâng a ni a; a nihna takah chuan an zahin chibai an bûk zâwk tûr a ni asin le. Hetih lâi hian Isua erawh lal a nihna ang takin a khawsa zêl tho thung a. Pilata a chhânna, “Nangma’n i ti alâwm” (*Marka 15:2, ESV*) tih awmzia pawh hi lal a ni tih a pawm tihna emaw, a pawm lo tihna emaw a ni hran chuang lo. A chhânna hian lal a ni tih a tilang a ni maithei a; mahse, lal a nih dân erawh Pilata lo ngaih ang a ni lo thung (*Johana 18:33–38 pawh chhiar ang che*).

Marka 15:6-ah hian Kalhlên Kût lawm hun lâia mi tâng pakhat chhuah a nih thin thu kan hmu a. Chumi ang chuan Pilata pawhin “Juda-te Lal” hi chhuahsak an duh leh duh lo a zâwt a. Chhuahsak an duh tak tak dâwn lo tih hre sa chungu zâwt chu ni maithei tho mah se, hetia a han zâwt kher hi amah a buai phah ta zâwk hlauh a ni.

Pilata hian thil hriat leh thil hriat loh a nei a (*Marka 15:9, 10*). Sakhaw hruaituten a hnêna Isua an rawn hruai chhan hi itsikna vâng a ni tih a hriat lâiin, mipui hnêna “Juda-te Lal” chhuahsak an duh leh duh loh a zâwt kher erawh kha chuan sakhaw hruaitute duh dân ang taka thil

a tih a ngaih phah ta thung si. Sakhaw hruaitute chuan mipuiho chu krawsa Isua khenbeh dîl tûrin an fuih pawrh a. Mahse, Pilata hian chutiang chu a ti mai ngam lo thung. Krawsa inkhenbeh te chu intihlumnaah pawh a râpthlâk ber a ni si a, amah ngei pawhin thiam lohna nei lo nia a hriat ngei han khehbeh pheih chu a ngamawm loh tawp ang. Hetah hian thil runthlâk tak mai a lo lang leh a, milem be mi governor-in Messia chhuah a duh lâiin, sakhaw hruaitute zâwk erawh chuan krawsa khenbeh ngei an duh tlat thung nia maw le!

Mipuiin i tih duh loh leh châk loh zâwng tak ti tûrin an nawr che a, chutiang hunah chuan engin nge an duh dân ang chu ti lo thei tûrin vêng ang che?

THAWHTANNI

Chibai, Juda-te Lal!

September 16

Marka 15:15–20 chhiar la. Rom sipaiten Isua chungathil an tih chu eng nge ni a, chu an thiltih chu eng nge ni a awmzia?

Rom-ho hian tihlum tûra an chungthu an rêl tawhte chu tihlum an nih hmian an vaw hrep phawt zêl a. An thawmhnahte hlihsakin bânah an tâwn bet a; tichuan, saruh te, dârthlalang keh them te, lungte hriam tak tak te leh perek te an tâwn beh tukna savun hruihrualin an hlap ta ngheng ngheng mai thîn a ni.

Chutiang chuan Isua pawh hi an vua a. An vuak zawh chuan puan sen duk an sintîr a, hling lukhum an phiar chu an khumtîr a, “Juda-te Lal” tiin chibai an bûk elhsên vêl bawk a. Hetianga titute hi sipai pâwl khat, “battalion”

kan tih ang hi niin, hemi tuma awm hi chu 200 atanga 600 vêl an ni ang.

Hemi tuma thil runthlâk deuh mai lo lang hi a chhiartute tân hai rual a ni lo. A chhan pawh Isua hi Lal a nih ngei vâng a ni a; tin, amah nuihza siam nâna sipaite tawngkam hman pawh hian Lal a nih ngeizia a puang bawk. Rom lalber châwimâwina atâna an sawi thin, “Chibai, Kaisar, Lalber” tih chu uangthuung takin Isua hnênah an sawi vêl a. Mahse, he an thiltih hian Isua chu Lal a nihzia a puang zâwk reng si a ni.

Sipaiten Isua tihel nâna thil an tih dangte chu luanga siam tianga a lu-a “vuak” te, “chil chhâk khum” te, thingthia chibai bûk der vêl te a ni a. Hêng an thiltih pathumte hi Grik tawnga a inziah dânah chuan vawi khat mai ni lovin, vawi eng emaw zât an ti niin a lang bawk. Chutiang chuan, an vua an vua mai a, chil an chhâk khum deuh chhên bawk a; tin, a hmaah chuan thingthiin, chibai an han bûk der vêl thûl. Mahse, hêng zawng zawng hi Isua chuan ngâwi rengin a dawh mai a, engtin mah a ti lêt lo hrim hrim a ni.

Rom-hovin krawsa mi an khenbeh hian, thiam loh chang an khenbeh tûra chu saruak vekin an awmtîr a, khenbeh a nihna tûr hmun lamah chuan kraws pu chungin an kaltîr thîn a. Hetianga an tih chhan chu vântlâng hmaa a zahthlâk thei ang ber leh a thangtlâwm thei ang bera siam an duh vâng a ni.

Juda-te erawh chuan vântlâng mipui hmuh tûra saruak ngalngata mi âwmtîr an duh ve lo. Isua pawh hi sipaiten puan sen duk an lo sintîr kha hlîpin ama thawnhmaw zâwk an hâktîr leh ta a. Chutiang chuan, hemi tum hian Rom sipaiten Juda-te rilru damna tûr zâwngin thil an ti a ni.

He lâi thua runthlâk lo lang zawng zawng hi ngaihtuah mah teh: Isua hi Lal, chu pawh Juda-te Lal chauh ni bîk

lovin, anmahni Rom-hote lal pawh a nih tho lâia lal lem lem anga an han cheibâwl a, tihel nâna a hmaa an han thingthi vêlthe hi a va han runthlâk êm!

Hêng mite hian an thiltih dik lohzia hi an hre lo rêng rêng a. Chuti chungin, enga ti nge an hriat lohna chu Rorêlna Ni-ah chhuanlam tling a nih theih dâwn chuan loh?

THAWHLEHNI

Khehbeh a ni

September 17

Marka 15:21–38 chhiar la. He lâi thu-ah hian eng ang thil râpthlâk leh na êm êm nge lo lang le?

-

Isua Tuarna Chanchina-a he lâi bîkah hi chuan Isua hi ngâwi rênga tuartu, a thihna tûr duhtute thununa awm a ni a. Man a nih thleng kha chuan amah hi thil titu ber, phusa ber ni thinin, tûnah erawh a chungah miin an duh angin thil an ti ve ta thung. Hmun hrang hranga thu hrila kal kual thîn tlangvâl chak tha ve thel thawl tak ni mah se, vuak a tawrh nasat êm avâng te, riltâma a awm rei tawh êm avâng te leh mutmu pawh tuah thei lova a awm avâng tein a lo chau tawngkhawng ta a, a kraws pawh mikhual pakhatin a putsak ta ringawt mai a ni.

Krawsah chuan saruakin an khêngbet a, a silhfênte chu sipaihoten insemnin an chan theuh tûr an hriat theih nân thum te an vâwr a (*Sâm 22:18 chhiar ang che*). Krawsa khenbeh hi mi tihlumnaah rau rau chuan thisen chhuak a tam lohna pâwl tak a ni awm e. Krawsa khâi kângtu atâna an hman thirkhente (*Johana 20:24–29 chhiar la*) chu thisen zâm kal tlang lohna lâi, kutphah hnuaî chiaha bânrekah

an kilh lût a. (Hebrai tawngah leh Grik tawngah chuan “kut” tih hian kutphah leh bân a huam thei vek a ni.) Kutphah ngawt hi chuan krawsa khenbeh taksa rit tak khâi zo tûrin ruhrêl rinawm tâwk a nei lo. Hriatna thazâm pakhat, median nerve chuan bân lâi tak a pal tlang avângin an khenbehna thirkhen hian a zuk tichhe vek dâwn tihna a ni a, a nat tûrzia chu sawiin a siak lo. Na an tih êm avângin thâwk pawh an thaw tha hlei thei lo thîn a. An thâwk that theih nân thirkhena an kilh beh tawh an ke leh bân te chu an tawm châwih châwih thîn a ni awm e. Mahse, chu chuan tawrh zawh rual loh khawpa na a siam leh bawkw si a. An thil tawrh hi a hrehawm êm avâng leh, an taksa a lo chauh tawngkhawng tawh bawkw si avângin an thaw a chham a, krawsa an awm lâi hian an chat thla ta nge nge mai thîn a ni.

Isua hian krawsa khenbeh a nih chhûng khân nuhsawhna leh diriamna nasa tak a tâwk a. Chanchin Tha Marka ziak hian inpuanna/inthupna kalphung zuuin, Isua chu a nihna sawi darh lo tûra mite hrilh thîn angin a chhuah a. Chutianga chu a nih avângin Isua nihna hrang hrang, entîr nân, “Lalpa” tih te, “Pathian Fapa” tih te leh “Krista” tih te hi a chanchin sawinaah hman a ni zen zen lo rêng a ni.

Mahse, he thil hi krawsah khân a lo danglam ta a. A nihna dik tak chu a thup thei ta bîk lo. Mak angreng deuh chu, hêng a nihnate hmangtu chu amah nuhsawhtu sakhaw hruaitute kha an ni teh tlat a. Hêng mite hian anmahni thiam loh an inchantîr a lo ni reng mai!

Chutianga an nuhsawhna, an diriamna tawngkam hrang hrang zînga pakhat phehi hi chu a nihna dik tak puang chhuaktu a ni zâwk reng si a. An thil sawi chu, “Mi dangte a tidam tho si a; mahni erawh a intidam thei si lo” (*Marka 15:31, ESV*) tih hi a ni. Krawsa khenbeh a nih hnua eng

mah ti thei lo a nihzia sawina atân mi dangte a tihdam thu an sawi a (heti lâia a tawngkam hman, “tidam” tih hi “chhamdam,” “damlo tidam,” “chhanchhuak” tihna pawh a ni thei vek). Chuvângin, hetia an han ti-el vêl hian Chhandamtu a ni tih an pawmzia a tilang hlauh zâwk tihna a ni a. Chu mai a la ni lo, amah a intihdam theih loh emaw, tihdam duh loh emaw chhan chu krawsah hian mi dangte a chhandam, tihdam dâwn vâng a ni.

Johana 1:1–3 hian Marka ziaka kan hmuh krawsa an khenbeh Isua chanchin tho a sawi a ni tih lo hria la. Isua chanchin a sawi dân hi ngun takin lo ngaihtuah teh. Kan tâna Isua thihna pawimawhia hi engtin nge i sawi fiah ang?

NILAINI

September 18

Pathian kalsan

Marka 15:33–41 chhiar la. Marka ziaka kan hmuh dânin krawsa khâi kân a nih lâia Isua thil sawi awm chhunte chu eng nge ni? Krista thihna hi kan zavâi atân eng nge a pawimawhna awm?

Chanchin Tha Marka ziak hian kraws chu hmuh theih leh hmuh theih loh thlarau lamah pawh hmun thim tak angin a sawi a. Thim chhah tak, a lo awm chhan sawi fiah theih ni bawh si lo chuan chhûn chawfâk hun atanga chawhnu lam dâr thum vêl thlengin Kalvari tlâng vêl zawng zawng a rawn tuam ta mup mai a ni âwm e. “Tin, chawfâk hun a lo nih chuan, behliang mun hun thlengin khawvêl a lo thim ta vek a” (Marka 15:33).

Krawsa a awm lâia Isuan thu sawite hi “Hnuchhawnsan Nih Avânga Tah Hla” tiin an sawi thîn a, Pathian hnênah mangang taka tawngtâin, kalsan a nih chhan a zâwt a ni. He a tah hla hi Sam 22:1 thu a lâk chhuah a ni a. He sâm atang thova lâk chhuah thu dang pawh Marka 15:24-ah leh 29-ahte hian kan hmu bawh. Hêngte hian Pathian Lehkha Thu-ten (Thuthlung Hlui lehkhabeten) an lo sawi chu Isua thihnaah hian a lo thleng famkim ta tih min hrilh a. Mi sualte duh dân anga tihlum chu ni tho mah se, Pathian ruahmanna erawh a famkim ta a ni.

Krawsa a awm lâia a thil sawi hi Aramik tawnga dah a ni a. “Ka Pathian, pa Pathian” tih hi Marka ziakah chuan *Eloi, Eloi* tih a ni a (chu chu Aramik tawng chuan *’elahi* a ni). Chuvângin, a âw lo hre pha thenkhat pawh khân Elija a ko emaw an lo tih rêng a (Elija tih chu Aramik tawng chuan, *’eliyyah* tih niin, a awmzia chu “Ka Pathian chu YHWH [Jehova] a ni” tihna a ni).

He lâi thu hi a ngaihnaawm tâk êm êmna chhan chu, Isuan baptisma a chan thu Marka 1:9–11-a kan hmuh nêna a lo inzûl viau vâng a ni a. Hetiangin:

Baptisma: Marka 1:9–11	Kraws: Marka 15:34–39
Johanan Isua a baptis	Isua baptisma channa (Marka 10:38 nêna khâikhin rawh)
Johana (Elija entirtu; Marka 9:11–13 en la)	Elija a ko
Vânte a lo inhawng	Pathian biak in puanzâr a thlêr
Thlarau (Grik, <i>pneuma</i>)	Isua a thi (Grik, <i>expneo</i>)
Pathian aw-in, “Ka Fapa duh tak” tiin a sawi	Sipai za hotuin, “Pathian Fapa” tiin a sawi

Hetianga a lo inzûl êm êm mai hian Marka 1-a kan hmuh Isua baptisma channa hi Daniela 9:24–27-in a lo hrilhlâwk anga Isua rawngbâwlna intanna a ni a. Marka 15-a kan hmuh krawsa a thihna hi a rawngbâwlnain a vâwrtâwp a thlenna, a tum ram a thlenna niin, mi tam tak tlan nân a thi ta a ni (*Marka 10:45*). Krawsa Isua thihna hian Daniela 9:24–27-a kan hmuh hrilhlâwkna pawh pawh a then a zâra chu a rawn hlen chhuak bawh a. Pathian biak in puanzâr lo thlêr ta (*Marka 15:38*) hian hâl ral thilhlân inthâwinaten a entîr chu a tak a lo thleng ta a, chhandamna chanchina bung thar chu keu tan a ni ta tih a entîr a ni.

Mihringten ruahmanna tenawm leh tha lo tak tak siam mah se, Pathian thiltumte erawh a dingchang ta tho a. Eng vângin nge hei hian kan chungah eng thil pawh lo thleng mah se, Pathianah rinna kan la ngat reng thei tho a, a thatna chuan hnehna a chang nge nge dâwn tho a ni tih hre thiam tûrin min tanpui ang?

NINGANI

Thlânah zalh a ni

September 19

Marka 15:42–47 chhiar la. Isua zirtîrte tua mah hmuh tûr an awm loh lâia Arimathai khuaa mi Josepha rawn lang teh nawlh si hi eng nge ni a pawimawhna awm?

 Khâng thil zawng zawng a thlen hnu-ah khân “khawvêl dân” zawh ngei ngâi a lo thleng ve ta a. A awmzia chu, Isua hi mitthi a nih ve tâk miao avângin phûm a ngâi tihna a ni. Hetih lâi hian a ruang an sâwngbâwl zui dânah erawh rilru khawih tak tak a awm nual a, thenkhat phei hi chu

chhandamna chanchina pawimawhna nei thûk tak a ni hlawm nghe nghe.

He lâi thu-ah hian a tum khatna atân leh Chanchin Tha Marka ziaakah phei chuan a tâwpna atân ni bawh tûrin Arimathai khuaa mi Josepha a rawn lang ve nawlh mai a. Ani hi Sanhedrin member niin, “khawpui mi liante” an tih zingah pawh tel phâk ngat a ni. Pa hausa tak leh mite zah kâi a nih avângin Judai ram awptu (governor) Pilata nêh pawh an inhmêlhriat tha hle a, an inhmêlhriat that avâng hian Isua ruang phûm tûra lâk pawh a dîl ngam rêng a ni. Rorêltute zinga mi pakhatin Isua phûm dân tûr a rawn ngaihtuah teh tlat hi a mak khawp mai a, hnuk pawh a ti-uh thei lek lek hial. Hetih lâi hian Isua thian hnâi, a zirtîrte kha khawihah nge an awm tâk diak thung le?

He lâia thil pawimawh êm êm pakhat thleng awm chu, Isua thih leh thih loh fiah a ni hi a ni. Marka 15:43 kan chhiar chuan, Josephan Pilata hnêna phûm tûra Isua ruang lâk a dîl thu kan hmu a. Mahse, Pilata hian Isua thi hma lutuk chu mak a lo ti hle a ni âwm e (*Marka 15:44*). Chuvâng chuan, Isua khenbehtu sipaite hotu ber chu kovin Isua thihna chu a rei tawh em tih a zâwt a. Sipai za hotu'n a thi tawh ngei a nih tih a hrilh hnu chuan a âwih ve ta chuah a ni.

Hei hi a pawimawh êm êm chhan chu mi thenkhatin Isua kha krawsah khân a thi lo va, a thidang mai mai chauh alâwm tia an la sawi dâwn vâng a ni. Sipai za hotuin Rom governor hnêna a thil hmuh leh hriat ngei a hrilh hian chutianga sawitute thil sawi chu a dik lohzia a tilang a. A thu hrimin, Rom sipaite hian mi sual nia an ngaihte tihhlum dân an hriat chian êm avângin thidang ringawt ni anga sawi chu a âwihawm loh hrim hrim bawh.

Josepha hian Isua tuamna tûr puan zai sîn a lei a; tichuan, Isua ruang chu lunga ker kuak thlânah a zalh ta a. He thlân hi a chhûnga patling luh theihna khawpa lian

a ni a (*Marka 16:5*). Marka hian Isua phûm a nihna hmun hi Josepha bâkah hmeichhe pahnih—Mari Magdalini leh Jakoba nu Mari te pawhin an hria niin a sawi. Hêng hmeichhe pahnih leh Salomi te hian Isua khebeh a nih lâi kha râlkhat atangin an lo thlir a; tichuan, hêng hmeichhe pathumte bawh hi Isua ruanga hriak rimtui chulh tûrin Sunday zingkârah khân an va kal leh a ni (*Marka 16:1*).

Hêng hmeichhe pathumte sawi lan a nih chhan hi eng nge ni ang? Anni hi thlânah Isua ruang zalh a ni tih hmutu leh chu thlân chu a lo ruak ta a ni tih pawh va hmuh lehtute an ni a; chuvâng chuan, Isua a tho leh ngei a ni tih hre Chiangtute an ni.

Hetah hian thil mak angreng tak mai awm chu, Isua zuitute zâwkin eng thil mah an tih loh lâia Isua thiam loh chantirtu Sanhedrin member-te zînga mi ngei a “changtupa ber” a rawn ni teh tlat mai hi a ni. Engtin hun pawimawh lâi berah eng mah ti lova awm mai mai lo tûrin kan rilru kan siam ang?

ZIRTAWPNI

September 20

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah *Chatuan Nghahfâk* phêk 814–867-a “Pilata Rorêlna Pindanah” tih te, “Kalvari” tih leh “A Kin Ta!” tih te chhiar ni se.

“Pilata hi chuan Isua chhuah a duh hle a. Nimahsela, a dinhmun chelh lâi leh a zahawmna chan te chu la neih reng a duh a nih chuan a thei dâwn lo tih a hria. Khawvêl thila a thiltihtheihna chên âi chuan pawisawi lo nunna hlan mai chu a thlang ta a. Hetianga dinhmun tha chên hlauhna emaw, hrehawm tawrh pumpelh duhna emaw vânga mahni duh ang pawh ti ngam ta lo hi mi eng zât tak

awm ang maw? Chhia leh tha hriatna leh mawhpurhna chuan kawng pakhat min kawhhamuh lâiin, mahni hamthatna tûr âwmna pawhin kawng dang min lo kawhhamuh ve tho bawh a. Tûnlâi thil awmzia hi chuan kawng dik lo lam a nger rân mai a; chuvângin, thil tha lo nêna inrem siam duhtute chu thiam lohna thim chhah takah len bovin an awm thîn rêng a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 738.

“Kan âiawh leh kan zakhamna ni bawh Krista chungah chuan kan zaa sualna nghah a ni a. Dânin thiam loh chantirna ata tlan chhuah kan lo nih theih nân ani chu dân bawhchhetua ngaih a lo ni tawh a ni. Adama thlah zawng zawngte sualna chuan a thinlung a delh a. Sual laka Pathian thinurna, bawhchhiatna avânga a lâwm lohna lo lan chhuahna râpthlâk tak mai chuan a Fapa ngaihtuahna a luah khat a, a mang pawh a ang tak zet a ni. Krista hian a nun zawng zawng khân suala tlu tawh khawvêl hnênah Pa khawngaihna leh hmangaihna, a ngaihdamna chanchin tha chu a lo puang tawh a. Mi sual ber berte pawhin chhandamna an lo chan theih hi a thupui ber a ni. Nimahsela, tûnah hi chuan sual phurrit râpthlâk takin a delh tlat mai si a, inremna siam duhtu Pa hmêl pawh a hmu thei lo. He a lungngaih hun ber lâia Pathian hmêl thupsak a ni hian a thinlung chu mihringte hriat thiam phâk rual loh khawpa na-in a chhun a. A lungngaihna hi a nasat êm avângin a taksain na a lo tuar ve hi chu a hre chang lo hial a ni.”—Phêk 851.

Sawi ho tûrte:

1. Isua kha kan âiawhin a thi a ni tih thuin Ellen G. White-i thuziaka (leh Bible-ah pawh; entîr nân, Isaia 53 chhiar la) hmun pawimawh tak a luah dân hi ngun takin ngaihtuah la. Eng vângin nge Krista kha kan âiawh, kan thih âia thi, kan sualte avânga hremna tuartu a ni tih

pawm lo zirtirna rêng rêng chu Pathian thu kalpui dân dik lo a nih?

2. Tûnlâi khawvêla miten Isua âia chhuah an duh zâwk chu tu nge leh eng thil nge ni?

3. Arimathai khuua mi Josepha chanchin hian an pâwn lam lan dâna mite hmuh dik loh sa ngawtna rilru put a that lohzia engtin nge min hrilh?

4. Daniela 9:24–27 chhiar la. Eng vângin nge he lâi thu hi a awmzia hre Chiang duh apiangte hnêna i hrilh fiah zêl theih a pawimawh? I hrilh fiah thei rêng ang em?

Zirlâi 13

September 21–27

Tho Leh Lalpa Chu

SABBATH CHAWHNU

Chhiar tûrte: *Marka 15:42–47, Marka 16, Kolosa 2:10–12, 1 Korinth 15:1–8, Daniela 9:24–27, Johana 20:11–18.*

Chângvawn: “**Tichuan, ani chuan an hnênah, ‘Mangang suh u; Isua Nazaret mi an khenbeh kha in zawng a ni âwm a, a tho leh ta; hetah a awm tawh lo; en teh u, an zalhna hi’ a ti a”** (*Marka 16:6*).

Isua khenbeh a ni hian a zirtirte beiseina leh rinna kha a ti thi vek a. A thih ni atanga thlâna a la awm chhûng zawng kha chu an tân hun thim tak niin, an Hotupa thihna avânga an beidawn êm êm bâkah, Isua tihlumtute hian anmahni an rawn bitum ve leh mai ang an hlau hle bawk a ni (*Johana 20:19*).

Chanchin Tha Marka ziaka a bung tâwp ber, bung 16-ah hian Isua thih hnua thil thlengte kan thlir ho dâwn a. A hmasa berin, thlân atanga Isua thawh leh hun leh, Sunday zîngkâra hmeichhiate thlâna an va kal chhan kha kan sawi phawt ang.

A châng chuan Adventist-te hian thawh lehna zîngkâr hi—mi tam takin Sunday thianghlimzia sawina atâna an hman thin avângin—sawi ve kan tím deuh dui thîn a. Tûn tum chu—hemi atang hian zirtirna dik lo tak lo chhuak tho mah se—Sunday tûka Isua a tho leh hi kan tâna a lâwmawmzia hriat thiam tumin kan zir ho dâwn a ni.

A pahnihnaah chuan, kan zirlâi hian Marka 16-a a châng hmasa ber hi a awmzia sawi fiahin, hêng thute hi a lehkhabu pum puia inzam chhuak vek thupui nêna a suih

zawm a. Thawhtanni zirlâi leh Thawhlejni zirlâi hian chûng thute chu min luh chilhpui ang.

A pathumnaah chuan, Nilaini zirlâiah leh Ningani zirlâiah hian Marka 16:2-20 thu kan thlûr bing ve thung dâwn a, kan kova inngat mawhphurhna chu eng nge ni tih hriat kan tum ang. Tichuan, tûn kuartara kan zirlâi hi a khawvêl zawng zawnga chanchin tha hril vek tûra chona nêh khâr a ni dâwn ni.

SUNDAY

September 22

Thawh lehnaah chuan lâwmin

Marka 15:42-16:6 chhiar la. Hetah hian eng thil nge thleng a, eng vângin nge hemi chanchin hi Isua thawh lehnaah khân a pawimawh êm êm ni?

Chanchin Tha ziaktu pali-te hian Isua kha “Inrinni” tia an sawi ni-ah a thi a ni tih an pawm theuh a (*Mat. 27:62; Marka 15:42; Luka 23:54; Joh. 19:14, 31, 42*). Tin, Bible hrilh fiahtu mi thiamte pawhin hemi ni hi Ningani ni tlâk atanga a tûk Zirtâwpni ni tlâk leh inkâr sawina niin an ngai vek baw. Isua kha Zirtâwpni chawhnu tlâi deuh tawh takah a hnuk a chat a; tichuan, hmanhmawh takin, ni tlâk hma siin phûm a ni ta a ni.

Kan Lalpa hi Chawlhni (Sabbath) chhûng zawng kha chuan thlânnaah a châwl rih a; chutianging, Isua zirtîr zawng zawngte pawh an châwl rih vek baw. “Tin, Chawlhni chuan thupêk angin an châwl ta a” (*Luka 24:1*). Isua khân thupêk pali-na hi zawm kher a tûl hran tawh lo niin zirtîr lo ni ta ang se, Sabbath nia an châwl hi thil âwm ang lo tak a ni dâwn a, ho pawh an ti rilru ngawt ta ve ang.

Chawlhni ral zânah hian hmeichhe pathumte khân hriak rimtui an lei a; tichuan, a tûk Sunday zîngkârah thlân lam pana kalin, an hriak rimtui lei chu Isua ruanga va chulh an tum a. Mahse, Isua chu a lo awm tawh si lo!

Kum zabi pahnihna vêl atang daih tawh khân Kristiante chuan Sunday tûka Isua a tho hian pawimawhna a nei niin an lo ngâi thîn a. Hei hi ni thianghlim nia Sunday an lo ngaih tâk tlat chhan pawh a ni nghe nghe baw. Nimahsela, chutianging chu Thuthlung Thar lehkhabeten min zirtîr dân a ni em le?

Kolosa 2:10-12 chhiar la. Thuthlung Thar lehkhabeten Isua thawh lehna hriat rengna atâna ti tûra min hrilh chu eng nge ni?

Bible-ah hian Isua thawh lehna hriat rengna atâna Sunday serh tûr a ni tih sawina thumal pakhat pawh a awm lo va. Isua thawh lehna hriat rengna atâna ti tûra min hrilh chu baptisma chan zâwk hi a ni. “Chutichuan, a thihnaa baptisma kan chan hian ama rualin phûmin kan awm ve a, Krista chu Pa ropuinain mitthite zînga ta a kâitho ta ang khân keini pawh nunna tharah chuan kan lo awm ve thei ta a ni” (*Rom 6:4, NKJV*).

Sunday serh chungchângah hian zirtîrna dik lo tak chu awm tho mah se, keini Adventist-te hi Sunday tûka Isua a thawh leh avâng hian kan lâwm hle tûr a ni. A chhan chu, a thihna leh a thawh lehna avâng hian thihna lakah hnehna a chang ta a; tin, a thawh lehna azârah keini pawh kan la tho ve leh ngei dâwn a ni tih kan hre baw a ni.

“Kan Lalpa Isua Krista Pathian leh Pa chu fakin awm rawh se, ani chuan a khawngaihna nasa tak avângin mitthi zîng ata Isua Krista thawh lehna azârah beiseina

nung nei tûrin min hring leh ta si a” (1 Pet. 1:3, NKJV). Paulan Isua thawh lehna a hriat chianzia hi ngaihtuah la. Engtin nge keini pawh hian a tho leh ngei a ni tih hi kan lo hriat chian ve theih ang?

THAWHTANNI

September 23

Lung chu lum sawn a ni

Marka 16:1–8 leh 1 Korinth 15:1–8 chhiar la. Hêng thu pahnihten inanna an neih chu eng nge ni?

Isua thawh leh thu hi Chanchin Tha bu pali-te hian an ziak theuh a. Tin, a ziaktute hian a thawh leh thu hi thlîrna tlâng hran hran atangin ziak tho mah se, an zavâi hian 1 Korinth 15:1–8-ah pawh kan hmuh thu pawimawh tak takte hi an sawi vek a ni.

Hêng Isua thawh leh thu ziahna bu hrang hrang pali-ahte hian thu pawimawh tak tak pali kan hmu thîn a, chûnge chu: Isua kha a *thi* a, *phûm* a ni a, a *tho leh* a, a thawh leh hnu khân mi hrang hrangin an *hmu* tihte hi a ni. Marka ziakah hian Isua *thih* thu leh *phûm* a nih thu chu bung 15-ah kan hmu a. A *thawh leh* thu leh a thawh leh hnua miin an *hmuh* thu chu bung 16-ah kan hmu ve thung. Marka 16:7-ah hian Isua chu zirtirte hmu tûra Galili ram a pan thu kan hmu a, *chutah chuan in hmu ang* (*Johana 21 en ang che*).

Mi thenkhat chuan Kristianten kan Lalpa a tho leh a ni tih kan ring hi mak an ti a, thil ni thei niin an hre ve lo. Nimahsela, a tho leh ngei a ni tih tichiangtu Bible-a kan hmuhte hi a tam tham khawp mai a; tin, mihring ngaihtuahna fim leh thil chhût thiamna nêh pawh a inrem thlap bawh.

A hmasa berin, Pathian hi Siamtu a ni tih kan ring phawt tûr a ni a (*Genesis 1 leh 2 en rawh*), chutianga kan ring a nih chuan thawh lehna mai bâkah thilmakte pawh rin a harsa miah lo ang. Lei leh vânte siamtu leh leia nunna awmtirtu Pathian chuan a duh a nih phawt chuan Isua kâitho tûrin thiltihtheihna a nei ngei ang tih a chiang a. Amaherawhchu, Pathian a awm hian Isua thawh lehna kha pumpelh theih miah lovah a siam ni lovin, a thlentir thei a ni mai zâwk.

A dawtah chuan, thlân kha a ruak chiang a. Pathian awm ring lotute ngei pawhin hei hi chu a dik a ni tih an pawm. Ruak lo ni ta se, a tho leh a ni tih thu an sawi hian a tîr atang rêngin âwih a hlauh dâwn lo va, a chhan pawh a ruang ber a la awm miao dâwn si avângin tu tân maha han âwih chi a ni lo ang.

A pathumnaah chuan, a zirtirten a ruang an ru chhuak a ni tih pawh hi thil âwihawm lo tak a ni. Zirtirte hian thlân vêngtu sipaite kha an pal tlang thei dâwn lo hrim hrim a. Lo pal tlang thei ta mialin, ruang pawh chu va ru chhuak thei hlauh pawh ni se, enga ti nge chutianga an tih avâng chuan man an tawh si loh? A chhâna chu, sakhaw hruaitute hian chutianga chu zirtirten an ti lo tih an hriat vâng a ni.

Tin, tho leh Isua hi mi tam takin an lo hmu bawh a. A hmutute zînga tam tak hian—zirtirte ngei pawhin—a tîrah chuan tak tak a nih an ring bik lo. Kristiante hmêlma râwva ber pakhat Paula phei kha chuan tho leh Lalpa hi a hmu a ni mai lo va, an intawna khân a nun pum pui thlâk danglamsak vekin, Krista zuitu hmingthang tak a lo nih phah ta hlauh zâwk nghe nghe a ni.

A tâwp berah chuan (a dang tam tak pawh la awm tho mah se), tho leh Lalpa hmu nia insawiten an din Kristian kohhran lo pian chhan hi engtin kan sawi fiah ang? Hêng

mite hian an thil sawi hi dâwt a ni tih hre reng siin an thih phah duh dâwn em ni? An thil hmuh dân an sawite hi a inang vek a, Isua chanchin—a thih (*Tirh. 3:15*) atanga a hnu leh zêla thil thlengte (*1 Pet. 1:3*)—an sawite hian a thawh leh ngeizia chiang takin a nemnghet a ni.

Mi tuin emaw Isua kha a tho leh ngei a ni tih tichiangtu hrilh tûrin ngên ta che la, eng nge i sawi ang?

THAWHLEHNI

September 24

Thlâna va kal hmeichhiate kha

“Krista kraws bula ding hmeichhiate hian Sabbath ral hun chu nghâkin an thlir reng a. Chawlhkâr ni hmasa ber a lo thlen chuan, zîng hma takah, Isua ruanga hnawih tûr rimtui man to tak takte nêh thlân lam an pan a. Mitthi zîng ata a thawh leh tûr thu kha chu an lo ngaihtuah chang lo rêng rêng a ni. An beiseina ni chu a tla fel dêr tawh a, an thilungah zân thim a lo thleng ta thung. An kal pah chuan Kristan mi a khawngaih avânga thil a lo tih tawhte leh thlamuanna thu a lo sawi thinte kha an ngaihtuah chhuak uar uar a. Nimahsela, ‘Ka hmu leh ang che u’ Johana 16:22 tih thu a sawi kha chu an hre chang tawh lo rêng rêng thung.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 889.

Marka 16:1–8 chhiar la. Hemi tum hian eng nge thleng a, chu thil thleng chu engtin nge hmeichhiate hian an dawnsawn?

Chanchin Tha Marka ziak chhiartute chuan an chhiar tirh atang rêngin Isua hi Messia a ni tih an hre sa mai a. Ramhuai pâite pawhin Messia a nih thu hi chu an sawi fo mai. Nimahsela, a chhûng thu-ah hrim hrim hi chuan ramhuai pâi ni ve lo zînga Messia a nih thu puang hmasa

bertu chu Petera a ni tih kan hmu a (*Marka 8:29*). Tin, hetiang a Isua nihna a puan chhuahna hi a lehkhabu lai hawl vêlah chauh a thleng bawk.

Marka lehkhabu pum puiah hian Isua mite chu tu nge a nih tih sawi chhuak lo tûrin a khap tlat thîn a; tin, anmahni a tihdam thu pawh zêp tlat tûrin a hrilh thîn bawk. Marka 1:44-ah chuan a tihdam keibâi pakhat chu a dam tâk thu tu ma hnêna sawi chhuak lo tûrin a hrilh a. Marka 5:43-ah chuan Jaira leh a nupui chu an fanu kaihtawh a nih thu tu mah hrilh lo tûrin a chah a. Marka 7:36-ah chuan a hnêna bengngawng tawng thei lo rawn hruaitute chu an thianpa a tihdamsak thu puangzâr lo tûrin a hrilh a. Tin, a zirtirte chu Messia a nih thu mite hnêna sawi miah lo tûrin a chah bawk (*Marka 8:30, Marka 9:9*). Mite hnêna a chanchin sawi lo tûra a hrilh chhan ber chu Daniela 9:24–27-a kan hmuh hun hrilhlâwnaten an lo sawi ang tak hian a hun takah a rawngbâwna hlen chhuah a duh vâng a ni a. A chanchin hi a lo tlângthang chiam ta se, a rawngbâwna a hlen chhuah hmain tihhlum a ni daih thei tlat atin ni.

Isua an zalhna thlân ruak va hmute hmeichhiate hi, Isua chu a tho leh tawh a ni tih hrilh ni tho mah se—an hlauhthâwn avâng leh mak an ti êm vâng pawh a ni ang a—thlân atang hian baklêngin an tlân lêt a, a tîrah chuan eng thil thleng tih pawh an sawi mai thei lo nghe nghe.

Nimahsela, rei tak chhûng chu an ngâwi thei chuang lo va. Marka lehkhabu tâwp lam hi han keu ila, eng thu nge kan hmuh le? “Chutichuan, an kal chhuak a, ram tinah thu an hril ta a, Lalpan anmahni a thawhpui a, an thu hril chu amah zuitute an ni tih tilangtu chhianchhiahnate chuan a nemnghet zêl bawk a” (*Marka 16:20, ESV*).

Chutiang chuan, Isuan a chanchin leh a thiltihte zêp tlat tûra a chahna chuan zawm a hlawh hlei thei ta lo va.

Marka lehkhabu ngei pawh amah zuituten “ram tina” a chanchin an hril thu nêh tihtâwp a ni ta a ni.

Eng vângin nge Isua chanchin leh a thiltih chanchin hi ngawih bopui mai mai tûr kan nih loh? Isua chanchin leh chhandamna ruahman hi tute hnênah nge i sawi ang?

NILAINI

September 25

Mari leh mi dangte hnênah a inlâr

Marka 16:9–20 chhiar la. Hêng Bible chângte hian Isua thawh lehna chanchinah eng thil dangte nge min hrilh?

Marka 16:9–20 thute hian a zavâi deuh thaw-in Chanchin Tha bu dangahte pawh kan hmuh thote nêh inanna a nei a. Entîr nân, thlâna va kal Mari Magdalini Isua a hmuh thu te (*Mat. 28:1, 9, 10; Joh. 20:11–18, Luka 8:2*), khaw kâr kawnga thian dôn pahnih zinin Isua an hmuh thu te (*Luka 24:13–35*) leh, sâwm leh pakhatte tirhchhuah an nih thu te (*Mat. 28:16–20, Luka 24:36–49, Joh. 20:19–23*) hi Chanchin Tha bu pali-te hian an ziak theuh a ni.

Khenbeh a nih hnua a nunga Isua hmu lehtu hmasa ber chu Mari Magdalini a ni a (*Joh. 20:11–18*). Amah mai bâkah hmeichhe dangte pawhin a hmu ve baw (*Mat. 28:8–10*). Tho leh Lalpa hmu hmasa bertute hmeichhia an lo ni hi a chhinchhiah tlâk khawp mai. A chhan pawh hmânlai kha chuan thu buai hla buaiah hmeichhiate hi thu hretu atân hman tlâkah an ngâi lutuk lo va, Isua thawh leh thu hi phuahchawp mai lo ni ta se chuan, a hmu hmasa bertute hi hmeichhia ni lovin, mipa zâwk nia sawi a ni ngei ang. Nimahsela, mipa, sâwm leh pahnihte zînga mi emaw pawh ni lovin, hmeichhia zâwk a ni tlat mai si a. Ani hian zirtirte

hnênah a thu hriat thar lâwmawm êm êm chu a hrilh chhâwng a; anni lah chuan, rin ang ngeiin, a thil sawi chu an lo âwihsak baw si lo. A ngaihtuahna kal ding lutukin thil ni lo pui chu ni emaw a tihtîr ni-ah an ngâi pawh a ni maithei a; tin, hmeichhe a lo ni kher baw nêh, thu tak hla taka ngaihsak tlâkah an ngâi lo pawh a ni thei tho baw.

Isua hi a tho leh ngei a ni tih sawitue chuan he thu, tho leh Isua hmu hmasa bertute chu hmeichhiate an ni tih hi a tho leh ngeizia fiahna atân an hmang thîn nge nge.

Marka 16:14-ah hian, Isua thawh leh thu an sawi hi phuahchawp mai mai lo ni ta se, awmze nei miah lo tûr eng thil nge thleng?

A thawh leh thu hi an phuahchawp mai mai lo ni ta ang se, eng vângin nge zilhhau ngâi ni angin an insiam ang? An “thinlung sak” avâng hian Isuan a zilhhau a nih kha. Isua chanchin ziahna hian, man a nih atanga a thawh leh hnua amah zuitute hnêna a rawn inlâr leh thin thleng mai hian, Isua zuitute kha a chhuah tha lo angreng khawp mai a: Isua tlânchhiatsan, amah hre lo ni anga insawi, a thu sawite ring lo, leh a dangte pawh. Chutiang mite chuan Isua thawh leh thu hi an phuahchawp duh hauhin a rinawm loh.

Nimahsela, a thawh leh hnu kha chuan an lo huaisen ta hle mai a, Isua Krista thawh leh thu leh, chumiin mi zawng zawng tâna beiseina a pêk pawh chu tím hauh lovin an puangzâr ngam ta. Hêngte hian an thil sawi hi a dikin a rintlâk a ni tih a tilang chiang hle a ni.

Engtin nge rin lohna leh rinhlelhna thlarau lam thangah hian kan awl lohna tûrin kan lo invên thei ang?

Eng vângin nge tho leh Krista nêh hian ni tin kan inzawm reng a tûl?

NINGANI

September 26

Khawvêl zawng zawngah kal ula

Marka 16:14–20 chhiar la. Isuan a zirtîrte hnêna a inlan tuma a sawi chu eng nge ni? Hêng a thil sawite hi keini tûnlâi hûna mite tân hian eng nge a pawimawhna awm ve?

 Tho leh Isuan a zirtîrte hnêna thu a sawi hmasak ber chu anmahni a zilhhauna a ni tih Marka 16:14 kan chhiar hian kan hre thei a. A zilhhauh chhan pawh a tho leh a ni tih an rin loh avâng leh an thilung sak êm vâng a ni. Rin lohna avânga zawhna siam hi tûnlâi mite chauh hian kan chîng a lo ni bik lo va. Kan hmuh tâk ang khân, a tira Isua zirtîrte ngei pawh khân Isua hi a hring a hrâna lènpui thînin, a thilmak tihte pawh an hmu ngun hle naa, a tho leh tih erawh rin harsa an ti ve hle tho mai (*Mat. 28:17, Joh. 20:24–29*).

Nimahsela, finfiahna hrang hrang hmangin an hnênah hian a thawh leh ngeizia a tilang thîn a. Anmahni ngei pawhin an hmuh ve bawh leh Thawhtanni zirlâi kan hmuh finfiahnate hian rinna lungphûm nghet tha tak a siamsak ta a ni.

Chutichuan, Isuan a zirtîrte chu khawvêl ram tina kala chanchin tha hril darh tûrin thu a pe ta a. A thupêk hian a huam zau hle. Khawêl ram zawng zawngah an kal chhuak vek ang a, thil siam zawng zawng hnênah chanchin tha chu an hril dâwn a ni. An hna thawh rah chu miin an lo dawnsawn dân azirin an chan thain a tha lo mai dâwn tih

pawh a hrilh sa bawh a—ringtute chu chhandam niin, ringlotute erawh thiam loh chantîr an ni ve thung ang.

Tin, Isua hian zirtîrten chanchin tha an hrila anmahni rawn zui zêltu tûr chhinchhiahnate pawh a sawi bawh a, chûngte chu—ramhuai hnawhchhuah te, tawng thara tawng te, hlauhawm laka vênhim te leh damlo tihdam te a ni. Mi thenkhat chuan Marka 16:18 thu hi dik lo taka hrilh fiahin, Kristiante chuan an rinna entîr nân tûr hlauhawm tak nei rûlte pawh an kutin an khawih tûr a ni tihna ang ten an lo sawi a. Chutiang chu hemi chângin a sawi hi a ni hauh lo. Isuan a sawi hi chu chanchin tha hrilnaa mi a inhmana vênhimna a chan tûr a ni zâwk a, chutiang chu Paula pawh khân lo changin mi dangte âi tûr thing a fawm tuma rûlin a chuk khân engtin mah a awm lo a nih kha (*Tîrh. 28:3–6*).

Mahse, Bible hian Kristiante chu hlauhawm lakah vênhimin an awm zêl dâwn ti chuan a sawi hran lo thung. Chanchin tha hril hnain hma a sâwn zêl theih nâna thilmak a thlentîr châng chu a awm ngei a. Nimahsela, Kristiante hian thu hretu a nih avânga hrehawm an tawrh châng a tam khawp mai. Chutiang hunah chuan, dawhthei takin an awm thîn thung a, chu chu ring lo mite hnêna rinna thiltihtheihzia tilangtu dang pakhat a ni nghâl bawh.

He leia a tih tûr zawng zawngte a tlingtlâk vek hnu chuan, “vâna hruai chhohin a awm ta a, Pathian ding lamah a han thu ta a” (*Marka 16:19*). Chutiang chuan, Isua hian sual sipai zawng zawng a hneh tâk vek avângin Pathian ding lam, thuneihna chungnung ber awmna hmunah chuan han thu tûrin vâna hruai chhoh a ni ta a ni.

Bung 16 châng tâwp ber hi kan lo chik êm aw? Chanchin tha hrilin “ram tinah” an kal a; mahse, anmahni chauhin an kal lo thung. “Lalpan anmahni a thawhpui a, an thuchah puan chu a dikzia tichiangtu chhinchhiahnate hmangin

a nemnghet zêl baw a” (*Marka 16:20, NKJV*). Hetih hun lâia a mite hi a awmpui a, an hna thawh chhonzawm zêltu keini pawh hi min awmpui ve zêl tho dâwn a ni.

“Kei kumkhuain, khawvêl tâwp thleng pawhin, in hnênah ka awm zêl ang” (*Mat. 28:20*), **“Ram tina” chanchin tha hril kan tumna kawngah he thutiam atanga thlamuanna kan hmuh theih leh kan hmuh tûr ni baw chu eng nge ni?**

ZIRTAWPNI

September 27

Zir belhna: Ellen G. White-i lehkhabu ziah, *Chatuan Nghahfâk* phêk 881–888-a, “Lapa Chu A Tho Leh Ta” tih leh phêk 919–933-a “Hnam Tinte Zirtir Tûrin Kal Rawh U” tihte chhiar ni se.

“Ringtute tân chuan Krista hi thawh lehna leh nunna a ni rêng a ni. Kan Chhandamtu-ah hian sual avânga kan chên tawh nunna chu din thar a ni leh ta a; amahah hian a duh apiangte tinung theitu nunna chu a awm. Mihringte hnêna thih theih lohna pe tûrin a hnênah thuneihna pêk a ni a. Mihring nia nunna a lo pêk tawh chu nei lêt lehin, mihringte hnênah a pe chhâwng a. ‘Kei zawng nun an neih nân, tam tak an neih nân lo kal ka ni’ a ti. ‘Tu pawh an hnêna ka pêk tûr tui in apiang chu kumkhuain an tuihâl lo vang; keiin an hnêna ka pêk tûr in chu an kawchhûngah tuihna a lo awm ang a, chatuan nun thlengin a chik chho ang.’ Tu pawh ka tisa eia, ka thisen in chuan chatuana nunna a nei tawh; ni kin ni-ah chuan ani chu ka kâitho ang.’ Johana 10:10; 4:14; 6:54.

“Ringtute tân chuan thihna hi thil tê tham tak a ni a. Kristan a sawi dân phei chuan hun rei lo te chhûng chauh awh tûr a ni. ‘Miin ka thu a zawm chuan kumkhuain thih ni hmêl a hmu lo ang a,’ ‘thihna a tem lo ang.’ ‘Kristiante

tân chuan thihna hi muthilhna a ni a, hun rei lo tê chhûng atâna ngawih rihna leh thim rihna a ni. Nunna chu Pathianah, Krista hnênah thuhrûkin a awm a; tichuan, ‘Krista kan nunna chu a lo inlâr hunah nangni pawh ama hnênah ropui takin in inlâr ve ang.’ Johana 8:51, 52; Kol. 3:4.—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, pp. 786, 787.

“Isua kha a tho leh a ni tih pawm thei miah lo, Pathian a awm ring lotu mi thiamte ngei pawhin Isua kha tihlum a ni tih hi chu an pawm ve tho mai a. Chu mai ni lovin, a thih hnu khân mi tam takin tho leh Krista chu an hmu niin an sawi a, chumi avâng chuan Kristian kohhran lo ni ta pawh hi a lo piang a ni tih pawh hi an an hre chiang hle baw. Mi thenkhat chuan, Isua zuituten tho leh Isua an hmu nia an sawi hi sawi pialsak an tumna lamah Isua khân phîrpui a nei a, chu pa chu Isua emaw an ti a ni ang te an ti hrâm a. Tin, thenkhat dang chuan Isua kha a thidang chauh a ni a, thlân chhûnga a awm hnu khân a rawn harh chhuah leh a ni ang an ti thung. Khawvêl danga mite rawn kalin a ruang kha an ru chhuak a ni maithei tia sawi pawh an awm baw. Hêng an hnialkhân zawng zawngte hi chipchiara hriaa, an thil sawi âwihawm lohzia hre duh tân Glifford Goldstein-a lehkhabu ziah, *Risen: Finding Hope in the Empty Tomb* (Pacific Press, 2021) chhiar ni se.

Sawi ho tûrte:

1. Eng vângin nge zirtirte khân Isua thawhleth thu-ah hian dâwt an sawi duh ang ni? Kan hriat theih chinte atang hian an rinna avânga mite huat, mihran leh tihduhdah bâk thil dang eng mah an hlawh lo va. Isua thawh leh thu hi an phuahchawp mai mai lo ni ta ang se, chumi avâng chuan eng nge an hlawh chhuah tûr awm?

2. Isua kha a tho leh ngei a ni tih tichiang thu thil chi hrang hrang a awm a. Chûng zînga âwihawm ber nia i hriat chu eng nge ni? I âwih êm êm chhan chu in class-ah sawi ang che.

3. Isua thawh lehnain beiseina ropui tak min siamsak hi ngun takin han ngaihtuah tha leh teh. 1 Korinth 15 chhiar la. Engtiang takin nge Paula hian Isua thawh lehna hi a ngaih pawimawh le?

MORNING WATCH

July 2024

1.	Thawhtanni	1Korinth	12:1-6
2.	Thawhlejni	1Korinth	3:5
3.	Nilaini	2Korinth	4:6
4.	Ningani	1Korinth	12:7, 8
5.	Zirtawpni	1Korinth	12:9
6.	Sabbath	Hebraite	11:32-34
7.	Sunday	2Timothea	4:2
8.	Thawhtanni	1Korinth	14:15
9.	Thawhlejni	Jakoba	5:14, 15
10.	Nilaini	Marka	1:32-34
11.	Ningani	Luke	5:13, 14
12.	Zirtawpni	Matthaia	7:22, 23
13.	Sabbath	Thupuan	14:12
14.	Sunday	Tirhkohte	2:5-8
15.	Thawhtanni	1Korinth	14:9-11
16.	Thawhlejni	1Korinth	14:26
17.	Nilaini	1Korinth	12:31
18.	Ningani	Exodus	35:30, 31
19.	Zirtawpni	1Samuela	16:7
20.	Sabbath	Marka	13:34
21.	Sunday	Matthaia	25:14, 15
22.	Thawhtanni	1Timothea	4:12-14
23.	Thawhlejni	Johana	4:39-42
24.	Nilaini	2Timothea	1:5
25.	Ningani	2Timothea	2:15
26.	Zirtawpni	Tirhkohte	20:19, 20
27.	Sabbath	Ephesi	4:11- 13
28.	Sunday	Matthaia	25:20, 21
29.	Thawhtanni	Jakoba	1:5
30.	Thawhlejni	1Korinth	12:11
31.	Nilaini	1Timothea	1:12-14

MORNING WATCH
August 2024

1. Ningani	2Timothea	3:16
2. Zirtawpni	2Petera	1:19
3. Sabbath	1Petera	1:21
4. Sunday	Hebraite	1:1, 2
5. Thawhtanni	Exodus	3:2
6. Thawhlejni	2 Korinth	12:1, 2
7. Nilaini	Luka	1:1-3
8. Ningani	1Johana	1:3
9. Zirtawpni	2Korinth	2:4
10. Sabbath	Joshua	24:15
11. Sunday	Thupuan	21:5
12. Thawhtanni	Daniela	9:23
13. Thawhlejni	Ephesi	1:17
14. Nilaini	Ephesi	2:20
15. Ningani	2Petera	1:16
16. Zirtawpni	Tirhkohte	20:28-30
17. Sabbath	2Petera	3:15, 16
18. Sunday	2Petera	2:1
19. Thawhtanni	Thufingte	9:10
20. Thawhlejni	Tirhkohte	10:38
21. Nilaini	Thupuan	10:11
22. Ningani	Matthaia	9:35, 36
23. Zirtawpni	Matthaia	14:15, 16
24. Sabbath	1Timothea	6:18, 19
25. Sunday	1Petera	5:2, 3
26. Thawhtanni	1Johana	2:14
27. Thawhlejni	1Johana	1:5-7
28. Nilaini	Thufingte	3:6
29. Ningani	2Timothea	4:6-8
30. Zirtawpni	Thupuan	14:13
31. Sabbath	2Johana	1:8, 9

MORNING WATCH
September 2024

1. Sunday	Hebraite	11:5
2. Thawhtanni	Genesis	7:1
3. Thawhlejni	Genesis	15:1-6
4. Nilaini	Genesis	45:7, 8
5. Ningani	Exodus	3:11, 12
6. Zirtawpni	Joshua	1:5
7. Sabbath	Roreltute	5:1, 2
8. Sunday	Roreltute	6:14-16
9. Thawhtanni	1Samuela	3:19, 20
10. Thawhlejni	2Samuela	23:1, 2
11. Nilaini	1Late	3:7-9
12. Ningani	1Late	18:21
13. Zirtawpni	2Late	2:9
14. Sabbath	Isaia	6:9, 10
15. Sunday	Jeremia	1:4, 5
16. Thawhtanni	2Kings	22:13
17. Thawhlejni	Daniela	2:48
18. Nilaini	Estheri	4:13, 14
19. Ningani	Nehemia	8:8, 9
20. Zirtawpni	Ezra	5:1, 2
21. Sabbath	Johana	1:22, 23
22. Sunday	Luka	4:18, 19
23. Thawhtanni	Tirhkohte	4:33
24. Thawhlejni	Tirhkohte	6:8
25. Nilaini	Tirhkohte	8:29, 30
26. Ningani	Tirhkohte	9:36
27. Zirtawpni	Tirhkohte	26:16
28. Sabbath	2Timothea	4:1, 2
29. Sunday	Rom	16:3, 4
30. Thawhtanni	Thupuan	1:9